

HANDBOK FÖR SPRÅK-, KULTUR-, OCH ÅSKÅDNINGSMEDVETEN SMÅBARNSPEDAGOGIK

**Vantaa
Vanda**

Innehållsförteckning

Innehåll

1 FÖRORD	4
2. LEDNING, GENOMFÖRANDE OCH UTVECKLING AV en SPRÅK-, KULTUR-, OCH ÅSKÅDNINGSMEDVETEN SMÅBARNSPEDAGOGIK	6
2.1 Ledning av den språk-, kultur-, och åskådningsmedvetna småbarnspedagogiken	6
2.2 Jämlikhet och likvärdighet som värdegrunder för småbarnspedagogiken	7
2.3 Utveckling av verksamhetskulturen inom språk-, kultur-, och åskådningsmedveten småbarnspedagogik	9
2.4 Kriterier för utvecklandet av språk-, kultur-, och åskådningsmedveten småbarnspedagogik	10
3 SAMARBETE MED VÅRDNADSHAVARE	30
3.1 Att börja i småbarnspedagogiken	30
3.2 Samarbete med vårdnadshavare	32
3.3 Språk-, kultur-, och åskådningsmedveten elevvård och barns välbefinnande	33
4 SPRÅK-, KULTUR-, OCH ÅSKÅDNINGSMEDVETEN SMÅBARNSPEDAGOGIK	35
4.1 Stärkande av kulturidentitet i småbarnspedagogiken	37
4.2 Stärkande av social samhörighet i småbarnspedagogiken	38
4.3 Modersmålets/-målen betydelse och stöd för modersmålet	40
Vårdnadshavarnas metoder för att stödja sitt/sina modersmål	40
Småbarnspedagogikens metoder för att stärka barnets modersmål	41
Modersmålets inverkan på hur man tar till sig och lär sig svenska	44
4.4 Undervisning i svenska som andraspråk (S2)	44
Centrala delområden i utvecklingen av barnets språk i småbarnspedagogiken	45
Observation av färdighetsnivåerna i svenska i småbarnspedagogiken	46
Andraspråksinläring genom att ta till sig och lära	48
Att lära sig ordförråd, begrepp och språkstrukturer	49
Litteratur som stöd för språkinläring	51
Naturvetenskap och matematik som en del av språkinläringen	56
Iakttagelse och utvärdering av språkkunskaper som en del av den pedagogiska dokumentationen	58
Att beakta barns olika utgångslägen i småbarnspedagogiken	59
4.5 Språk-, kultur-, och åskådningsmedveten lärmiljö	60
4.6 Åskådningar som en del av den språk-, kultur- och åskådningsmedvetna småbarnspedagogiken	62
4.7 Språk-, kultur-, och åskådningsmedveten förskoleundervisning	64
5 VIKTIG PRAXIS	66
5.1 Placering av barn som flyttat till Vanda i småbarnspedagogiken eller förskoleundervisningen	66
5.2 Uppehållstillstånd	66
5.3 Användning av tolk	67

5.4 Ansökan om ersättning när ett barn med flyktingstatus beviljats stöd för utveckling och lärande.....	68
6 SÄRSKILDA SITUATIONER	69
6.1 Omskärkelse och könsstämpning.....	69
6.2 Hedersbegrepp och hedersrelaterat våld	70
6.3 Kidnappning och bortförande av barn	70
6.4 Barnskydd och transport av barnet till en krigszon	71
6.5 Att i småbarnspedagogiken känna igen och förebygga radikaliserings	71
7 HYÖDYLLISTÄ MATERIAALIA JA LÄHTEET	73
7.1 Lisätietoa lukuun 2 Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisen varhaiskasvatuksen johtaminen	73
7.2 Lisätietoa lukuun 3 Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö.....	74
7.3 Lisätietoa lukuun 4 Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoinen varhaiskasvatus.....	75
7.4 Lisätietoa lukuun 5 Tärkeitä käytäntöjä	79
7.5 Lisätietoa lukuun 6 Erityistilanteita	80
7.6 Aiheeseen liittyvää kirjallisuutta	81
7.7 Aiheeseen liittyviä videoita	83
7.8 TULOSTETTAVAT LIITTEET	84

1 FÖRORD

Den här versionen är en direkt översättning av den finskspråkiga Handboken för språk-, kultur-, och åskådningsmedveten småbarnspedagogik. Handboken för språk-, kultur-, och åskådningsmedveten småbarnspedagogik i Vanda är avsedd att vara ett verktyg för personalen och ledningen inom småbarnspedagogik. Den språk-, kultur-, och åskådningsmedvetna småbarnspedagogiken i Vanda omfattar småbarnspedagogik och förskoleundervisning för 0–6-åringar samt undervisning som förbereder 6-åringarna för den grundläggande utbildningen. 18.9.2014 tillsatte ledningsgruppen inom småbarnspedagogik en arbetsgrupp för att sammanställa handboken. Målet var att sammanställa material, anvisningar och blanketter som anknyter till språk-, kultur-, och åskådningsmedveten småbarnsfostran i Vanda samt idéer för dess utveckling och genomförande. Handboken har sammanställts som resultatet av den dialog som förts mellan ledningsgruppen för småbarnspedagogik, resultatenheters utvidgade ledningsgrupper samt den arbetsgrupp som sammanställt handboken.

Med språk-, kultur-, och åskådningsmedveten småbarnspedagogik avses den mångfald i vilken språk, kulturer, religioner och åskådningar sammanfogas till en del av den helhet som småbarnspedagogiken utgör. De anställdas öppna och positiva förhållningssätt till familjers olika språk och kulturer samt religioner och åskådningar utgör en grund för barnens uppväxt och lärande samt för ett gott samarbete med föräldrarna.

Handboken publicerades år 2015 och har uppdaterats åren 2018 och 2021. I innehållet har ändringarna i lagen om småbarnspedagogik, i grunderna för planen för småbarnspedagogiken och i Vanda stads läroplan beaktats. Under skrivprocessen har nya forskningsdata kring inläringen av andraspråket utnyttjats. Till handboken har fogats information om den språk-, kultur-, och åskådningsmedvetna verksamhet som utvecklats i Vanda, såsom kriterierna för utvecklandet av en språk-, kultur-, och åskådningsmedveten småbarnspedagogik.

Handbokens uppbyggnad:

- Inom varje tema behandlas det väsentligaste.
- I slutet av varje tema finns frågor (grå bakgrund) för att stimulera till diskussion i verksamhetsenheterna.
- I slutet av varje kapitel finns en sammanfattning.
- I handbokens sista kapitel finns nyttigt tilläggsmaterial och källor för läsaren på finska.
- De bilagor som finns i slutet av handboken kan vid behov skrivas ut.

Begrepp som används inom småbarnspedagogiken i Vanda:

Två- och flerspråkig = en person, som talar två eller flera språk

Invandrare = en person som bor annanstans än i sitt fosterland

Undervisning i svenska som andraspråk = ges till barn vars modersmål inte är svenska, barn som inte exponerats för det svenska språket eller barn som har brister i sin förståelse av och eller/förmåga att producera tal på svenska på grund av en otillräcklig exponering för svenska

Språklig mångfald = officiella språk, minoritetsspråk (nord-, enare- och skoltsamiska, teckenspråk, romska), dialekter och olika språk både syns och hörs i lärmiljöerna, och utgör föremålet för gemensam undersökning

Kulturell mångfald = hemkulturen, den nationella kulturen, religioner, åskådningar, irreligiositet, språk och identiteter lever sida vid sida och växelverkar

Språk-, kultur- och åskådningsmedvetenhet = man erkänner att var och en har rätt till sitt eget språk, sin egen kultur, religion och åskådning. I en språk-, kultur- och åskådningsmedveten småbarnspedagogik funderar man tillsammans med alla barn på frågor som anknyter till språk, åskådningar och religioner samt kulturella seder, traditioner, vanor och högtider.

Språkmedvetenhet = medvetenheten om att språk finns närvarande jämt och ständigt överallt, att språket har en central roll i barnets utveckling, lärande och växelverkan, och att alla språk är viktiga. Dessutom är personalen medvetna om att de agerar språkliga modeller åt barnen.

Språklig medvetenhet = barnet börjar tänka på och notera skillnaderna i det talade och det skrivna språket, alltså börjar dess läskunnighet utvecklas (bl.a. ordrytm, ord som rimmar parvis, stavrim, bokstav-ljudmotsvarighet). Språklig medvetenhet är en del av språkmedvetenheten.

2. LEDNING, GENOMFÖRANDE OCH UTVECKLING AV EN SPRÅK-, KULTUR-, OCH ÅSKÅDNINGSMEDVETEN SMÅBARNSPEDAGOGIK

Vandas språk-, kultur- och åskådningsmedvetna småbarnspedagogik leds av direktören för småbarnspedagogik tillsammans med cheferna för småbarnspedagogik. På enhetsnivå svarar daghemsföreståndaren och på teamnivå läraren inom småbarnspedagogik för utvecklingen och utvärderingen av småbarnspedagogikens verksamhetskultur. Processerna inom en språk-, kultur-, och åskådningsmedveten småbarnspedagogik har beskrivits i årsklockan för Språk-, kultur-, och åskådningsmedveten småbarnspedagogik (bilaga 1).

2.1 LEDNING AV DEN SPRÅK-, KULTUR-, OCH ÅSKÅDNINGSMEDVETNA SMÅBARNSPEDAGOGIKEN

2.1 Daghemsföreståndaren har en viktig roll i genomförandet av den språk-, kultur-, och åskådningsmedvetna småbarnspedagogiken i sin enhet. Hen leder den språk-, kultur- och åskådningsmedvetna småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den förberedande undervisningen inom sin enhet, samt stöder sin arbetsgemenskaps utveckling till en lärande gemenskap där man delar med sig av sitt kunnande och utvecklar det. Föreståndaren avgör framtidens riktlinjer i sin arbetsgemenskap. Visionen för småbarnspedagogiken i Vanda är: Glada, lärande och delaktiga barn växer upp till en hållbar framtid. Vanda stads värden är gemenskap, öppenhet, mod och ansvarsfullhet. I Vanda har man i syfte att främja integration och multidisciplinärt samarbete utarbetat Vandas plan för kulturell mångfald. Utöver bindande mål bereder man årligen inom verksamhetsområdet för småbarnspedagogik ett resultatkort med hjälp av vilket fullmäktigeperiodens strategi, bindande mål och stadens planer främjas. Verksamhetsplanen inom enheten för småbarnspedagogik är ett verktyg som kontinuerligt utvecklas och vars syfte är att beskriva målen för utvecklingen samt tillvägagångssätt, konkreta handlingar och åtgärder för att nå dem. Barngruppens verksamhetsplan är ett verktyg som utvärderas och kompletteras på ett framväxande sätt under verksamhetsåret. I den beskrivs utvecklingsmålen som ställts upp för barngruppen och konkreta åtgärder för att nå dessa.

Daghemsföreståndaren kan identifiera sin personals kunnande samt var och ens individuella utvecklingsbehov. Föreståndaren ser också till att utveckla arbetsgemenskapen, att styrande dokument följs samt att nätverk byggs upp. I enheten för småbarnspedagogik har grunden lagts för professionell och pedagogisk debatt. Daghemsföreståndaren ansvarar för att tillräcklig tid reserveras för att planera, genomföra och utvärdera den språk-, kultur- och åskådningsmedvetna fostran och utbildningen. Det är viktigt att ge personalen tillräckligt med stöd och uppskattning också för att utveckla och förverkliga nya idéer. Daghemsföreståndaren ansvarar för att i sin enhet genomföra, dokumentera och utvärdera undervisningen i svenska som andraspråk (S2).

I servicehandledningen försöker man möjliggöra barnets inlärnin g av svenska. I placeringen av barn på daghemmen strävar man efter att trygga en regional balans. Daghemsföreståndaren ansvarar för att barngrupperna utformas på pedagogiska och aktivitetsbaserade grunder med beaktande av barns olika behov.

Läraren i småbarnspedagogik bär ansvaret för det praktiska genomförandet av undervisningen i S2 och den förberedande undervisningen, för att planer, utvärdering och dokumentation fullföljs och för samarbetet med vårdnadshavarna. Hela personalen deltar i att genomföra den språk-, kultur-, och åskådningsmedvetna småbarnspedagogiken. Målet är att skapa en språk-, kultur-, och åskådningsmedveten lärmiljö. Två- och flerspråkiga barn undervisas i svenska som andraspråk (S2) och deras identitetsutveckling stöds.

Personalens språk-, kultur- och åskådningsmedvetenhet samt kompetens i S2 stärks med hjälp av fortbildning, via utbyte av god praxis och genom att på kollegiala besök lära sig av andra. Daghemsföreståndaren ser till att personalen fortbildas tidsenligt och att det finns tillräckliga resurser. Språk- och kulturkoordinatörn stöder daghemsföreståndaren i att utveckla både personalens kompetens och arbetskulturen till att bli mer språk-, kultur- och åskådningsmedveten. Föreståndaren försäkrar sig även om att de som arbetar inom småbarnspedagogiken har tillräckliga kunskaper i svenska (Kielitaidon arviointiohjeet samt arviointitehtävät rekrytoijalle, på finska).

[Kompetenscentret för integration av invandrare vid Arbets- och näringsministeriet upprätthåller en webbplats som riktar sig till personer som möter invandrare i sitt arbete samt till aktörer som arbetar inom integration och mottagning.](#)

I huvudstadsregionen har kortserien om ledning av mångfald, Avaimia monimuotoisuuden johtamiseen (på finska), utarbetats. Den innehåller aktivitetsbaserade metoder, tipslistor, teman att begrunda, frågor samt exempel på välfungerande praxis. Kortserien innehåller information om hur man till exempel utvecklar rättvis rekrytering samt belyser hur man under arbetsintervjun kan klarlägga den intervjuades språkkunskaper.

I Vanda jobbar språk- och kulturkoordinatörer som samarbetar med personalen inom småbarnspedagogik. Språk- och kulturkoordinatörer agerar konsulter till och handleder personalen i två- och flerspråkiga barns ärenden samt förstärker personalens befintliga kompetens inom språk-, kultur- och åskådningsmedveten småbarnspedagogik. De guidar i genomförandet av den förberedande undervisningen och samarbetar med områdeskoordinatörerna inom den grundläggande utbildningen.

2.2 JÄMLIKHET OCH LIKVÄRDIGHET SOM VÄRDEGRUNDER FÖR SMÅBARNSPEDAGOGIKEN

I grunderna för planen för småbarnspedagogik konstateras att småbarnspedagogiken främjar det finländska samhällets demokratiska värderingar som likvärdighet, jämlikhet och mångfald. Diskrimineringslagen förpliktar myndigheterna att arbeta för att likabehandling ska kunna uppnås. Det att alla är lika värda betyder inte att alla är likadana utan att varje enskilt barn stöds enligt dess behov. Barn ska ges möjligheter att utveckla sina färdigheter

och göra sina val oberoende av kön, ursprung, kulturell bakgrund eller andra orsaker som gäller personen. Personalen ska skapa en atmosfär som respekterar mångfald. På arbetsplatsen främjas delaktighet, likabehandling och jämställdhet i all verksamhet också för sådana barns del som ännu inte uttrycker sig på svenska.

Likabehandling är ett mer omfattande begrepp än tolerans. När man talar om tolerans tolererar majoriteten minoriteten som om den skulle ge sin tillåtelse för minoritetens existens. Tolerans anses upprätthålla maktförhållandet mellan majoriteten och minoriteten som innefattar villkoret "jag tolererar dig fast du är annorlunda". Var och en är likvärdig med andra, alltså lika mycket värd som andra precis som den är. Guiden Anta int'! Bryt normen! hjälper personalen att via skildrande exempel främja likabehandling.

Det att likabehandling uppnås är inte en självklarhet, och ojämlikhet minskar inte av att förtigas. I småbarnspedagogiken främjas likabehandling medvetet. I enhetens strukturer, såsom i peda-teamet eller i ledningsgruppen, funderar man regelbundet på attityder som återspeglas i tal, gester, handlingar och tillvägagångssätt, och som förknippas med bl.a. språk, etnicitet, handikapp, åskådning, kön och dess mångfald. Personalen förstår att modeller för växelverkan och språkbruk samt sätt att agera enligt stereotypiska antaganden förmedlas till barnen. Barn uppmuntras att göra val som inte är förknippade med kön, stereotypiska roller eller förväntningar. Det är viktigt att personalen lägger märke till om det förekommer ojämlikt bemötande bland barnen och ingriper på ett finkänsligt och konsekvent sätt (när t.ex. ett barn som inte talar svenska alltid får leka hund i leken mamma-pappa-barn, eller när ett barn som talar bättre svenska på ett ohövligt sätt korrigerar ett annat barns förståeliga tal). Det är bra att med hjälp av t.ex. litteratur, lekredskap och bilder granska hur lärmiljön stöder att likabehandling och jämställdhet uppnås. Personalen borde också fundera på hur kroppsspråket används när de talar med barn av olika kön. Pratar man med lika hög röst med alla barnen och tillåts alla barnen lika högljudda lekar?

I grunderna för planen för småbarnspedagogiken konstateras det att mobbning, rasism eller våld inte godkänns från någon eller i någon form. Begreppet rasism avser att en grupp människor eller dess medlemmar anses vara mindre värda än andra människogrupper på basis av till exempel deras etniska bakgrund, hudfärg, nationalitet, kultur, modersmål eller religion. Inom småbarnspedagogiken ska uppmärksamhet medvetet fästas vid att vi inte upprätthåller eller skapar nya rutiner som potentiellt innehåller rasistiska drag eftersom rasism förorsakar ojämlikhet och skadar förutom dem den riktas mot också hela samhället. Rutinerna i småbarnspedagogiken ska begrundas och utformas så att de inte stärker ojämlikhet, stör identitetsutvecklingen eller leder till marginalisering. Världsskolan erbjuder material och tips för att med barn i olika åldrar behandla frågor som bekämpar rasism samt en förteckning över böcker som behandlar likvärdighet samt diskriminering och kulturell stereotypi och deras avveckling.

Daghemsföreståndaren ansvarar för den process som omfattar utarbetandet och utvärderingen av förskoleundervisningens jämställdhets- och likabehandlingsplaner. Planen uppdateras minst vart tredje år.

Webbplatsen Tasa-arvoinen varhaiskasvatus innehåller mycket information om och exempel på hur genussensitivitet och jämställdhet uppnås.

Guiden till likabehandlingsplanen Skola utan like! innehåller praktiska idéer för hur en plan för likabehandling kan utarbetas.

Personalen diskuterar metoder med vilka man kan stötta ett barn som växer upp med två eller flera kulturer. Man har funderat på hur det att barnet växer upp med två kulturer ska tas upp med vårdnadshavarna. Inom småbarnspedagogiken uppmanas flickor och pojkar att leka tillsammans oavsett det att barnet eventuellt uppfostras till en kulturbetingad pojk/flickroll hemma. Olika tanke- och handlingsätt diskuteras konstruktivt med vårdnadshavarna med den finska lagstiftningen i åtanke. Diskussionsteman kan till exempel vara jämställdhet, likabehandling, simundervisning, lek med det motsatta könet, barnets sittplats och det att man håller hand.

2.3 UTVECKLING AV VERKSAMHETSKULTUREN INOM SPRÅK-, KULTUR-, OCH ÅSKÅDNINGSMEDVETEN SMÅBARNSPEDAGOGIK

I grunderna för planen för småbarnspedagogik konstateras att en arbetsgemenskaps verksamhetskultur utformas av medvetna, omedvetna och ibland även oavsiktliga faktorer. Hela personalen påverkar verksamhetskulturen som för sin del påverkar alla medlemmarna oavsett om dess betydelse erkänns eller inte. Verksamhetskulturen påverkar småbarnspedagogikens kvalitet och har en central betydelse i genomförandet av småbarnspedagogiken och i det hur mål uppnås. Inkluderande verksamhetskultur som stöder målsättningarna i lagen om småbarnspedagogik främjar barns utveckling, lärande, delaktighet, trygghet, välbefinnande och hållbara livsstil.

En utveckling av verksamhetskulturen förutsätter pedagogiskt ledarskap. Daghemsföreståndaren sporrar arbetsgemenskapen till att regelbundet utveckla och innovera verksamhetskulturen. Utbildningsstyrelsens webbsida Stöd för arbetet inom småbarnspedagogiken innehåller mycket material för utvecklandet av verksamhetskulturen. Nya sätt att agera på i föränderliga verksamhetsmiljöer utvecklas kontinuerligt i arbetsgemenskapen. I utvecklandet utnyttjas det finska kulturarvet, nationalspråken samt den kulturella, språkliga och åskådningssmässiga mångfalden. I utvecklandet av verksamhetskulturen utgör förmågan att se saker ur olika perspektiv samt att sätta sig i den andras situation utgångspunkten för förståelse av den kulturella mångfalden.

Personalen utvecklar medvetet sådana verksamhetsformer och strukturer som främjar delaktighet även för sådana barns del som inte talar svenska. Alla barns delaktighet möjliggörs genom att använda bilder, föremål och apparater under gemensamma samtal, i diskussioner om det som hänt under veckoslutet, på barnens möten osv. Personalen har funderat på hur de med hjälp av bilder, eget uppförande och agerande beskriver för barnet dess rättigheter och ansvar, stärker barnets uppfattning om att tillhöra en gemenskap och beskriver för barnet konsekvenserna av dess egna val. Barnens, personalens och vårdnadshavarnas initiativ, synsätt och åsikter hörs och uppskattas. Kapitel 2.4 innehåller mer information om utvecklandet.

2.4 KRITERIER FÖR UTVECKLANDET AV SPRÅK-, KULTUR-, OCH ÅSKÅDNINGSMEDVETEN SMÅBARNSPEDAGOGIK

Kriterierna för utvecklandet av den språk-, kultur-, och åskådningsmedvetna småbarnspedagogiken grundar sig i utvecklingsprojektet Kielitaitoinen päiväkoti (på finska) som genomfördes i Vanda åren 2017–2019. Som pedagogiska metoder för utvecklandet utnyttjades i stora drag den australienska språkmedvetna Genre-metoden (Reading to Learn) samt den kanadensiska LAP-pedagogiken (Linguistically Appropriate Practice) som synliggör en barngrupps familjers språk och kultur. I kriterierna har utnyttjats olika mätare för utvärderingen av småbarnspedagogikens kvalitet. När kriterierna utarbetats har uppmärksamheten fästs speciellt vid förverkligandet av inkludering och vid den betydelse som samspel har i möjliggörandet av barnets delaktighet, vid barnlitteraturen som ett läromedel och en möjliggörare av lärande och vid att den språkliga och kulturella mångfalden syns. Olika sätt att utföra pedagogisk dokumentation har beaktats i kriterierna.

De av Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU 2018) utarbetade Kvalitetsindikatorerna för utvärdering av småbarnspedagogikens kvalitet utgör en grund för vilka faktorer utvärderingen bör rikta in sig på för att garantera högkvalitativ småbarnspedagogik. Kriterierna för utvecklandet av en språk-, kultur-, och åskådningsmedveten småbarnspedagogik preciserar de indikatorer för språk- och kulturmedvetenhet som har ställts på småbarnspedagogiken. Kvalitetsindikatorerna utarbetade av NCU är märkta med *kursiv* i texten. Indikatorerna har inte prioriterats utan kriterier för delområdena på varje nivå stöder för sin del det att indikatorerna uppfylls.

När man utvecklar den språk-, kultur- och åskådningsmedvetna småbarnspedagogiken är det viktigt att beakta alla barns likvärdiga möjlighet att delta i verksamheten enligt principerna för inkluderande småbarnspedagogik. Kriterierna stöder för sin del uppbyggnaden av en inkluderande verksamhetskultur. Daghem måste utveckla sin språk-, kultur och åskådningsmedvetna verksamhet eftersom småbarnspedagogikens omgivning också är mångfaldig och föränderlig. I denna omgivning betonas förmågan till socialt samspel och interaktion samt betydelsen av kulturell kompetens.

Kriterierna har utarbetats för att stödja daghemmens språk-, kultur- och åskådningsmedvetna verksamhet enligt planerna för småbarnspedagogik. Kriterierna beskrivs med hjälp av en trappstegsmodell. Trappstegens bas utgörs av den dokumentation som styr småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den förberedande undervisningen (läroplaner samt handboken för språk-, kultur-, och åskådningsmedveten småbarnspedagogik). Kriteriernas trappstegsmodell hjälper personalen att hitta nödvändiga utvecklingsmål för sin verksamhet. Språk- och kulturkoordinatorerna stöder utvecklingsarbetet på daghemmen. I Vanda bär varje anställd inom småbarnspedagogiken ansvaret för utvecklandet av den språk-, kultur- och åskådningsmedvetna verksamheten.

I kriterierna anses kultur och åskådning höra ihop. I många gemenskap anser man att kultur och religion inte kan skiljas åt. Åskådning anses anknyta till individens eller gemenskapens uppfattning om t.ex. verklighet och moral, såsom till uppfattningen om rätt och fel. På Utbildningsstyrelsens webbsidor definieras åskådning som världsåskådningar och livsåskådningar som innehåller världsbild, etik och värderingar samt kunskapsteori.

I samband med revideringen av handboken ändrades kriterierna till att vara ett verktyg som utvecklas, granskas och uppdateras vid behov.

Kriterier för utvecklandet av den språk-, kultur-, och åskådningsmedvetna småbarnspedagogiken

Börja:

- Gör barnens språk och kulturer synliga i inlärningsmiljön.
- Andraspråksundervisningen finns med i enhetens strukturer

Upprätthåll - Berika:

- Barnens språk och kulturer finns med och ses, hörs och används i undervisningen och verksamheten.
- Andraspråksundervisningen utvecklas på enhetsnivå t.ex. över gruppgränserna.

Bevara - Utvidga:

- Barnens språk och kulturer finns tydligt med i undervisningen och verksamheten. Personalen inom småbarnspedagogiken är förespråkare för flerspråkigheten. Flerspråkigheten utvidgas till arbetsplatsens gemensamma värdering och verksamhetskoncept.

Utgångspunkten för all verksamhet i enheten är andraspråksundervisningen så att verksamheten är pedagogiskt planerad, högklassigt genomförd och utvärderad. Verksamheten utvecklas kontinuerligt.

Grunderna för planen för småbarnspedagogik, Vandas plan för småbarnspedagogik

Grunderna för förskoleundervisningens läroplan, grunderna för förskoleundervisningens läroplan i Vanda

Grunderna för läroplanen för den undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen, grunderna för läroplanen för den undervisning som förbereder 6-åringarna för den grundläggande utbildningen i Vanda

Handbok för den språk- och kulturmedvetna småbarnspedagogiken i Vanda

Börja:

Strukturer:

Chefen för den småbarnspedagogiska enheten ser till att pedagogiken i enheterna leds, utvärderas och utvecklas på ett målinriktat och systematiskt sätt och att personalen har möjlighet att lära sig i arbetet. Det pedagogiska ledarskapet förverkligas med stöd av lärarna inom småbarnspedagogiken och genom att hela personalen involveras.

Läraren inom småbarnspedagogiken ansvarar för att planera barngruppens verksamhet, för att målen för verksamheten uppnås och för att verksamheten utvärderas och utvecklas. Hela personalen planerar, genomför, utvärderar och utvecklar den pedagogiska verksamheten tillsammans.

Personalen ser till att varje barn har det bra i småbarnspedagogiken. Barnen upplever att de blir hörda och att de uppskattas som dem de är.

- Enheten har en struktur (pedateamet, ledningsgruppen osv.), där genomförandet av språk-, kultur- och åskådningsfostran diskuteras i grupperna minst två gånger per år.
 - Personalen kan använda verktyget SpråkPeda (del 1 Utvärdering av en språkmedveten lärmiljö) som en del av den pedagogiska dokumentationen.
- Personalen i barngruppen har läst Planen för småbarnspedagogik/ Förskoleundervisningens läroplan och Handboken för språk-, kultur- och åskådningsmedveten småbarnspedagogik och deras innehåll diskuteras i ett team.
- I barngruppens verksamhetsplan har mål ställts upp för utvecklingen av undervisningen i och undervisningssätten för svenska som andra-språk.
 - Personalen tar i bruk verktyget SpråkPeda (del 3 Uppföljning av ett flerspråkigt barns kunskaper i svenska) som en del av den pedagogiska dokumentationen.
- Personalen skapar en atmosfär av acceptans och trygghet där barn, vårdnadshavare och personal kan kommunicera utan stress.
 - Personalen ser till att man märker och hälsar på varje medlem i arbetsgemenskapen, barn, vårdnadshavare och besökare.
 - Besökare hos barngruppen presenteras och gruppens barn och vuxna presenterar sig för dem.

Den fysiska lärmiljön:

Personalen skapar och upprätthåller en atmosfär i gruppen som bygger på respekt för varje barns individuella kulturella, religiösa och åskådningsmässiga olikheter. Personalen stöder barns flerspråkighet i gruppen.

- I lärmiljön finns en världskarta och flaggor framlagda samt en förteckning över de språk som talas av barngruppen.
- I lärmiljön finns åtminstone hälsningarna "välkommen" och "god morgon" framme på alla de språk som talas av barngruppen.
- I lärmiljön finns alfabetet, nummer, antal och räkneord på 0–10 framlagda. Dessutom har man åtminstone i gruppen för 5–6-åringar benämnt bilderna med lappar. (t.ex. STOL, stol, FÖNS-TER)
- Den kulturella mångfalden märks i lärmiljön.
 - Växlande temabord (t.ex. enligt världsdel: djur i olika länder, mat i olika kulturer, högtider i olika religioner/kulturer)
 - Växlande illustrationer i lärmiljön (t.ex. årstider i andra länder, andra länders väderlek, klädseln i andra länder bl.a. skoluniform).
 - De språkliga och kulturella rötterna hos barnen i gruppen presenteras på ett åskådligt sätt (t.ex. affisch, kollage, anslagstavla).
 - Månadens språk
 - Veckans stjärnbarn
- Bilder, kartor och hälsningar har placerats ut i barnens ögonhöjd (nedanför halva rumshöjden).
- I lärmiljön finns barnböcker anpassade enligt barngruppens ålder, utvecklingsnivå och intressen framlagda.
- En del böcker är placerade på ett lockande sätt så att barnet ser bokpärmerna.
- I barngruppen finns aktuella bilder som beskriver dagens gång framlagda.

Den pedagogiska verksamheten:

Samspelet är positivt, hänsynstagande, uppmuntrande och varmt. Personalen är engagerade i barnen och barngruppen.

Personalen skapar en positiv lärmiljö för barnen. Gruppens atmosfär är trygg, varm, uppmuntrar till lärande och är empatisk.

Personalen arbetar sensitivt och lägger märke till barns initiativ samt beaktar dem på ett sätt som stöder barns delaktighet och verksamhet.

Personalen tar hänsyn till alla barn i gruppen och förstår barns olika sätt att uttrycka sig på.

Barns individualitet beaktas så att varje barn lär sig att identifiera och hitta sina egna styrkor och intresseområden.

Personalen observerar och dokumenterar regelbundet och systematiskt barns vardag inom småbarnspedagogiken för att förstå barns erfarenhetsvärld. Den information som produceras med mångsidiga metoder tillsammans med barn används vid planering, genomförande, utvärdering och utveckling av verksamheten.

- Personalen besvarar sensitivt de initiativ till samspel som barn tar med blick, gest, ansiktsuttryck eller tal.
 - Personalen ser till att med gester, ansiktsuttryck och tonfall upprätthålla positivt samspel.
 - För att stödja samspelet använder sig personalen vid sidan om tal av bilder, föremål och gester.
- För att trygga barns delaktighet ser personalen till att följande saker uppnås i samspelet:
 - Att hälsa
 - Glädje
 - Vänlighet
 - Positiv respons
 - Lugn
 - Personalen deltar aktivt i barns lekar (t.ex. stödd lek, utelekar, barns initiativ till bl.a. läsning).
- Att benämna är en etablerad praxis i barngruppen.
 - Under lekens gång benämner personalen aktivt föremål, platser, aktiviteter och människor.
 - Med tanke på dem som lär sig språket är det viktigt att personalen använder samma benämningar på t.ex. klädesplagg.
- Personalen uppmuntrar barnet till att delta i diskussioner som intresserar barnet och i vilka det klarar av att delta.
 - Personalen beaktar det att varje barns språkliga utveckling framskrider individuellt (förmåga att kommunicera, att producera tal, att använda språket, språkligt minne och ordförråd, språkmedvetenhet).
 - Det tal som barnet producerar framskrider via följande etapper: att peka, att benämna, att berätta, att beskriva samt orsakssamband.

- I ledd verksamhet, övergångssituationer och fri lek använder personalen bilder som delar upp verksamheten, avbildar nödvändiga föremål, informerar om den kommande verksamheten och om vad som förväntas av barnet.
 - Personalen har tillsammans kommit överens om bildernas betydelse och använder dem systematiskt på samma sätt.
- Personalen läser sagor för barnen under åtskilliga tillfällen dagligen.
- Barnens språk och kulturer finns med i undervisningen och i verksamheten.
 - Den svenskspråkiga småbarnspedagogikens verksamhetsspråk är svenska.
 - För att garantera gemensam förståelse används alla olika kommunikationsmedel (mm. gester, ansiktsuttryck, föremål, bilder, översättare) i interaktionen.
- Barnmusik från olika kulturer är en del av musikfostran.
- Bildkonst från olika kulturer är en del av konstfostran.
- Mångfalden kommer fram i temaområdena eller i de teman som behandlas i barngruppen, t.ex.:
 - Hur ser en polis, en brandman eller en sjukskötare ut i olika länder?
 - Hur ser vintern ut i olika länder?
 - Vilka olika björnar finns det?
 - Hur låter djuren i olika länder?
 - Vad äter man till frukost i olika länder?
 - Hur ser registerplåtarna ut i olika länder?

Samarbete med vårdnadshavare:

Fostrarsamarbetet bygger på att barnet och dess vårdnadshavare värdesätts och på att relationen är öppen, jämlik och förtroendefull. Av interaktionen framgår att personalen respekterar vårdnadshavarens kännedom om sitt barn och har de kunskaper och färdigheter som behövs i arbetet.

- Personalen tar i bruk olika kommunikationssätt för den dagliga interaktionen med vårdnadshavarna.
 - Klara, korta uttryck eller långsammare tal (lättbegripligt språk)
 - Användning av bilder, såsom illustrerade vecko- eller månadsbrev
 - Google bildsökning och snabba skisser
 - Användning av appar för översättning
 - Resehäfte, skriftliga meddelanden.
 - Elektroniska plattformar (t.ex. Facebook, Instagram)

- Personalen diskuterar med vårdnadshavarna om vad det innebär att växa upp med två- och flerspråkighet.
 - Modersmålets eller -målen utvecklingsskeden och deras betydelse
 - Andraspråksinläring genom att ta till sig och lära
 - Ett systematiskt utvidgande av ordförrådet på de språk som barnet behärskar.
- Personalen ber vårdnadshavare om tips gällande barnkulturen i andra länder (t.ex. musik, dikter, barnlitteratur, klädsel, leksaker, gårdslekar i form av bl.a. youtube-länkar).
- Personalen ber vårdnadshavare att delta i att samla in relevant material för de temaområden som behandlas (t.ex. tomma förpackningar och tidningar med text och logotyper på olika språk till butiks-, frisör-, doktors-, biblioteks-, kontors-, restaurang-, biltvättslekar osv.)
- Personalen diskuterar med vårdnadshavarna om hur den språkliga, kulturella och åskådningsmässiga mångfalden kommer fram i gruppens verksamhet.

Upprätthåll - Berika:

Strukturer:

Måltider, vilostunder, övergångar, på- och avklädning samt andra basaktiviteter genomförs så att de är pedagogiskt målinriktade.

- Enheten har en struktur (peda-teamet, ledningsgruppen osv.), där de teman som i enlighet med planen för småbarnspedagogik anknyter till språk-, kultur- och åskådning, och deras förverkligande i grupperna, diskuteras regelbundet. Utifrån de frågor som tagits upp i diskussionen planeras en ändring av verksamhetskulturen och/eller rutinerna, och ändringen utvärderas under samma verksamhetsår. Aktuella teman kan t.ex. vara:
 - Delaktighet, likabehandling och jämställdhet eller kulturell mångfald och språkmedvetenhet. (Planen för småbarnspedagogik 2018. Småbarnspedagogikens verksamhetskultur, kapitel 3.1)
 - Barnets rättigheter, att växa som människa och familjers mångfald (Planen för småbarnspedagogik 2018. Småbarnspedagogikens verksamhetskultur, kapitel 2.4)
- Daghemsföreståndaren diskuterar med varje medlem av personalen om de utvecklingsbehov som anknyter till språk, kultur och åskådningar. Utvecklingsbehoven kan t.ex. vara personliga behov av fortbildning, utvecklande av teamets kompetens inom ett visst ämne, utvecklande av hela arbetsgemenskapen. Dagvårdschefen ansvarar för att föra utvecklingsbehoven vidare.
- I barngruppens verksamhetsplan har undervisningsbehoven i svenska hos gruppens barn beaktats.
 - Som en del av del pedagogiska dokumentationen sätter man ihop en fil om gruppens barn med information om barnens antal, födelseår, ett eller flera modersmål, hemspråk och vårdnadshavarnas modersmål samt hur länge barnet varit i den svenskspråkiga småbarnspedagogiken. Den samlade informationen används som bas för planering av verksamheten (t.ex. Hur många barn finns det i gruppen som nyligen börjat i småbarnspedagogiken? Hur många nybörjare i språket? Hur många som talar samma språk?).
- Barngrupper har överenskomna strukturer för språkundervisningen genom bl.a. följande metoder:
 - smågruppsverksamhet
 - morgon- och dagsamlingar
 - undervisning i språk i alla vardagliga situationer: övergångar, måltider, på- och avklädning.
- I barngruppen används till exempel följande gemensamt överenskomna metoder för språkundervisning:
 - personalen ger språkliga uttryck för leken och för leken framåt
 - personalen ger språkliga uttryck för verksamheten i alla situationer

- Följande material eller metoder kan användas: interaktiv sagoläsning, sagotering, Den magiska språkpåsen, En dag med familjen Kippin, Kili (på finska), Kuttu (på finska), Avainsanoja (på finska), Polyglutt bilderboktjänst osv.

Den fysiska lärmiljön:

Den pedagogiska lärmiljön, som planeras och skapas tillsammans med barnen, uppmuntrar barn att leka, röra på sig, utforska, skapa och uttrycka sig. Lärmiljön utvärderas och utformas regelbundet utifrån barnens behov och intressen och så att lärmiljön utmanar och inspirerar barnen att lära sig.

- Lärmiljön innehåller synligt texter och böcker på de språk som talas i barngruppen.
 - Framlagda finns kartböcker och olika kartor samt material för att pyssla flaggor med bl.a. Hama pärlor.
- Pek-, bilder-, fakta- och diktböcker anpassade till barngruppens ålder, utvecklingsnivå, intressen och det aktuella temat finns framlagda i lärmiljön.
 - Man drar nytta av utbudet i det flerspråkiga biblioteket.
- Nära platsen där böcker på ett tilltalande sätt lagts fram finns ett lugnt ställe för att bekanta sig med dem samt en plats där personalen kan läsa för en liten grupp barn.
- Lärmiljöns bilder och lekredskap uttrycker mångfald.
 - Bilder och leksaker föreställer barn, vuxna och äldre som ser etniskt olika ut (t.ex. babydockor, Duplo- och Legofigurer, Barbie-dockor, pappersdockor, dockhusets figurer, pussel, nationaldockor, textilier, rollkläder, kärl i mamma-pappa-barn -lekar).
- Bilderna avbildar också t.ex. personer i rullstol eller hörsel- och synskadade personer samt många slags familjer.
- Det temaområde som behandlas, dvs. temat som valts för lärande framgår ur lärmiljön via åskådliggörande bilder och föremål.
 - En helhet som anknyter till temaområdet sätts samman i lärmiljön (t.ex. temavägg "vårens tecken, "hajar").
 - Lärmiljön utformas efter temaområde (t.ex. man fäster en kartongram för fågelskådning i fönstret och placerar en fågelbok bredvid).
- Man använder rikligt med bilder i barngruppen: förutsägelse (t.ex. först-sedan, karta över skogsutflykten), övergångssituationer, val av lek, måltider, på- och avklädning, utelekar, diskussioner om det som hänt under veckoslutet, bilder av smågruppsverksamheten, regel-lekar, sociala berättelser (t.ex. hur kan jag komma med i leken)

Den pedagogiska verksamheten:

Personalen samspekar med barn på ett sätt som motsvarar deras utveckling, intresseområden och förmåga att lära sig.

Personalen arbetar sensitivt och lägger märke till barns initiativ samt beaktar dem på ett sätt som stöder barns delaktighet och verksamhet.

Verksamheten inom småbarnspedagogiken är betydelsefull och inspirerande för barn samt utmanar dem att lära sig.

Personal och barn genomför mångsidig pedagogisk verksamhet som grundar sig på lek, rörelse, konst och kulturtradition och som ger barn möjligheter till positiva upplevelser av lärande. Verksamheten främjar uppnåendet av målen i fråga om lärområdena och mångsidig kompetens.

Att verksamheten genomförs i en viss ordningsföljd är inte det viktigaste ur språkinlärningsperspektiv; det viktigaste är vad man kan lära sig under verksamheten med avseende på ordförrådet.

- Personalen ser till att varje barn kommer med i de gemensamma lekarna.
- Personalen är mån om att barngruppens dagliga program innehåller ramsor och rim samt språk-, ljud- och stavelselekar.
- Personalen ser till att verksamheten är en förenhetligad och helhetsinriktad pedagogisk verksamhet som baserar sig på barns lekar, sagor eller utflykter. Till en helhetsinriktad pedagogisk verksamhet anknyter olika målsättningar för lärområden och mångsidig kompetens.
 - Personalen ser till att ämnesområdena, dvs. de teman som valts ut för lärande, är övergripande, och att lärandet med beaktande av barnets initiativ sker under lärarledarskap via olika kanaler och i olika situationer under dagens lopp.
 - Personalen är måna om att verksamheten möjliggör det att barnen tillägnar sig sådant ordförråd som är relevant för temaområdena.
 - Personalen undervisar målinriktat i det språk som anknyter till ett visst temaområde, speciellt vad som gäller att förstå och producera tal, förmågan att använda språket och utökningen av ordförrådet.
- När personalen pratar med barnet beaktar personalen barnets proximala utvecklingszon. Om barnet använder uttryck som består av två ord går den vuxna ett steg längre genom att utvidga sina egna uttryck.
 - När personalen diskuterar med barnet är personalen måna om att diskussionerna uppmuntrar barnet att tala, utvecklar barnets tankeförmåga och är anpassade till barnets ålder och utvecklingsnivå.
 - Barnet uppmuntras att diskutera olika frågor.
 - Personalen undervisar i förmågan att använda språket i olika bemötanden, sociala situationer och undervisningssituationer (t.ex. "God morgon. Hur går det?", "Smaklig måltid!", "Ursäkta, får jag störa?", "Sätt er i en samling. Sätt dig ner på golvet.")
- Personalen beskriver föremål, platser, aktiviteter och människor med hjälp av:
 - adjektiv (t.ex. rutig, randig, prickig, hög, låg, snäv, bred, sist),
 - räkneord (t.ex. tre, första, femte),

- rumsadverbial (t.ex. bakom, framför, på)
- tidsadverbial (t.ex. idag, imorgon, på kvällen, på natten).
- t.ex. "Idag ska vi kalasa på fyrkantiga kex."
- Personalen undervisar i olika språkliga strukturer.
 - Verbets konjugationer och tidsformer (t.ex. jag sitter, jag satt)
 - Negerade satser (t.ex. Vad tycker du inte om? Vad kan man inte se på bilden? Du tycker inte om morot.)
 - Plural (t.ex. varg-vargar, flickor-flickors, äpple-äpplen)
- Personalen hjälper barnet att kommunicera med andra barn.
 - Personalen hjälper barnet att använda bilder i lekarna.
 - Personalen ger språkliga uttryck för och stöder leken.
 - Personalen vägleder barnet i att använda språket på ett för situationen lämpligt sätt.
 - Personalen uppmuntrar barnet till språklig kommunikation.
- Personalen uppmuntrar barnet att berätta om olika händelser, att uttrycka sin åsikt och beskriva sina tankar på ett mångsidigt sätt.
 - För att bredda yngre barns muntliga framställning använder personalen frågeorden vad, vilken, var.
 - För att bredda äldre barns muntliga framställning använder personalen frågeorden hurdan, varför, när, hur, av vilken orsak.
 - Personalen tar hänsyn till den kunskapsnivå barnet har i svenska som andraspråk.
- Utöver det vardagliga talspråket undervisar personalen i begreppsligt språk (t.ex. i mitten, rad, kö, sist, varannan, bakom, mellan, mitterst, ovanpå, uppe, smal, låg, längre, längst, lika många, mer, mindre).
- Personalen lär sig enskilda ord, räkneord, sånger, ramsor samt att hälsa på barnens språk. (t.ex. "Hur många språk kan vi säga röd på?")
 - Varje vecka bekantar sig gruppen med ett nytt språk genom att bl.a. lära sig veckodagar och artighetsfraser på språket i fråga.
 - Barnet som talar det språk som gruppen bekantar sig med kan agera hjälplärare, det kan t.ex. på förhand ha repeterat på sitt modersmål den veckodag som gruppen ska lära sig.
- Personalen tar hänsyn till gruppens kulturella och åskådningsmässiga bakgrunder. Personalen kommer till exempel ihåg att önska glad högtid under viktiga festdagar i barnens kultur och religion.
- Personalen läser sagor för barnen på ett mångsidigt sätt (t.ex. genom att använda bilder, föremål och rekvisita, genom att utnyttja musik, instrument och rörelse, samt genom att förevisa dockteater och visa böcker med hjälp av videoprojektorn).

- Personalen läser allsidigt olika skrivna textgenrer för barnen: pekböcker, bilderböcker, sagor, dikter, faktaböcker för barn, ordböcker för barn, dagstidningar och tidskrifter, serietidningar, nyheter för barn, nyheter på klarspråk, referat, bruksanvisningar, spelinstruktioner, matrecept, reklam, fakturor osv.
- Personalen väljer barnböcker som anknyter till temaområdet och ser till att de finns framlagda. Personalen läser dessa böcker för barnen på tu man hand, i smågrupper och för hela gruppen. Personalen byter framlagda böcker enligt årstid, högtid, tema och temaområde.
- Personalen utnyttjar möjligheten att lyssna på sagor på olika språk (olika appar såsom Polyglutt, olika språkkunskaper hos personal och vårdnadshavare, bibliotek, användning av studeranden med olika språkliga bakgrunder osv.)
- I den ledda verksamheten använder personalen bilder med hjälp av vilka barn kan uttrycka sig (t.ex. uttrycka sin åsikt, berätta om det som hänt, framföra önskemål, kommentera, ge nya idéer).

Samarbete med vårdnadshavare:

Vårdnadshavare ges en möjlighet att delta i planering, genomförande och utvärdering av småbarnspedagogiken. För fostrarsamarbetet planeras olika former och förfaringssätt tillsammans med vårdnadshavare.

- Personalen drar nytta av vårdnadshavarna för produktion av texter på olika språk. Vårdnadshavarna kan bes om t.ex. följande texter på olika språk:
 - Fraser och ord
 - Barnsånger
 - Dikter, räknearmsor
 - Barnlitteratur, tidningar
 - Alfabet
 - Antal
- Personalen berättar för vårdnadshavarna om den betydelse litteraturen har för utvecklingen av språkliga kunskaper.
 - Personalen nappar på barns initiativ och ordnar t.ex. en testund för vårdnadshavarna där man berättar om barnens och personalens gemensamma läsupplevelse.
 - Vårdnadshavarna och barnen ges tillfälle till en gemensam lästund på daghemmet i t.ex. ett sagotält.
 - Vårdnadshavarna erbjuds möjligheten att låna böcker från daghemmet.
 - En plats för bokbyte för vårdnadshavarna ordnas.

Bevara - Utvidga:

Strukturer:

Personalen bygger och leder gruppens verksamhetskultur på ett systematiskt sätt så att kulturen främjar, upprätthåller och utvecklar samhörigheten. Personalen ser till att varje barn får känna att de är medlemmar av och hör till gruppen. Personalen stöder barn i att skapa och bevara mångsidiga vänskapsförhållanden.

Personal och barn bildar tillsammans en lärmiljö, där varje barn har en möjlighet till ett meningsfullt deltagande i verksamheten. Personalen stöder barnens gruppaktiviteter genom att handleda och visa exempel.

- Flerspråkigheten är en gemensam värdering och ett gemensamt verksamhetssätt i arbetsgemenskapen.
 - Rätten till eget språk, egen kultur, religion och åskådning är barns och familjers grundläggande rättighet.
 - I utvecklingen utnyttjas det finska kulturarvet, nationalspråken samt gruppens och omgivningens kulturella, språkliga och åskådningsmässiga mångfald.
 - Arbetsgemenskapen besitter förmågan att se och förstå saker ur olika perspektiv samt att sätta sig i den andras situation.
 - Nya sätt att agera på i föränderliga verksamhetsmiljöer utvecklas kontinuerligt i arbetsgemenskapen.
- På arbetsplatsen främjas delaktighet, likabehandling och jämställdhet i all verksamhet också för sådana barns del som ännu inte uttrycker sig på svenska.
 - Enheten har strukturer (peda-teamet, ledningsgruppen osv.) där man regelbundet funderar på attityder förknippade med bl.a. språk, etnicitet, handikapp, åskådning, kön och dess mångfald, som återspeglas i tal, gester, handlingar och tillvägagångssätt.
 - Personalen har förstått att modellerna för växelverkan och språkbruk samt sätt att agera enligt stereotypiska antaganden förmedlas till barnen.
 - Personalen uppmuntrar barnen att göra val som inte är förknippade med kön, stereotypiska roller eller förväntningar.
 - Olika tanke- och handlingssätt diskuteras konstruktivt med vårdnadshavarna med den finska lagstiftningen i åtanke.
 - Diskussionsteman är bl.a. jämställdhet, likabehandling, simundervisning, lek med motsatt kön, barnets sittplats och det att man håller hand.
 - Personalen lägger märke till om det förekommer ojämlikt bemötande bland barnen och ingriper på ett finkänsligt och konsekvent sätt (när t.ex. ett barn som inte talar svenska alltid får leka hund i leken mamma-pappa-barn, eller när ett barn som talar bättre svenska på ett ohövligt sätt korrigerar ett annat barns förståeliga tal).

- Enheten har en struktur (peda-teamet, ledningsgruppen osv.) där metoder som kan stödja ett barn som växer upp mellan två eller flera kulturer diskuteras. Man har funderat på hur det att barnet växer upp mellan två kulturer ska tas upp med vårdnadshavarna. Inom finländsk småbarnspedagogik uppmanas flickor och pojkar att leka tillsammans oavsett det att barnet eventuellt uppfostras till en kulturbetingad pojk/flickroll hemma.
- Personalen utvecklar medvetet sådana verksamhetsformer och strukturer som främjar delaktighet även för sådana barns del som inte talar svenska.
 - Alla barns delaktighet möjliggörs genom att använda bildstöd, föremål och apparater under bl.a. gemensamma samtal, när man diskuterar det som hänt under veckoslutet, på barnens möten osv.
 - Personalen har funderat på hur de med hjälp av bildstöd, eget beteende och egna handlingar beskriver för barnet dess rättigheter och ansvar (t.ex. rätten till det egna modersmålet, ansvaret för att städa efter sig).
 - Personalen har funderat på hur de med hjälp av bildstöd, eget beteende och egna handlingar stärker barnets känsla av samhörighet med gruppen, som t.ex. att man ser till att barngruppens nya medlemmar socialiseras in i gruppen, och att man även stärker frånvarande barns känsla av gruppstillhörighet (t.ex. praxisen att vinka till dem som är frånvarande).
 - Personalen har funderat på hur de med hjälp av bildstöd, eget beteende och egna handlingar beskriver för barnet konsekvenser av val (t.ex. illustrerade sociala berättelser).

Den fysiska lärmiljön:

- Personalen ser till att lärmiljön innehåller ord på olika språk som anknyter till ett aktuellt temaområde.
- I lärmiljön finns alfabetet, nummer, antal och räkneord på 0–10 framlagda förutom på svenska också på barngruppens övriga språk. Dessutom har man åtminstone i gruppen för 5–6-åringar benämnt bilderna med lappar förutom på svenska också på andra språk.
 - ABC-tavlor på olika språk
 - Räkneord på europeiska språk
 - Räkneord, färger, fraser på olika språk
 - Nummer med olika skrift
- Lekarna innehåller både en språklig och en kulturell aspekt.
 - Leken anknyter till det aktuella temaområdet och möjliggör lärandet av det för temaområdet relevanta ordförrådet och relevanta begrepp.
 - Barns kulturella bakgrunder (t.ex. leksaker, föremål, textilier, rollkläder, måltidstraditioner) har beaktats vid planeringen av lekar.

- Vårdnadshavare har betts om motsvarigheter till ord i olika lekar (t.ex. förutom på svenska benämns föremålen också på barnens modersmål).
- Det temaområde som behandlas, dvs. temat som valts för lärande framgår för vårdnadshavarna ur lärmiljön genom åskådliggörande bilder och föremål (t.ex. en affisch man gjort själv, kollage, anslagstavlans illustrationer).
 - Vårdnadshavarna ser de begrepp som lärs in på svenska som ord och bilder och de ombeds att skriva ner motsvarande begrepp på barnens modersmål.
 - Affischen, kollaget, eller anslagstavlan fotograferas eller spelas in på video. De temaområden som behandlats under året sätts ihop till en helhet, t.ex. en elektronisk bok eller mapp om uppväxt, vars innehåll blickas regelbundet tillbaka på genom diskussioner med barnet.
- Pek-, bilder-, fakta- och diktböcker anpassade till barngruppens ålder, utvecklingsnivå, intresseområden och det aktuella temat finns på flera språk framlagda i lärmiljön.
- Pek-, bilder-, fakta- och diktböcker som anknyter till den aktuella verksamheten finns på ett lockande sätt framlagda i lärmiljön (t.ex. mamma-pappa-barn -lek, billek, forskningsutrymme, badrum). På det här viset får barnet en möjlighet att bekanta sig med böcker utifrån sitt intresse.

Den pedagogiska verksamheten:

- Utgångspunkten för all verksamhet i enheten är andraspråksundervisningen så att verksamheten är pedagogiskt planerad, högklassigt genomförd och utvärderad. Verksamheten utvecklas kontinuerligt med metoder för pedagogisk dokumentation. Dessa metoder är bl.a. att fotografera tillsammans med barnen, att spela in videor och att skriva ner barns tal ord för ord, att spela in och teckna ner olika alster. Dessa dokument diskuteras tillsammans med barnen och uppföljningsplaner görs utifrån diskussionerna.
- Personalen är måna om att barngruppens dagliga program innehåller ramsor och rim samt språk-, ljud- och stavelselekar också på andra [språk](#).
- I interaktionen utnyttjar man på ett naturligt sätt de språk barnen använder.
 - Simultan användning av olika språk hjälper att förstå saker och lära sig nytt (t.ex. vårdnadshavare tillfrågas om motsvarigheterna till syster och bror på olika språk och begreppen används i framtida undervisning).
 - Personalen utnyttjar barnets eget modersmål när de guidar barnet till att lära sig sådant som är av intresse för barnet.
- Personalen förbinder sig till långsiktigt utvecklingsarbete. Målet är att hitta ett nytt sätt att lära på som främjar undervisningen av språket för inläring. Utöver detta är målet att hitta naturliga sätt att inkludera barns olika språk till en del av undervisningen. Utvecklingsarbetet

genomförs med hjälp av olika utvecklingsuppgifter i kamratgrupper i samarbete med språk- och kulturkoordinatorerna. I utvecklingsarbetet deltar hela daghemspersonalen.

- Personalen planerar och genomför verksamheten så att alla barn i gruppen blir intresserade och inspirerade av verksamheten och vill delta i det.
- Utvecklingen som baserar sig på interaktiv sagoläsning är en minst ett år lång verksamhet.
- Den av personalen planerade förenhetligade pedagogiska verksamheten grundar sig på interaktiv sagoläsning.
- Den interaktiva sagoläsningen förverkligar olika målsättningar för lärområden och mångsidig kompetens.
- Som pedagogiska metoder för utvecklandet utnyttjas i stora drag den australienska språkmedvetna Genre-metoden (Reading to Learn) samt den kanadensiska LAP-pedagogiken (Linguistically Appropriate Practice).

Samarbete med vårdnadshavare:

- Alla anställda på daghemmet är förespråkare för flerspråkighet.
 - Hela arbetsgemenskapens språkliga resurser tas i bruk både när man träffar vårdnadshavarna och arbetar med barnen (t.ex. man lär sig på förhand att hälsa på ett nytt barn och familj på deras språk och lägger fram en skriftlig välkommen-hälsning).
 - Personalen ber vårdnadshavare att översätta till barnets modersmål sådana begrepp som anknyter till temaområdet som valts för inläring.
 - Man tar hjälp av vårdnadshavare när en flerspråkig sagobok utarbetas.
- Barnens, personalens och vårdnadshavarnas initiativ, synsätt och åsikter hörs och uppskattas.
 - I barngruppens korridor hänger en tankekarta där vårdnadshavare och barn får med hjälp av bilder (t.ex. fotboll, skogsutflykt, vattenfärger) och text ge förslag på önskemål om småbarnspedagogikens verksamhet.
 - Personalen funderar på metoder med vilka vårdnadshavarnas vilja och möjlighet att delta i verksamheten utreds (t.ex. en enkät kompletterad med bildstöd eller symboler till vårdnadshavare).
 - Personalen utreder vårdnadshavarnas synsätt och åsikter om den genomförda verksamheten också i diskussioner där en tolk närvarar.
- Personalen bygger och stärker den sociala samhörigheten med alla barn, familjer och personalmedlemmar som hör till den småbarnspedagogiska miljön.
 - Personalen bjuder in vårdnadshavarna för att planera och genomföra den verksamhet som anknyter till ett aktuellt temaområde.
 - Sinnesrum (t.ex. turkiskt terum, Lappkåta, indisk Diwali, kryddbaser, ornament i konst, Mumintrollen är med, gröna dagen).

- Temabord från högtider i olika kulturer och religioner (t.ex. påsk, nyår, kvinnodagen, alla helgons dag, fastlag
<http://www.juhlakalenteri.fi/>)
- Personalen ordnar tillsammans med vårdnadshavarna kulturdagar där familjer har en möjlighet att presentera den egna kulturen på bl.a. följande sätt:
 - klädsel
 - föremål
 - flaggor
 - kartor
 - musik
 - mat och matvanor
- Personalen bjuder in familjerna till småbarnspedagogikens eller förskoleundervisningens verksamhet.
 - Barnet får bjuda in en för barnet viktig person för en fri gemensam verksamhet på daghemmet.
 - Förmiddagsverksamhet med temat att lära sig genom lek och att förstå betydelsen av dygnsrytm.
 - Dagen börjar med gemensam morgonsamling där man med hjälp av bilder bekantar sig med dagens gång.
 - Lekar planeras i förväg på barns möten.
 - Barnen väljer en lek med hjälp av lekvalstavlan.
 - Vårdnadshavarna guidas att tillsammans med sina barn leka bildstödda lekar.
 - Personalen är med och beskriver lekarna samt besvarar vårdnadshavarnas frågor.
 - Sakkunniga kan också bjudas in.
- Personalen ordnar regelbundet tillfällen till en gemensam diskussion för vårdnadshavarna.
 - Det kan t.ex. ordnas ett för hela daghemmet gemensamt morgonkafé dit sakkunniga bjuds in för att tillsammans med representanterna för personalen inleda diskussionen om ett visst tema. Vårdnadshavarnas önskemål beaktas. Det kan handla om följande teman:
 - Frågor som berör föräldraskap och uppfostran av barn
 - Familjers kultur och olika seder
 - Fördelning av hemsysslor, stödnätverk och föräldrarnas ork
 - Ärenden som berör skolstarten
 - Hobbyer

- Hälsovård (rådgivning, tandvård osv.)
- Barnskydd

Tack för dina kommentarer:

- Kirsi Pennanen, lärare inom sbp Hakunilanrinteen dh
- Tiina Andelin, lärare inom sbp Sporrgrändens dh
- Jenni Mäenpää, lärare inom sbp Sporrgrändens dh
- Terhi Huikari, lärare inom sbp Fläderstogens dh
- Satu Karppelin-Martikainen, dhf Skimmelgrändens enh
- Sanna Junnikkala, dhf Sporrgrändens enh,
- Tanja Savolainen, dhf Ulrikas enh
- Melanie Kuparinen, dhf Rautpihas enh
- Tiina-Liisa Åkerfelt, sakkunnig inom småbarnspedagogik
- Hanna Tuominen, sakkunnig inom småbarnspedagogik
- Mikael Kokljuschkin, chef för småbarnspedagogik
- Leena-Mari Tornivaara, chef för småbarnspedagogik

Kriterierna har sammanställts av:

- Raija Mannermaa, språk- och kulturkoordinator
- Tuija Ruonala, språk- och kulturkoordinator
- Nina Thurin, språk- och kulturkoordinator

FRÅGOR ATT BEGRUNDA:

- Hurdana strukturer för att främja likvärdighet har ni i er enhet?
- Hurdana strukturer för att genomföra, utvärdera och utveckla den språk-, kultur- och åskådningsmedvetna verksamhetskulturen har ni i er enhet?
- Vilken god praxis har ni i er enhet?

SAMMANFATTNING AV KAPITEL 2

- Daghemsföreståndaren leder den språk-, kultur- och åskådningsmedvetna småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den förberedande undervisningen inom sin enhet, samt stöder sin arbetsgemenskaps utveckling till en lärande gemenskap där man delar med sig av sitt kunnande och utvecklar det.
- Diskrimineringslagen förpliktar ett daghem att ha en plan för de åtgärder som behövs för att främja likabehandling och jämställdhet.
- Hela personalen påverkar utformandet av daghemmets verksamhetskultur.

3 SAMARBETE MED VÅRDNADSHAVARE

3.1 ATT BÖRJA I SMÅBARNSPEDAGOGIKEN

Enligt grunderna för den nationella planen för småbarnspedagogik har samarbetet med vårdnadshavarna stor betydelse i småbarnspedagogiken. Enligt Vandas plan för småbarnspedagogik beaktas familjers språk- och kulturbakgrund i samarbetet mellan vårdnadshavare och personal. Uppmärksamheten fästs speciellt vid bemötandet av familjer från en annan språk- och kulturbakgrund samt vid att sensitivt ta emot barn och stötta dem som en del av gruppen. Dessutom stöder man utvecklingen av barnets flerspråkiga och -kulturella identitet och möjliggör ett förtroendefullt och respektfullt samarbete med vårdnadshavare.

Skapandet av ett effektivt samarbete börjar från första kontakt. Personalen har en lagstadgad plikt att ordna rådgivning, vilket omfattar handledning och besvarande av förfrågningar inom det egna verksamhetsområdet. Man ska försöka hänvisa klienten till ytterligare rådgivning fast frågan inte skulle anknyta till småbarnspedagogikens verksamhetsområde.

Ett samtal mellan vårdnadshavare och en medlem av småbarnspedagogikens personal ordnas innan barnet börjar i småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen eller i den förberedande undervisningen. I den kommunala småbarnspedagogiken har praxisen för inledandet av småbarnspedagogik definierats i en gemensam verksamhetsmodell. En tolk anlitas för samtalet vid behov. Direkt vid inledandet av småbarnspedagogiken utreds den typ av uppehållstillstånd som den som flyttat till Finland från utlandet har. Mer information om placeringen av barnet i småbarnspedagogiken, i förskoleundervisningen och den förberedande undervisningen finns i kapitel 5.1, och information om uppehållstillstånd i kapitel 5.2

Ett för två- och flerspråkiga familjer avsett formulär ifylls under det inledande samtalet med familjer som börjar i förskoleundervisningen. Under det inledande samtalet strävar man efter att få information om barnets tidigare liv och om utvecklingen av barnets modersmål samt om de förväntningar som familjen har på småbarnspedagogiken. Under samtalet informeras föräldrarna om praxisen i barngruppen och man kommer överens om hur samarbete och information ska skötas. Under samtalet går man också genom formuläret Barnet hemma som är avsett för alla nya familjer och som vårdnadshavarna kan fylla i på förhand. Formuläret finns på finska, ryska, estniska, somaliska, engelska och svenska.

Det är viktigt att målen för, innehållet av samt metoderna inom den finska småbarnspedagogiken diskuteras med vårdnadshavarna. Till stöd för samtalet kan guiden till föräldrar om inledandet av småbarnspedagogiken: Kuvaopas vanhemmille-varhaiskasvatuksen aloittaminen (på finska) användas. Med tanke på barnets ålder och temperament ska tillräckligt med tid reserveras för att barnet och vårdnadshavaren ska kunna bekanta sig med barngruppen. Vårdnadshavarna önskas närvara de första dagarna eller veckorna. I Vanda används en verksamhetsmodell för inledandet av småbarnspedagogiken.

Alla de anställda som arbetar inom handledning och rådgivning i Vanda är klienter hos den flerspråkiga rådgivningen Neuvova Vantaa. Syftet med projektet är att sätta ihop en webbsida där personalen hittar information om de tjänster som i Vanda erbjuds familjer med främmande språk som modersmål.

Vandainfo erbjuder mångsidig serviceraådgivning. Där kan de som bor i Vanda få rådgivning kring och svar på frågor som anknyter till vardag och fritid samt bli hänvisade vidare. En person som flyttat till Vanda från utlandet eller från en annan ort i Finland har en möjlighet att komma med i en inledande kartläggning. Kartläggningen informerar om utbildning i finska eller svenska, om sysselsättning, annan utbildning och tjänsterna i Vanda. En anställd inom småbarnspedagogiken kan hänvisa vårdnadshavarna till att kontakta den aktör som utför inledande kartläggningar. Den anställda kan också med vårdnadshavarnas samtycke skicka deras kontaktuppgifter och information om deras modersmål på adressen alkukartoitus@vantaa.fi

På webbplatsen infoFinland.fi kan vårdnadshavare på flera olika språk hitta information om de tjänster som finns i huvudstadsregionen. Sidan innehåller information om boende, arbete, möjligheter att studera finska och svenska, utbildning, hälsa, tillståndsrelaterade ärenden, socialtjänster, krissituationer, kulturtjänster och möjligheter till fritidsaktiviteter. Sidan innehåller även länkar på flera språk till pålitlig information som publiceras av finländska myndigheter om aktuella frågor.

Guiden Välkommen till Finland hjälper invandrare under deras första tid i Finland. Guiden innehåller bland annat information om boende, arbete och myndigheter samt grundläggande information om det finländska samhället och kulturen. Guiden finns på följande språk: finska, svenska, engelska, ryska, estniska, franska, spanska, kinesiska, arabiska, somaliska, turkiska och thai.

Webbplatsen Lastensuojelu.info riktar sig särskilt till invandrarföräldrar och yrkespersoner som arbetar med dem. Sidan är en webbtjänst som presenterar det finländska barnskyddet på flera olika språk (finska, lättläst finska, svenska, engelska, ryska, estniska, somaliska, franska, arabiska, farsi, kurdiska).

Befolkningsförbundets mångkulturella kunskapscenter ger rådgivning och konsultation, utbildar och producerar praktiskt material både för invandrare och yrkespersoner inom olika branscher. På Befolkningsförbundets webbplats finns broschyrer om barnfostran på arabiska, albanska, burmesiska (myanmar), engelska, kurdiska (sorani), somaliska och ryska. I dessa kan föräldrar få råd om hur man till exempel bör förhålla sig till svårigheter förknippade med barnets beteende och hur man kan stödja barnets skolgång i Finland. Befolkningsförbundet har också publicerat kortvideor Lapsi oppii (på finska) till stöd för utvecklingen av språk och interaktion i flerspråkiga familjer. Videorna finns för tillfället på finska, ryska, engelska och arabiska.

Duo föräldrautbildning inom Familia rf har utarbetat guiden om kärlek och föräldraskap i en familj med två kulturer, Rakkautta ja vanhemmuutta kahden kulttuurin perheessä, som finns på finska, engelska, spanska, franska, ryska, och thai. Guiden kan utnyttjas också av yrkespersoner som i sitt arbete träffar familjer med två kulturer. Familia rf erbjuder avgiftsfritt stöd till par och familjer med två kulturer.

International House Helsinki erbjuder information och rådgivning till invandrare som flyttat till huvudstadsregionen.

Guiden Koutoudu kotona (på finska) vänder sig till invandarmammor och yrkespersoner som möter invandrare i sitt arbete. Guiden finns på finska, arabiska, dari, somaliska, engelska och ryska. Icke läs- och skrivkunniga kan med hjälp av relevanta QR-koder se på videor på sitt eget språk.

FRÅGOR ATT BEGRUNDA:

- Hur har ni sett till att personalen har tillräcklig kunskap om servicen i Vanda och kompetens att ge familjer rådgivning enligt serviceprincipen?
- Vilken god praxis för inledandet av småbarnspedagogiken har ni i er enhet?

3.2 SAMARBETE MED VÅRDNADSHAVARE

Familjens språk- och kulturbakgrund samt erfarenheter från utvandringslandet beaktas i samarbetet mellan småbarnspedagogiken och vårdnadshavarna. Tolkar anlitas vid behov till samtal med vårdnadshavare samt till föräldramöten.

Betydelsen och utvecklingen av samt stödet för modersmålet/-målen betonas i samtalet om barnets plan för småbarnspedagogik och i samtalet om förskoleundervisningens eller den förberedande undervisningens plan för lärande. I barnets plan för flerspråkighet antecknas hur vårdnadshavarna och personalen ska stödja utvecklingen av barnets ett eller flera modersmål samt målen för och det centrala innehållet i undervisningen i svenska som andraspråk (S2). I planen antecknas dessutom metoder, tillvägagångssätt och pedagogiska lösningar som stöder utvecklingen och inläringen av svenska. Utvärderingen av metoderna, tillvägagångssätten och de pedagogiska lösningarna inom undervisningen i svenska som andraspråk pågår oavbrutet. Vårdnadshavarna informeras med hjälp av SpråkPeda-verktyget om hur barnets kunskaper i svenska utvecklas.

Vårdnadshavarna informeras också om de mål som småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen har i anknytning till åskådningsfostran och om målens allmänbildande betydelse. Seder, traditioner och högtider i anknytning till familjens kultur, åskådning och religion diskuteras med vårdnadshavarna. Familjers egen sakkännedom kan användas för att bekanta sig med olika kulturer.

Högtider och tillställningar inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen erbjuder både barn och vårdnadshavare en naturlig miljö för att stifta bekantskap med det finska samhällets seder, kultur och högtidstraditioner. Småbarnspedagogikens högtidstradition kan även innehålla vissa religionsrelaterade element som utgör en del av den finska kulturen.

Utbildningsstyrelsen har utarbetat en anvisning också om hur åskådningsfostran och religiösa tillställningar ska ordnas i förskoleundervisningen.

Personalens uppgift är att berätta för vårdnadshavarna om innebörden i och betydelsen av de högtider som firas på daghemmet.

Personalen bör se till att barnens vårdnadshavare får en möjlighet att delta i småbarnspedagogikens verksamhet samt i planeringen och utvecklandet av målen för småbarnspedagogik. Vårdnadshavarnas deltagande i småbarnspedagogikens verksamhet möjliggör också nätverksbildning. På föräldramötena diskuteras småbarnspedagogikens verksamhetsformer, barnfostran och lärande. På samma gång informerar man om det finländska utbildningssystemet och begreppet för lärande. Småbarnspedagogiken kan dessutom ordna tillställningar för vårdnadshavarna tillsammans med bland annat skolan, talterapi eller psykologtjänsterna. Som hjälpmedel för samarbetet med vårdnadshavarna används informations- och kommunikationsteknologi samt bilder som åskådliggör verksamheten. Tolkjänster utnyttjas vid behov.

Daghemmet bygger och stärker den sociala samhörigheten mellan alla barn, familjer och personalmedlemmar som hör till den småbarnspedagogiska miljön. Vårdnadshavare kan bjudas med för att planera och genomföra den verksamhet som anknyter till ett aktuellt temaområde. Det kan handla om sagoläsning på olika språk eller gemensam komponering av temabord. Personalen kan tillsammans med vårdnadshavare också planera temadagar där t.ex. olika kulturer presenteras. Personalen kan bjuda familjerna med att delta i småbarnspedagogikens eller förskoleundervisningens verksamhet, som att fira viktiga personer eller delta i barngruppens förmiddagsverksamhet. Personalen ordnar regelbundet tillfällen till en gemensam diskussion för vårdnadshavare, t.ex. i samband med morgonkaffe. Du hittar fler exempel i kapitel 2.4.

FRÅGOR ATT BEGRUNDA:

- Hur tryggar ni två- och flerspråkiga familjers delaktighet i planeringen, genomförandet och utvärderingen av småbarnspedagogikens verksamhet?
- Vilken god praxis för samarbete med vårdnadshavare har ni i er enhet?

3.3 SPRÅK-, KULTUR-, OCH ÅSKÅDNINGSMEDVETEN ELEVVÅRD OCH BARNES VÄLBEFINNANDE

Enligt grunderna för planen för småbarnspedagogik har alla barn rätt att bli hörda, sedda, tagna i beaktande och förstådda som individer och som medlemmar i sin grupp. Det krävs tid och resurser för att bekanta sig med en främmande miljö och lära sig ett nytt språk. En särskild uppmärksamhet ska fästas vid att bemöta nya barn sensitivt. Barnet stöttas i att bli en medlem av gruppen och komma med i andra barns lekar. Personalen besvarar med blick, gest, ansiktsuttryck eller tal de initiativ till samspel som barnet tar. Personalen ser till att med gester, ansiktsuttryck och tonfall upprätthålla positivt samspel. För att stödja samspelen använder sig personalen vid sidan om tal av bilder, föremål och gester. Vuxnas tillräckliga närvaro och emotionella tillgänglighet skapar en trygghetskänsla hos barnet.

Inom småbarnspedagogiken strävar man efter att stödja barns välbefinnande genom att beakta barnets fysiska, psykiska och sociala utveckling och genom att skapa en trygg uppväxt-

och inlärningsmiljö för barnet som stöder språk och kultur. Verksamheten som främjar välbefinnandet är både en preventiv samhällelig verksamhet som stöder hela barngruppen och ett individuellt beaktande av barns behov. Personalen är måna om att samspelet betonar glädje, vänlighet, positiv feedback och lugn. Välmående främjas av att dagen har en klar och systematisk struktur som vid behov anpassas efter barnets behov. Personalen deltar aktivt i barnens verksamhet för att se till att alla barns delaktighet uppnås. I Vanda samarbetar vårdnadshavarna, småbarnspedagogiken och rådgivningen i samband med barnets omfattande 4-årskontroll (Hyve-modellen).

För att förebygga mobbning är det viktigt att stödja barnets kamratrelationer och välmående i gruppen. I handboken Information om mobbning informeras föräldrar med främmande språk som modersmål om mobbning, trakasserier och diskriminering. Handboken informerar om hur man kan ingripa i dessa problem. Handboken riktas särskilt till föräldrar med främmande språk som modersmål och den har publicerats på lättläst finska och flera andra språk. Språken är lättläst svenska, ryska, estniska, somaliska, arabiska, persiska, turkiska, kinesiska, albanska, kurdiska och engelska. Det har också publicerats videor kring ämnet på somaliska, arabiska, och kurdiska.

Förutom personalen i förskoleundervisningen utförs elevvården i Vanda också av rådgivningspersonal, psykologer och kuratorer tillsammans med vårdnadshavare och barn. Elevvården inom den förberedande undervisningen genomförs som en del av förskoleundervisningens elevvård.

FRÅGOR ATT BEGRUNDA:

- Hur ser man till i er enhet att ett nytt barn utan kunskaper i svenska känner sig trygg och välkommen?
- Hur tryggar man i er enhet också ett nytt barns förutsättningar för trivsel?

SAMMANFATTNING AV KAPITEL 3

- Kom överens om rutiner för mottagning av en ny familj inom din enhet
- Håll ett inledande samtal med vårdnadshavarna
- Presentera småbarnspedagogikens verksamhet med hjälp av t.ex. guiden till föräldrar om inledandet av småbarnspedagogiken, Kuvaopas vanhemmille-varhaiskasvatuksen aloittaminen (på finska)
- Informera vårdnadshavarna om webbplatsen infoFinland.fi
- Informera föräldrarna om var de kan få den information de behöver
- Använd en tolk vid behov
- Hjälp barnet att bli en medlem i gruppen och att delta i lekarna

4 SPRÅK-, KULTUR-, OCH ÅSKÅDNINGSMEDVETEN SMÅBARNSPEDAGOGIK

I en språkmedveten småbarnspedagogik förstår personalen språkets centrala betydelse för barns utveckling, lärande, kommunikation och samarbete. Språk är närvarande överallt och har en central roll i identitetsutveckling och delaktighet i samhället. Språkmedvetenhet innebär också en medvetenhet om sig själv som språkbrukare, varmed personalen ska vara medvetna om att de är språkliga modeller för barnen. Personalen ska fästa uppmärksamhet vid sitt eget språkbruk.

Barn ska uppmuntras att bekanta sig med olika språk och att använda språket på ett mångsidigt sätt. Begrepp och ordförråd som anknyter till undervisningsmodulerna lärs ut i naturliga, för barnen betydelsefulla situationer. Barnens språkliga färdigheter ska alltid beaktas. I småbarnspedagogiken bekantar man sig med barngruppens eller närmiljöns alla språk. Man kan också bekanta sig med Finlands nationalspråk eller andra språk och dialekter som talas i Finland.

I den språk-, kultur- och åskådningsmedvetna småbarnspedagogiken begrundar man tillsammans med barnen frågor som anknyter till språk, åskådningar och religioner samt kulturella seder, traditioner, vanor och högtider. En genomgång av dessa frågor skapar en grund för utvecklingen av barnets egen världsbild. Småbarnspedagogikens uppgift är att förmedla vidare det finländska kulturarvet. Barn lär sig också av varandra de kunskaper och färdigheter som utgör en förutsättning för att leva i det finländska pluralistiska samhället.

Småbarnspedagogikens verksamhet styrs av riksomfattande och kommunala läroplaner. Dessutom slår Vandas egna anvisningar och handböcker fast det hur verksamheten ska genomföras. Planeringen av verksamhetsinnehållet styrs av varje barns plan för småbarnspedagogik eller ett förskolebarns plan för lärande samt barngruppens verksamhetsplan.

I en språkmedveten småbarnspedagogik förverkligas inläringen av språk i samspel. Barnet lär sig andraspråket genom att ta det till sig av andra barn och vuxna i situationer som är viktiga och meningsfulla för barnet. Dessutom ska personalen systematiskt och målinriktat undervisa i andraspråket med beaktande av barnets färdigheter. I en språkmedveten småbarnspedagogik framträder närmiljöns språk på ett naturligt sätt genom att barnens och deras vårdnadshavarnas språkkunskaper utnyttjas och konkreta språkhandlingar utförs.

Den språkmedvetna personalen förstår att språk anknyter till samspel, barns utveckling, inläring av nytt, förmåga att uttrycka sin åsikt samt delaktighet. Den språkmedvetna personalen är medvetna om sitt eget sätt att använda språket på och undervisar medvetet i ordförrådet som anknyter till varje temahelhet. Temahelheterna kopplas till både undervisningsstunder och situationer som upprepas dagligen.

Den kultur- och åskådningsmedvetna småbarnspedagogiken stöder utvecklingen av barnets kulturella identitet genom att erbjuda erfarenheter från, information och kunskap om olika kulturer. Den kultur- och åskådningsmedvetna personalen kan lyssna på, känna igen och förstå olika synsätt och har en förmåga att begrunda sina egna värderingar och attityder. Personalen är också medvetna om religioners betydelse som en del av kulturen och agerar på ett kultur- och åskådnings sensitivt sätt.

En av den språkmedvetna pedagogikens metoder är den s.k. **stöttningen** (scaffolding), där kommunikation är den centrala principen som strukturerar pedagogiken. Denna metod hjälper personalen att förstå den betydelse som barnets proximala utvecklingszon har i lärandet, varvid personalen kan erbjuda barnet lagom med stöd och utmaningar. Undervisningsmetoden förutsätter att personalen kan identifiera olika faser i lärandet och att den kunskap som ska läras struktureras på förhand. Den ledda verksamheten genomförs så interaktivt som möjligt genom att använda barnets proximala utvecklingszon. I undervisningen som grundar sig på stöttning berättar man först om och beskriver innehållet av det som ska läras. Man förklarar också och benämner för barnet det som till exempel äger rum på en plansch som föreställer ett åkerlandskap. När det som ska läras har beskrivits ställs frågorna så att var och en kan det rätta svaret, till exempel "hittar du traktorn på bilden?". Det handlar inte om ett traditionellt sätt att under lärarledning överföra kunskap från vuxna till barn eller om antagandet att ett barn ska kunna svara på den ställda frågan utan att den först förklarats vs. "vad är det här?" eller "vilken årstid har vi på bilden?"

Det lönar sig att använda stöttning i interaktiv sagoläsning. **I den första fasen** (den som styrs av läraren) leder man in barnen på det ämne som ska läras genom att kortfattat beskriva handlingen i sagan.

I den andra fasen (där man samarbetar) fördjupar man sig mer detaljerat i sagan som ska läras. Under sagoläsningen beskrivs betydelseerna av nya begrepp. På så sätt försäkras man sig om att också de barn som övar sig i svenska har en möjlighet att delta. När barnen lär sig begreppen i sagan används alla uttrycksformer i den gemensamma verksamheten. Exempelvis kan order "rulla" åskådliggöras med rörelse. Istället för att fråga vad verbet "rulla" betyder åskådliggörs uttryckets betydelse och kläs i ord. Samarbetsfasen är väsentlig för lärandet eftersom i den flyttas ansvaret med stöd av läraren alltmer till barnet själv.

I den tredje fasen (fasen för barnets självständiga arbete) är barnet en aktiv aktör. Personalen observerar och uppmuntrar barnet. Man ger barnet en möjlighet att återuppleva sagan genom rollekar, dockteater, sånger, ramsor, dataspel och konstnärlig verksamhet. Genom att i lärmiljön placera ut bilder och föremål som anknyter till sagan ser man till att ordförrådet från sagan befästs. Utifrån den lästa sagan kan barn skapa egna nya berättelser. Det är viktigt att dokumentera dessa nya berättelser. Metoden är långsam, men den engagerar barnen i den gemensamma verksamheten och utvecklar både språk- och kommunikationsfärdigheter hos alla barn. Det behövs åtskilliga lärstunder för att bearbeta en saga.

FRÅGOR ATT BEGRUNDA:

- Är det så att alla närmiljöns språk uppskattas och beaktas på daghemmet som språk för kommunikation och lärande?
- Hurdana diskussioner för ni i er enhet om personalens roll som språkliga modeller åt barnen? Hur utvecklar ni verksamheten utifrån dessa diskussioner?

4.1 STÄRKANDE AV KULTURIDENTITET I SMÅBARNSPEDAGOGIKEN

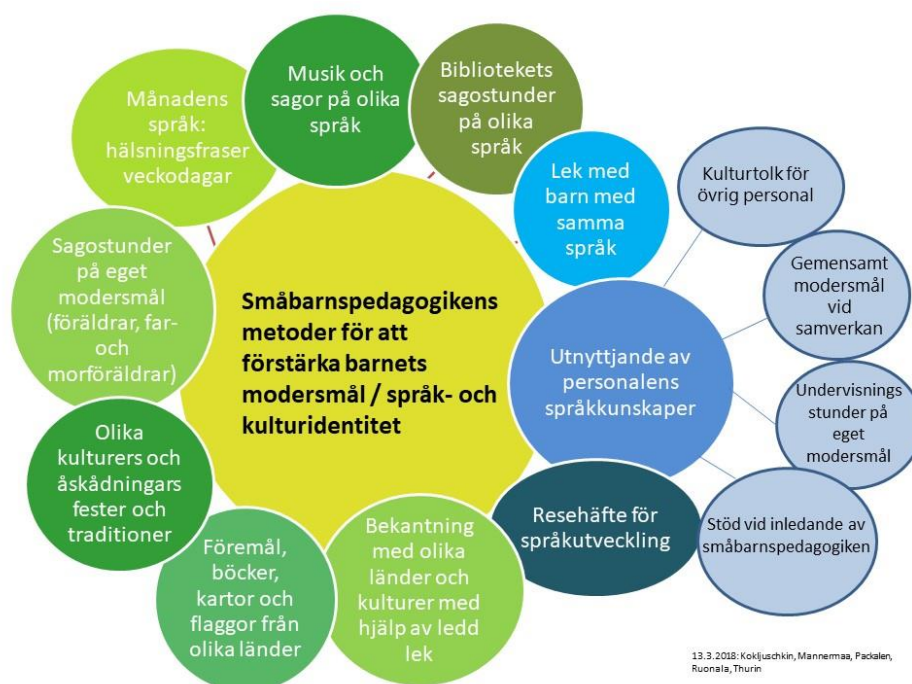
När barnet bekantar sig med olika språk, kulturer och åskådningar i småbarnspedagogiken stärks barnets självförtroende och kulturella identitet. Det etablerar också ett samarbete med vårdnadshavarna och stöder familjens integration. I publikationen Kulttuuri-identiteetti & kasvatus (på finska) granskas betydelsen av den kulturella identiteten ur barns tillväxt- och utvecklingsperspektiv. Redan små barn identifierar sig med den grupp de tillhör. Barn vet att de är pojkar eller flickor, bröder eller systrar. Så småningom börjar de medvetet eller omedvetet identifiera sig också med andra grupper eller personer. Planen för småbarnsfost-
ran förpliktar personalen att diskutera med vårdnadshavarna hur flerspråkiga och -kulturella identiteter skapas.

Det är viktigt att man på daghemmet bekantar sig med olika kulturer och fester så att barnet utvecklar en positiv bild av sin egen bakgrund. Småbarnspedagogiken stödjer barnets positiva självuppfattning och främjar barnets möjlighet att positivt identifiera sig med den egna etniska gruppen. Barnet ska ha en möjlighet att växa upp till en representant både för den finländska kulturen och för sin egen familjs kultur. Barn som har identifierat sig både med den egna och med den finländska kulturen på ett positivt sätt brukar vanligtvis uppskatta båda. Daghemmet har en viktig roll i att skapa och stärka alla barns kulturella identitet. Den kulturella förståelsen utvecklas även hos de barn som tillhör den dominerande kulturen. Kapitel 4.5 innehåller mer information om kulturmedvetenhet.

Barns språk och kulturer finns med i undervisningen och i verksamheten. När man bekantar sig med olika kulturer löns det att börja med saker som är tillräckligt klara och konkreta för små barn. Man kan till exempel tillsammans undersöka hur djur låter i olika länder eller vad som äts till frukost i olika länder. I småbarnspedagogiken utgör barnmusik och bildkonst från olika kulturer en del av konstfostran. Mer exempel på tillvägagångssätt finns i kapitel 2.4.

Personalen tar hänsyn till gruppens kulturella och åskådningsmässiga bakgrunder. Det är viktigt att personalen kommer ihåg att önska glad högtid vid högtider som är viktiga i barnens kultur och religion. På daghemmet firas de traditionella finländska högtiderna och man bekantar sig med de högtider som firas i barns familjer. Kapitel 4.6 innehåller mer information om högtider.

I småbarnspedagogiken bemöts varje barn som säg själv och inte som en representant för den egna etniska gruppen eller kulturen. Om miljön kontinuerligt förstärker barnets invandraridentitet finns det en risk att barnet lär sig att betrakta sig själv endast som en invandrare och inte i första hand som ett barn. Inom småbarnspedagogiken bör man komma ihåg att barnet inte ens i vardagliga situationer ska utses till en företrädare för sin kultur, utan att det hör till personalens uppgift att t.ex. i förväg ta reda på hur något uttryck sägs på ett visst språk. Rollen som språkexpert ska erbjudas alla gruppens barn. När man gör så får alla barn visa sitt kunnande och enskilda barn upplever inte att de hamnar att stå i centrum för uppmärksamheten. Mer information och likvärdighet, jämställdhet och rasism finns i kapitel 2.2.

Bilaga 2.1 Småbarnspedagogikens metoder för att förstärka barnets modersmål / språk- och kulturidentitet

FRÅGOR ATT BEGRUNDA:

- Hur stöder ni utvecklingen av en flerspråkig och -kulturell identitet hos alla barn?
- Diskuterar ni det att varje barn eller familj ska bemötas individuellt och inte som företrädare för en viss språkgrupp eller kultur?
- Hur beaktar ni det att mångfalden syns på ett mångsidigt sätt?

4.2 STÄRKANDE AV SOCIAL SAMHÖRIGHET I SMÅBARNSPEDAGOGIKEN

Enligt lagen om småbarnspedagogik (2018) är syftet med småbarnspedagogiken att säkerställa barnets möjligheter att få delta i och påverka sådana angelägenheter som berör barnet själv. Lagen förpliktar anordnaren av småbarnspedagogiken att i samverkan med barnet och dess vårdnadshavare främja en harmonisk utveckling hos barnet och barnets helhetsbetonade välbefinnande. Detta förverkligas när vårdnadshavare har en möjlighet att dela i och påverka planeringen, genomförandet och utvärderingen av sitt barns småbarnspedagogik.

När Karvi, det Nationella centret för utbildningsutvärdering (16:2018), utvärderade lokala planer för småbarnspedagogik fästes uppmärksamheten vid att man i dessa inte just alls hade behandlat konkreta medel för delaktighet för sådana barns del som ännu inte uttrycker sig på det språk som används i småbarnspedagogiken. I rapporten konstaterades det också att det fanns väldigt få konkreta exempel på hur under 3 år gamla barn kan delta i gemensamt beslutsfattande. De medel för delaktighet som omnämnts i lokala planer för

småbarnspedagogik verkade förutsätta kunskaper i svenska samt en vilja och förmåga att använda språket. Karvis (24:2018) indikatorer beskriver på en allmän nivå målen för en högklassig småbarnspedagogik. De kriterier för utvecklandet av en språk-, kultur-, och åskådningsmedveten småbarnspedagogik som utarbetats i Vanda preciserar och beskriver med konkreta förfaringssätt hur de indikatorer för språk- och kulturmedvetenhet som har ställts på småbarnspedagogiken kan eftersträvas och nås. Konkreta sätt och metoder finns i kapitel 2.4.

I en inkluderande småbarnspedagogik får barnet med sitt kunnande och färdigheter uppskattning för den barnet är. Barnets rättigheter säger att barn ska ha en möjlighet att uttrycka sig, sina tankar och åsikter utgående från sina egna förutsättningar att kommunicera och uttrycka sig. Inkludering förverkligas när personalen utvecklar sådana rutiner och strukturer som främjar delaktighet. Detta förutsätter diskussioner om attityder och värderingar. Personalen bör ha färdigheter för att bemöta mångfald och för att skapa likvärdiga möjligheter för barnen att vara med i gruppen.

Enligt grunderna i planen för småbarnspedagogik främjas delaktighet, likabehandling och jämställdhet i en inkluderande verksamhetskulturs hela verksamhet. Delaktigheten förstärks när barn bemöts på ett positivt sätt och får positiva erfarenheter av att bli hörda och sedda. Aktivt och ansvarsfullt deltagande förutsätter kunskap och vilja att delta. Barns färdigheter i att delta och påverka stärks när personalen bemöter barnen på ett uppskattande sätt, lyssnar på deras tankar och besvarar deras initiativ.

Delaktighet främjas av att barn och vårdnadshavare deltar i planeringen, genomförandet och utvärderingen av småbarnspedagogiken. Man kan anse att småbarnspedagogikens gemenskap inkluderar förutom barnen och personalen också vårdnadshavarna, syskonen, mor- och farföräldrarna och andra personer som står barnet nära. Delaktighet och inkludering stöder uppkomsten av social samhörighet. Enligt undersökningarna stärker bl.a. dialog, omtanke, ömsesidig förståelse, lekpedagogik, positiva känslor och betydelsen av andra barn och familjer den sociala samhörigheten och möjliggör samtidigt genomförandet av lagen för småbarnspedagogik (Lastikka, 2019).

I korta videoutbildningar publicerade av Utbildningsstyrelsen fördjupar man sig i delaktighetens pedagogik ur olika synvinklar. Videorna kan utnyttjas i olika teams och arbetsgemenskapers möten samt för att utveckla arbetsgemenskaperna.

FRÅGOR ATT BEGRUNDA:

- Fundera på om uppföljning av verksamheten innebär delaktighet?
- Hur möjliggör man i er enhet de vårdnadshavares delaktighet och sociala samhörighet som ännu inte behärskar svenska?

4.3 MODERSMÅLETS/-MÅLENS BETYDELSE OCH STÖD FÖR MODERSMÅLET

Småbarnspedagogiken stöder stärkandet av barnets eget modersmål och ser till att barn med främmande språk som modersmål lär sig svenska eller finska. Lagen om småbarnspedagogik strävar efter att ge färdigheter att förstå och respektera den allmänna kulturtraditionen samt vars och ens språkliga, kulturella, religiösa och livsåskådningsmässiga bakgrund. I grunderna för planen för småbarnspedagogik konstateras att det i mån av möjlighet ska ordnas tillfällen där barnen kan använda och lära sig också sitt eller sina modersmål. Barnet ska ha en möjlighet att växa upp till en medlem av både den egna kulturkretsen och det finländska samhället.

Det egna modersmålet är tankarnas och känslornas språk som möjliggör samspelet mellan barnet och föräldrarna samt kontakt med den egna släkten och kulturkretsen. Ett starkt modersmål främjar utvecklingen av egen identitet och kulturkännedom, och skapar en grund för inläringen av ett nytt språk. Barnet växer upp och blir två- och flerspråkigt i en omgivning där dess eget modersmål uppskattas och där det kan öva sig i svenska. God behärskning av det egna modersmålet främjar även andraspråksinläringen och stöder barnets skolmognad och integration på ett omfattande sätt.

Vårdnadshavarnas metoder för att stödja sitt/sina modersmål

Barn är sociala av naturen och söker sig till interaktion med andra. Bebisar kommunicerar till en början med gester, miner, andningsrytm, kroppsspråk och ljud. För att utveckla kunskaper i sitt modersmål behöver bebisar många tillfällen att höra det talade språket. Den vuxna som sköter bebisens prata, rimma, sjunga och gulla med barnet. Tidiga erfarenheter av kommunikation är viktiga för alla delområden i utvecklingen. På webbidan Papunet finns en lättbegriplig video om kommunikation mellan småbarn och pappor.

Mer information finns i guiden Vuorotellen, som finns på finska, svenska, engelska, ryska, nord-, enare- och skoltsamiska.

I Befolkningsförbundets videor Lapsi oppii (på finska) betonas vikten av positivt samspel och samvaro för barnets språkutveckling. Videorna finns för tillfället på finska-, engelska-, ryska- och arabiska. Tio korta videor innehåller praktiska tips för vårdnadshavare.

I allmänhet lär man sig språket antingen individinriktat eller relationellt. I en individinriktad kultur, vilken dagens finska kultur är, finns det mycket kommunikation mellan barn och föräldrar. Det egna sättet att tala på ändras för att bättre passa ett barn. Dessutom ger man språkliga uttryck för företeelser, föremål och händelser. Man börjar tidigt att titta på böcker, benämna och läsa. I en relationell kultur lär sig barn språket genom att lyssna på och följa med omgivningens språk. Vuxna anpassar inte medvetet sitt språkbruk till barn utan hellre upprepar meningar. För att lära sig språket relationellt ska man befinna sig i en stor språkgemenskap. Det är bra att berätta för vårdnadshavarna om vikten av den språkliga interaktionen i vardagen eftersom familjer sällan har en omfattande gemenskap på det egna modersmålet i Finland. Barnet kan lära sig sitt modersmål lika bra både i en individinriktad och i en relationell kultur.

Varje barn bör ha en möjlighet att höra rikligt med tal oberoende av om barnet är ett-, två-, tre- eller flerspråkigt. Dessutom är det viktigt att prata med barnet på alla de språk man önskar att barnet ska lära sig. Talet ska beakta barnets utvecklingsnivå, vara mångsidigt och ha ett rikt ordförråd. Enligt aktuell forskning kan en vårdnadshavare tala flera språk med barnet men då är det viktigt att språket används systematiskt. En tvåspråkig vårdnadshavare ska i förväg fundera på vilket språk hen använder i olika situationer.

I en svenskspråkig omgivning har en vårdnadshavare flera sätt att upprätthålla och utveckla det egna modersmålet/de egna modersmålen på. Barnets ordförråd berikas av dagliga diskussioner om olika saker på det egna modersmålet med vårdnadshavaren. Utöver vardagliga situationer för språkbruk bör barnet även ges möjligheter att lära sig ett mer begreppsligt språk på sitt modersmål. Man lär sig språket på ett naturligt sätt genom att lyssna och läsa, följa med naturens fenomen och göra hemsysslor. Gemensamma aktiviteter ger en möjlighet att prata om plats- och relationsbegrepp, jämförelse, klassificering och lagbundenheter. När man till exempel sorterar tvätt ter det sig naturligt att diskutera färger, jämföra (likadan - olik, större - mindre, omaka - parvis) eller fundera över vad som hör eller inte hör ihop).

Bilaga 3.1 Föräldrarnas sätt att stöda utvecklingen av modersmålet / modersmålen

FRÅGOR ATT BEGRUNDA:

- Har man informerat vårdnadshavarna om de medel som föräldrar har för att stödja sitt eget/sina egna modersmål? Finns det någon bild som synliggör detta?
- Har ni i er enhet diskuterat hur en plan för flerspråkighet ska utarbetas och användas för att stödja utvecklingen av barnets språk?

Småbarnspedagogikens metoder för att stärka barnets modersmål

I småbarnspedagogiken förstår man värdet och betydelsen av barnets eget/egna modersmål. Språk ur barnets närmiljö ska finnas på ett naturligt sätt med i småbarnspedagogikens

dagliga verksamhet. När barnet bekantar sig med olika språk, kulturer och åskådningar berikas barnets världsåskådning, en atmosfär av acceptans skapas och intresset för andra kulturer väcks. Det lönar sig att beakta att en överlappande användning av det egna modersmålet/de egna modersmålen och svenska ger barnet en möjlighet att uttrycka sig på de språk det behärskar och att under sin dag i småbarnspedagogiken vila sig i det nya språkets inlärningsmiljö.

Grunderna för planen för småbarnspedagogik förpliktar personalen att prata med vårdnadshavarna om familjens språkliga miljö, språkval och olika skeden i modersmålet eller -målen utveckling. Dessutom diskuterar man den betydelse som modersmålet/-målen har i utvecklingen av barnets identitet, i samhörigheten med den egna språkliga gemenskapen och i inläringen av andraspråket. Dessa saker begrundas tillsammans med vårdnadshavarna i diskussioner om barnets plan för småbarnspedagogik (Barnets vasu) samt i diskussioner som gäller förskoleundervisningens (Leops) eller den förberedande undervisningens plan för lärande. Gemensamma förfaringssätt antecknas i planen för flerspråkighet som utgör en del av barnets plan för småbarnspedagogik eller i förskoleundervisningens/den förberedande undervisningens läroplan. Det är familjen som i första hand har ansvaret för att bevara och utveckla barnets modersmål.

Med hjälp av del 2 i Att utveckla språkmedveten pedagogik i småbarnspedagogiken (Språk-Peda-verktyget) kan man tillsammans med vårdnadshavarna granska de språkbrukssituationer och språk som ett flerspråkigt barn har i sin omgivning.

Webbsidan för talterapi i Vanda har filer utarbetade till stöd för det egna modersmålet för barn i olika åldrar.

Filen Stöd för språkutvecklingen 0–12 månader

Filen Stöd för språkutvecklingen 1–2 år

Filen Stöd för språkutvecklingen 2–3 år

Filen Stöd för språkutvecklingen 3–4 år

Dessutom kan du för att ta reda på barnets kompetens inom dess modersmål använda frågorna från Helsingfors stads program Ota koppi (på finska).

I småbarnspedagogiken funderar man tillsammans med vårdnadshavarna på metoder för stöd av barnets modersmål. Det är viktigt att framhäva betydelsen av kommunikation för inläring av språk. Mer information finns i kapitlet Vårdnadshavarnas metoder för att stödja sitt/sina modersmål. I dessa diskussioner kan man dra nytta av t.ex. guiden Vuorotellen som finns på finska, svenska, engelska och ryska. Familjen kan informeras om och låna hem broschyren Monikielisyyis arvokas voimavara (på finska) som har distribuerats till daghem på estniska, vietnamesiska, somaliska, albanska, ryska, turkiska, arabiska, kurdiska, engelska och finska. Familjen kan också få broschyren om vikten av det egna modersmålet utskrivet. Filen finns på flera språk (albanska, arabiska, bosniska, dari, engelska, kinesiska, kurdiska, pashtu, persiska, tyska, somaliska, finska, ryska, vietnamesiska, estniska).

Utbildningsstyrelsen har publicerat guiden Oma kieli-oma mieli (på finska) till stöd för lärandet av det egna modersmålet. I boken Oma kieli kullaan kallis (på finska) publicerad av Utbildningsstyrelsen presenteras dessutom medel som vårdnadshavaren kan använda när barnet inte talar eller vägrar tala det egna modersmålet. Man kan berätta för vårdnadshavarna om de medel som nämns i publikationen:

- Vårdnadshavaren kan låtsas att hen inte förstår det barnet säger på svenska och be att barnet upprepar det sagda på sitt eget modersmål.
- Vårdnadshavaren kan ställa förtydligande frågor där hen på det egna modersmålet upprepar det ord eller uttryck som barnet använt.
- Vårdnadshavaren kan på det egna modersmålet upprepa det barnet sagt på svenska.

Med hjälp av Befolkningsförbundets videor Lapsi oppii (på finska)) kan man diskutera betydelsen av att barnets eget modersmål utvecklas samt de medel som finns för språkutveckling. Tio korta videor ger praktiska tips till vårdnadshavare. Videorna har publicerats på finska, ryska, engelska, somaliska och arabiska.

Småbarnspedagogiken kan också stödja vårdnadshavarna i utvecklandet av barnets modersmål. Personalen kan mer detaljerat berätta för vårdnadshavarna om innehållet i småbarnspedagogikens verksamhet samt om de ordförråd och begrepp som behandlas inom varje enskilt tema. Vårdnadshavarna kan få se ordlistor i ett språkutvecklingshäfte som skickas mellan hemmet och dagiset eller till exempel på en tankekarta som placeras i tamburen. Då får de en möjlighet att stödja barnets språkutveckling genom att se till att barnet lär sig samma ord och begrepp på det egna modersmålet. Barnet kan samtidigt också följa med sitt eget lärande. Kapitel 2.4 innehåller fler exempel och tips.

Om vårdnadshavarna eller småbarnspedagogikens personal oroar sig för utvecklingen av barnets modersmål är det befogat att vända sig till språk- och kulturkoordinatorerna och komma överens om åtgärder.

I handledningen av talterapi för två- och flerspråkiga barn i Vanda följs anvisningar utarbetade av talterapeuter. Det är befogat att konsultera en talterapeut om vårdnadshavarna oroar sig för utvecklingen av barnets modersmål. Det är befogat att bli orolig för barnets framsteg i svenska om barnet i minst två år och utan längre avbrott varit i svenskspråkig småbarnspedagogik och fortfarande talar väldigt lite och endast enstaka ord och/eller inte verkar förstå ens enkla instruktioner. Innan barnet hänvisas till talterapi ska man konsultera en språk- och kulturkoordinator eller en konsulterande speciallärare inom småbarnspedagogiken. Det är viktigt att använda bilder och föremål samt åskådliggöra för att främja förståelse i gruppen. Det är också viktigt att möjliggöra tillägnandet och inläringen av svenska (svenska som andraspråk - S2-undervisning) i den småbarnspedagogiska verksamheten. Andra motiv för hänvisning till talterapi kan vara mutism, problem med samspel, stamning eller munmotorik.

Om ett två- och flerspråkigt barns språkutveckling gör läraren betänksam kontaktar läraren daghemmets konsulterande talterapeut med vårdnadshavarens samtycke. Webbssidan för talterapi Puheterapia (på finska) innehåller information om hur man stöder utvecklingen av barnets tal och språk samt flerspråkiga broschyrer om talterapi

FRÅGOR ATT BEGRUNDA:

- Hur förbereder ni er på en diskussion med vårdnadshavarna om bl.a. stöd för det egna modersmålet/ de egna modersmålen?
- Hur synliggör ni för vårdnadshavarna hurdant ordförråd och vilka begrepp barnet kan ha lärt sig i småbarnspedagogiken?

- Hur berättar ni för vårdnadshavarna om de metoder med vilka man i småbarnspedagogiken stöder utvecklingen av barnets språkliga identitet?
- Hurdan diskussion för ni med vårdnadshavarna om hur man gemensamt bekantar sig med olika språk och vilka språk det handlar om?

Modersmålets inverkan på hur man tar till sig och lär sig svenska

När barnet lär sig ett annat språk lär det sig förutom ordförråd också ljud som är främmande för det egna modersmålet samt nya språkliga strukturer. Inläringen av ett annat språk påverkas av flera faktorer som motivationen, temperamentet, åldern, förmågan att urskilja ljud, den grammatiska sensitiviteten, slutledningsförmågan och minnet. Modersmålets relation till det nya språk man ska lära sig inverkar på hur man tillägnar sig och lär sig språket.

På webbsidan Tunne kieli (på finska) konstateras följande : "I alla språk skiljer man till exempel inte på vokaler inom vokalparen a och ä eller u och y, och inte heller på ljuden som motsvarar konsonanterna r och l" I sådana språk spelar det ingen roll om man säger sända eller sanda samt rund eller lund.

FRÅGOR ATT BEGRUNDA:

- Har man i er enhet behandlat olika språks egenskaper, såsom ljud och ordföljd?

4.4 UNDERVISNING I SVENSKA SOM ANDRASPRÅK (S2)

Lagen om småbarnspedagogik (2018) har som sitt mål att stödja förutsättningarna för barns lärande och främja ett livslångt lärande och förverkligandet av jämställdhet inom utbildning. Enligt grunderna för planen för småbarnspedagogik ska småbarnspedagogiken på ett mångsidigt sätt stödja utvecklingen av språkkunskaperna, språk- och kulturidentiteterna samt självförtroendet hos barn med främmande språk som modersmål och flerspråkiga barn. Utvecklingen av kunskaperna i svenska ska stödjas målinriktat inom aspekter som anknyter till språkliga färdigheter med barnets behov och förutsättningar som utgångspunkt. Med hjälp av mångsidigt samspel och lärmiljöer erbjuds barn möjligheter att använda och ta till sig svenska som andraspråk. I Vandas plan för småbarnspedagogik samt i förskoleundervisningens och den förberedande undervisningens läroplan konstateras, att varje barn med ett annat modersmål än svenska har rätt till undervisning i svenska som andraspråk (S2). Rätten att lära sig svenska som andraspråk grundar sig i behovet att få stöd för att utveckla kunskaper i svenska. Daghemsföreståndaren ansvarar för att undervisningen i S2 ska kunna förverkligas i den egna enheten och gruppens lärare i småbarnspedagogik ansvarar för genomförandet av undervisningen.

Centrala delområden i utvecklingen av barnets språk i småbarnspedagogiken

I småbarnspedagogiken har undervisningen i svenska som andraspråk som sin uppgift att utveckla barnets kunskaper i svenska inom språkets olika delområden. Dessa är interaktionsförmåga, språkförståelse, förmåga att producera tal, förmåga att använda språket, språkligt minne och ordförråd samt språkmedvetenhet. Målet är att barnet ska kunna förstå och bli förstådd i olika kommunikativa situationer, samt att det tar till sig så åldersanpassade språkliga färdigheter som möjligt. Inläring av svenska och det egna modersmålet/de egna modersmålen skapar en grund för utvecklingen av två- och flerspråkighet. Barnet lär sig svenska i ledd verksamhet och i leksituationer när det är tillsammans med barn och personal som talar svenska. Barnet ska ha en möjlighet att uttrycka sig, sina tankar och åsikter utgående från sina egna förutsättningar att kommunicera och uttrycka sig. Alla situationer i småbarnspedagogiken betraktas i relation till vad barnet kan lära sig av dem ur en språklig och kommunikativ synvinkel. Personalen har det pedagogiska ansvaret i alla situationer.

Med **språkliga identiteter som utvecklas** avses barnets uppfattning om sig själv på delområden som är centrala för språkets utveckling, som det hur barnet uppfattar sig själv som en språkbrukare när det till exempel producerar tal. Alla centrala delområden i språkutvecklingen utvecklas i samspel. Språkliga identiteter utvecklas när barnet handleds och stöds inom de centrala delområdena för färdigheter. Språkliga identiteter utvecklas på de språk barnet behärskar och de utvecklas i olika takt. I småbarnspedagogiken läggs en grund för barnets inläring av svenska.

Förmågan att kommunicera och förmågan att uttrycka sig samt att förstå andra har en stor betydelse för identitet, handlingskraft och välmående. Barnet har rätt att uttrycka sig, sina tankar och åsikter utgående från sina egna förutsättningar att kommunicera och uttrycka sig. Personalens sensitivitet och reaktion också på icke-verbala initiativ stöder utvecklingen av barnets förmåga att kommunicera. Personalen bör fundera på hur barnets alla initiativ att kommunicera beaktas. När barn planerar, genomför och utvärderar verksamheten tillsammans med personalen lär de sig samtidigt förmågan att kommunicera samt vikten av gemensamma regler och överenskommelser samt tillit.

Barns **förmåga att förstå språket** stöds genom aktiv språklig avbildning. Personalen använder sig åtminstone i initialskedet av språkinläringen av bilder, snabba skisser, klarspråk, korta meningar och ger en instruktion i taget. Det är viktigt att använda gester, miner, ändringar av tonläget, illustrerade instruktioner och andra åskådliggörande föremål. Personalen använder en god svenska, precisa uttryck och illustrerar samt förklarar för barnet ord och begrepp i alla situationer som anknyter till fostran, undervisning och vård.

Personalen följer med hur barns **förmåga att producera tal** utvecklas och drar nytta av sina observationer i undervisningen. Barn uppmuntras att i olika situationer prata både med vuxna och andra barn. På samma gång handleds de i vänlighet och goda maner. Att öva sig i att prata stöder barns nyvunna färdigheter i att delta och påverka och uppmuntrar till initiativtagande. Genom att barn deltar och påverkar stärks deras självförtroende och de sociala färdigheter barn behöver som medlemmar av en gemenskap utvecklas.

Stärkandet av det situationsmedvetna språket stöder utvecklingen av förmågan att använda språket. Med familj och vänner används ett fritt språk, däremot kan språket som används i

undervisningen delas in i vardagsspråk, allmänt språk för lärande och fackspråk. Det språk personalen använder anpassar sig efter undervisningssituation och anknyter då till verksamheten. I skogen kan man till exempel öva naturvetenskaplig vokabulär och i doktorsleken kroppsdelar. Barnet bör få erfarenheter av det språk som förutsätts i sociala situationer, som till exempel hur vuxna pratar med vuxna, vuxna med en barngrupp, vuxna med barn eller barn med andra barn. På samma gång lär sig barnet en situationsbetingad användning av språk, röstläge och tonfall. Barnets färdigheter i att använda språket stärks av inlevelse och humor. Man övar med barnen att lyssna/ta emot ett meddelande, berätta, fråga, förklara och turas om att prata. I kommunikation är det viktigt att den som lyssnar försöker förstå den som talar och på samma gång förmedla det egna meddelandet så att den man talar med förstår det. Barn kan också lära sig att skilja på tal- och skriftspråk genom att bekanta sig med olika texter.

Barns förmåga till språkligt uttryck blir mångsidigt allt eftersom deras **språkliga minne och ordförråd** utvidgas. Personalens uppgift är att medvetet stödja denna utveckling. Ramsor, sånglekar, ordlekar, benämning och användning av beskrivande ord stöder utvecklingen av det språkliga minnet och ordförrådet. Lugna diskussioner och sagoläsning samt berättelser erbjuder möjligheter att fundera på betydelsen av ord och texter samt att lära sig nya situation bundna begrepp.

När barn observerar språk i sin närmiljö stöds utvecklingen av deras **språkmedvetenhet**. Personalens uppgift är att väcka och höja barnens intresse för det muntliga och skriftliga språket samt så småningom för att läsa och skriva. Genom att observera och undersöka språket styrs barnens intresse från ords betydelse i riktning mot språkets former och strukturer såsom ord, stavelser och ljud. Barnen uppmuntras på ett lekfullt sätt att skriva och läsa. I småbarnspedagogiken används rika texter och berättelser och man bekantar sig också med barnlitteratur på ett mångsidigt sätt. Barnen uppmanas att själva hitta på historier, berättelser och ramsor. Barnens alster dokumenteras. I småbarnspedagogiken används bland annat visuella, auditiva och audiovisuella meddelanden och texter parallellt med talet.

Observation av färdighetsnivåerna i svenska i småbarnspedagogiken

Vissa barn bekantar sig med den finländska kulturen och det finska eller svenska språket först när de kommer till småbarnspedagogiken. Småbarnspedagogiken utgör barnets centrala integrationsmedel i det finländska samhället.

Även om ett två- och flerspråkigt barn inte ännu vid inledningen av småbarnspedagogiken besitter färdigheter i svenska besitter barnet ändå förmåga att kommunicera och har oftast kunskaper i sitt eget modersmål. Det är mycket viktigt att personalen skapar en trygg och tillitsgivande atmosfär där barnet vågar kommunicera med andra trots avsaknaden av ett gemensamt språk.

Under förstadiet till de första grunderna i språket (för-A1) varken förstår eller pratar barnet ännu svenska. Barnet förmår att klara av återkommande dagliga kommunikationssituationer när det upplever småbarnspedagogikens situationer och miljö vara trygga. Till stöd för kommunikationen använder personalen bilder, gester, miner, barnets namn eller annat åskådliggörande så att barnet kan begripa ett väldigt enkelt och klart situationsrelaterat tal. Ord ur

barnets eget modersmål används i mån av möjlighet. På denna färdighetsnivå besvarar barnet i allmänhet med en blick, gest eller min det kommunikationsinitiativ som riktas till barnet. Barnet kan också använda sitt eget modersmål. Barnet följer med det andra gör och härmar det.

Barnet tar till sig svenska när det hör andra prata, bearbetar det hörda och utvidgar sitt ordförråd. Så småningom förmår barnet att relatera eller förena det hörda ordet med ett föremål och självständigt benämna föremål, saker och företeelser. I uttalet märks modersmålets inflytande och barnet kan ännu använda två språk under samtals gång.

I skedet för utvecklingen av de första grunderna i språket (A1) förstår barnet och talar svenska i de allra mest bekanta situationerna. När den som talar gör det på ett för barnet bekant sätt hjälper det barnet att klara av dagliga språkbrukssituationer. När barnet tillägnar sig nya ord, begrepp och saker förutsätts åskådliggörande och bildstöd, klart tal, korta uttryck och upprepning så, att barnet ska kunna förstå vissa saker om det ämne som behandlas. I kommunikationen tar barnet mycket stöd av miner och gester. I en undervisningssituation har barnet en möjlighet att förstå det ämne som behandlas om centrala begrepp eller nyckelord förklaras med hjälp av bilder och annan åskådliggörande material.

När barnet avancerar mot den grundläggande språkfärdighetens begynnelsekede minskar barnets omedelbara behov av stöd från en samtalspartner. Förståelsen av andraspråket utvidgas från att omfatta enstaka ord och fraser till att förstå huvudsaker och längre avsnitt. Barnets ordförråd i svenska utvidgas.

I den grundläggande språkfärdighetens begynnelsekede (A2) kan barnet förstå och producera enkelt tal och följa med diskussioner om bekanta ämnen. I detta skede av språkutvecklingen klarar barnet av sådana språkbrukssituationer som anknyter till dagliga rutiner men förståelse förutsätter långsamt och klart tal eller ett bekant tema. Barnet förstår upprepade instruktioner och uppgifter men i sociala situationer behöver de konkreta ledtrådar för att kunna delta i gruppens verksamhet. Genom att använda bilder och föremål samt åskådliggöra betydelsen av nyckelord hjälper man barnet att förstå den text som läses högt. Det förekommer fortfarande grammatiska fel i talet och barnets modersmål kan till exempel påverka ordföljden, böjningen och uttalet. Barnet måste systematiskt utvidga sitt ordförråd och utveckla sitt språkliga minne.

Barnet klarar av att så småningom vara med i oförutsägbara kommunikationssituationer och lär sig att så småningom ta initiativet till en diskussion samt att förstå och diskutera ämnen som inte direkt anknyter till det egna livet eller intresseområdena.

I skedet för fungerande grundläggande språkfärdighet (B1) lär sig barnet att förstå tal på ett mer omfattande sätt. Barnet klarar av att följa med i undervisningen men behöver ännu stöd för att förstå centrala begrepp och detaljer i temat som lärs in. Detta kräver hög koncentration av barnet. I sociala situationer kan barnet huvudsakligen följa med andra barns prat om ett allmänspråkligt eller bekant talspråk används. Det kan vara svårt för barnet att delta i en snabb diskussion. Barnet klarar av att uttrycka sig på ett förståeligt sätt också i grupsituationer där temaområdet är bekant. Allt eftersom språkfärdigheterna förbättras blir barnets uttryck mångsidigare och smidigheten av samt precisionen i barnets språk ökar. Barnet lär sig systematiskt nya begrepp och vokabulärer till nya ämnesområden, man övar

tillsammans grammatiskt korrekta uttryck och att förstå instruktioner som består av flera delar.

En person som uppnått en funktionell tvåspråkighet kan använda två språk turvis i den dagliga kommunikationen och är kapabel till att vid behov byta språk. Personen kan tala, förstå och tänka på två språk men har inte nödvändigtvis uppnått lika språklig kompetens i de båda språken. Andraspråksinläringen påverkas av flera faktorer. Dessa är motivation, personliga faktorer såsom vilja att våga ta risker, det egna modersmålet/de egna modersmålen, lärstil, minne samt språklig begåvning.

Småbarnspedagogiken skapar en betydelsefull grund för en funktionell två- och flerspråkighet.

Målen för de första åren i småbarnspedagogiken beskrivs i bilaga 8. I allmänhet lär barnet sig att förstå och producera andraspråket inom ett eller två år i tillräcklig mån för att klara av dagliga rutinmässiga sociala situationer. Med hjälp av nivåskalan för språkutveckling strävar man efter att beskriva hur ett språk vanligtvis utvecklas. Med hjälp av beskrivningarna i nivåskalan är det möjligt att ta reda på styrkorna i ett barns språkutveckling, vilket innebär att det blir lättare att planera verksamheten och fatta pedagogiska beslut. Efter att en fungerande grundläggande språkfärdighet uppnåtts utvecklas språkfärdigheten vidare när barnet påbörjar den grundläggande utbildningen och avancerar mot en självständig språkfärdighet. För de som lär sig andraspråket tar det 7–12 år att uppnå avancerad språkfärdighet. Denna nivå uppnås vanligtvis i undervisningen efter grundskolan. En studerande med avancerade språkfärdigheter har förmågan att använda språket både som ett verktyg i tankeverksamheten för problemlösning och i intellektuellt krävande situationer där inga tips i omgivningen finns att tillgå.

Andraspråksinläring genom att ta till sig och lära

Med andraspråket avses ett språk som lärs genom att leva och bo i en ny språkgemenskap. Inlärningsprocessen av andraspråket är väldigt lik utvecklingen av barnets modersmål. Inläring av språket förutsätter kommunikation, så att barnet omedvetet lär sig det gängse ordförrådet och språkstrukturerna. Barnet behöver undervisning i svenska som andraspråk (S2) som kopplas till allt innehåll, verksamhet och aktuella teman i småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den förberedande undervisningen. Undervisningen i andraspråket har som sitt mål att se till att barnet lär sig sådant ordförråd och sådana språkstrukturer att det kan umgås med andra barn och delta i undervisningen. Undervisningen stöder också lärandet av ett sådant språk som används i olika situationer. Senast i skolan märker alla elever att vardagsspråket skiljer sig från det språk som används i undervisningen. Det språk som används i undervisningen kan ännu deltas in i ett allmänt språk för lärande och fackspråk. När man arbetar med barn under skolåldern kan man utgå från att språket som ska läras in ska innehålla begrepp som krävs för att ta emot instruktioner. Sådana begrepp kan till exempel vara bl.a. första, nästa, hörn, kant, alltid och underst. Med fackspråk avses innehållet i lärområden /temahelheter, som t.ex. det att man förstår skillnaden mellan bildkonstrelaterade verb som rita, färglägg och måla. I matematiken kan motsvarande begrepp vara t.ex. mera, mindre eller fler och det är nödvändigt att lära sig deras betydelse.

Utgångspunkten för undervisningen i S2 är aktiviteter, lek samt beaktandet av barnets förutsättningar. Planeringen och genomförandet av undervisningen i S2 styrs av barnets styrkor, intressen, behov och språkfärdigheter. Inläringen av svenska är en process som förlöper i

konstant interaktion och i en pedagogiskt planerad verksamhet. Positiv, lugn och sporrande atmosfär väcker intresset för att lära sig svenska och uppmuntrar barnet att använda språket.

Enligt grunderna för planen för småbarnspedagogik är utgångspunkten för lärandet i småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den förberedande undervisningen barns tidigare erfarenheter, deras intressen och färdigheter. Det nya som lärs måste ha ett samband med de nya färdigheter som barn utvecklar samt med andra upplevelser och den kulturella bakgrunden. Lärområdena kopplas på ett naturligt sätt ihop med de teman som behandlas vid ifrågavarande tidpunkt. Temana eller ämnesområdena kan väljas ut från sagor, utflykter, barns intresseområden eller olika kommunikativa situationer. När innehållet för ett tema planeras ska både målen för en mångsidig kompetens och för lärområdena/ temahelheterna beaktas. All verksamhet inom småbarnspedagogiken betonar vikten av att förundras över, komma underfund med och lära sig saker.

I småbarnspedagogiken borde genomförandet av undervisningen i svenska som andraspråk betraktas först och främst som aktiv närvaro i interaktiva situationer, varvid språkundervisningen genomförs som pedagogiskt planerade kommunikationstillfällen i småbarnspedagogikens olika situationer. Undervisningen i svenska som andraspråk (S2) anknyter på ett naturligt sätt till lärområdena i småbarnspedagogiken samt till förskoleundervisningens temahelheter som är

- språkens/ språkets rika värld
- mina många uttrycksformer
- jag och vår gemenskap
- jag utforskar min omgivning
- jag växer, rör på mig och utvecklas

Mångsidig kompetens består av följande delområden

- tänkande och lärande
- kulturella färdigheter, kommunikation och uttryck
- att ta hand om sig själv samt vardagsfärdigheter
- multilitteracitet samt informations- och kommunikationsteknologiska färdigheter
- delaktighet och påverkan

Att lära sig ordförråd, begrepp och språkstrukturer

Enligt resultaten av undersökningen Utvecklande respons (2020) är barns engagemang i den gemensamma verksamheten nyckeln till lärande. Av undersökningen framgick, att två- och flerspråkiga barn hade svagare engagemang i den gemensamma verksamheten än de barn som hade finska som modersmål. När man lyckas skapa situationer i vilka ett två- och flerspråkigt barn kan vara med och bygga upp verksamheten förbinder sig barnet praktiskt taget alltid till verksamheten, alltså ökar anknytningen i takt med deltagandet. Rollekar förebygger diskriminering och möjliggör samtidigt deltagande och delaktighet. För att en roll- och regellek ska lyckas är det viktigt att se till att gemensam förståelse möjliggörs. Enligt undersökningen förbinder sig två- och flerspråkiga barn bäst till roll-, regel- och rörelselekar. Lekar erbjuder ypperliga tillfällen till att lära sig ordförråd, begrepp och språkstrukturer.

I undersökningen av Utvecklande respons noterades personalen agera olika med två- och flerspråkiga barn jämfört med finskspråkiga barn. Personalen agerar mer i en undervisande

roll varvid barnet blir ett objekt för undervisningen och inte en aktiv aktör. Det är viktigt att personalens och barnets kommunikation är ömsesidig. Personalen planerar och skapar lek-tillfällen i vilka både barn och vuxna har en aktiv roll. Ett engagerat barn lär sig språket i kommunikativa situationer med hjälp av olika aktivitetsbaserade metoder och bland annat musik, gymnastik och utelekar.

Utöver den pedagogiskt planerade dagliga verksamheten stärker regelbundna samlingar i smågrupper ordförrådet och inläringen av begrepp och språkstrukturer. Undervisningen i S2 omfattar både inläring av ordförråd och övningar kring det mest centrala i grammatiken. Det lönar sig att fästa speciellt mycket uppmärksamhet vid att lära barnen verb och adjektiv varvid saker lärs i form av sammanhängande helheter istället för enskilda ordlistor. Systematiska, målinriktade, pedagogiskt planerade lärostunder i svenska utgör en viktig verksamhetsform i undervisningen av S2.

När man undervisar i språk är det viktigt att börja med ord och begrepp som passar till många situationer. När ett barn som lär sig språket på vanligt sätt fyllt två år borde barnet lära sig tio nya ord per dag. Ett två- och flerspråkigt barn kan till exempel lära sig sex nya ord på det ena och fyra på det andra språket det behärskar. Ett omfattande ordförråd på alla de språk som barnet behärskar stöder en smidig skolstart. I bilaga 9 finns ordlistor, ordklasser och sådant som är viktigt för ett barn under skolåldern som lär sig svenska.

Undervisning i S2

13.3.2018: Kokljuschkin, Mannermaa, Packalen, Ruonala, Thurin

Bilaga 9. Innehållet i undervisningen av svenska som andraspråk

Som läromedel används leksaker, lekar, sånger, böcker, sagor, berättelser, ramsor och lekar. Bilder och instruktioner i form av snabba skisser, illustrationer till lektunder och regellekar skapar en känsla av samhörighet, hjälper barnet att komma med i lekarna och främjar inläringen av svenska.

På webbsidan för Helsingfors program Ota koppi (på finska) finns det praktiska vinkar för genomförandet av en språkmedveten verksamhet. Webbsidan innehåller också tips på hur verksamheten kan anpassas så att barn med olika språkliga färdighetsnivåer kan delta i verksamheten.

Den interaktiva metoden för sagoläsning som utvecklats i Vanda presenteras i undervisningsvideon Sadusta pedagogiikkaa (på finska).

Kielinuppu -sånger och undervisningsvideor (på finska) stöder till exempel lärandet av finska.

Egna berättelser och språkpåsar fungerar både som verktyg för språkundervisningen och som en metod för att göra observationer.

På Utbildningsstyrelsens webbsida finns en video om användningen av Sjungorita -metoden.

På Utbildningsstyrelsens webbsida finns en video om genomförandet av leken Myrkkysanaleikki (på finska).

Mungymnastik stärker uttalet av de ljud som hör till det svenska språket.

FRÅGOR ATT BEGRUNDA:

- Hur beaktar ni undervisningen i svenska som andraspråk vid planeringen av barngruppens verksamhet? (Barngruppens uppbyggnad: barnens åldersfördelning, modersmål, tidpunkt för inledandet av småbarnspedagogiken, personalens sammansättning osv.)
- Hur ser ni till att en nybörjare i språket förstår och kan ta del av gruppens verksamhet?
- Hur ser ni till att barnet får tillräckligt möjligheter att höra och använda den vokabulär som ska läras?
- Vilka insikter har man i er enhet om genomförandet av undervisningen i svenska som andraspråk?
- Hur försäkrar ni er om att den goda praxisen från er enhet står till hela personalens förfogande?

Litteratur som stöd för språkinlärning

Ju mera barnet hör det talade språket desto starkare språkliga färdigheter utvecklar det. I Karvis longitudinella utvärdering som började år 2018 rekommenderas det bland annat att barnet ska få upprepade tidiga läsupplevelser både i småbarnspedagogiken och hemma. Barnet måste få höra högläsning dagligen oavsett vilka språkliga färdigheter eller vilka färdigheter i svenska det har. Senast när barnet uppnått skolåldern bör det ha lyssnat till minst 3000 böcker som lästs högt. Att läsa olika böcker är ett naturligt sätt att utöka och berika språkbruket. Läsandet kan vara kommunikativt eller lyssnande, lugnande eller sporrande till lek.

I småbarnspedagogiken används litteraturen också som ett undervisningsverktyg. På webbsidan Läs för barnet finns resultat av undersökningar kring läsning, material för småbarnspedagogik, lästips för barn i olika åldrar samt rim och ramsor för gemensamma lässtunder. Det är viktigt att diskutera vikten av läsning med vårdnadshavarna. Webbsidan Läs för barnet har också broschyrer på femton olika språk som kan skrivas ut till vårdnadshavarna.

På Vandas webbsidor för projektet Lukunen - Lumoudu lukemisesta (på finska) hittar du på albanska, arabiska, somaliska och ryska videor som belyser vikten av läsning.

På Läsrörelsens webbsida påminner man om att i småbarnspedagogiken hör läsningen ofta ihop med vilan, och barnet associerar läsning som en del av att vila och somna. I småbarnspedagogiken kunde man också överväga sådana former av läsning som baserar sig på samspel och aktiviteter.

I lärmiljön borde aktuella böcker som byts regelbundet, barnens teckningar, pysselprojekt och illustrationer av lästa böcker samt gruppens gemensamma dokumentationer finnas framlagda. Det är bra att på barns ögonhöjd och så att också vårdnadshavarna kan se dem sätta upp affischer som uppmuntrar till läsning.

Interaktiv sagoläsning är ett sätt att få alla barn oavsett deras kunskaper i svenska att delta i och förbinda sig till den gemensamma verksamheten. När personalen väljer en saga eller en bok beaktar de barnens intresseområden och bekantar sig med boken i förväg. Valet av saga påverkas också av hurdant ordförråd barnen borde lära sig. Man borde fundera på vilka begrepp som ska väljas från sagan och med vilka medel dessa begrepp kan förklaras. Genom att lyssna på sagor lär sig barnet en omfattande vokabulär av vilken en del blir kvar i det passiva ordförrådet, t.ex. gumma, mor, gammelmor. De ord som är väsentliga för barnet överförs till dess aktiva ordförråd. Sagans tema och den relevanta vokabulären görs synliga i lärmiljön med föremål, bilder och lekredskap. Efter att de bekantat sig med sagan bör barnen få en möjlighet att självmant upprepa och skapa nytt. I mån av möjlighet skall även en bok som kan läsas på andra språk barnen behärskar läggas fram i lärmiljön. Begrepp från sagan ska finnas framme både som bilder och i skrift på närmiljöns språk. Barnen har till sitt förfogande både föremål som anknyter till boken och t.ex. en sagopåse med bilder och rekvisita som anknyter till boken.

Sagoläsningsprocessen startar genom att man ställer sig in på sagan med hjälp av till exempel en **sagogång**. Barnens intresse och nyfikenhet för boken väcks så att man tittar på bilderna i boken under tystnad. Nästa dag återvänder man till boken som ska läsas. Utgående från illustrationerna i boken diskuterar man det som eventuellt händer i boken. Man kan flytta sig till sagans värld med hjälp av ett överenskommet märke. Det kan till exempel vara att sagoberättaren sätter på sig en hatt, att alla sätter sig på sagomattan eller att man kliver genom en port till sagovärlden. Det lönar sig att ordna en trivsam läsplats för sagoläsningen så att barnet ser och hör väl. Lämplig atmosfär kan också skapas med belysning. Som stöd för läsningen används rekvisita som bilder, föremål, rörelser, musik, instrument eller kläder.

Under läsningen upprätthålls spänningen och barnens intresse med tonfall, rekvisita och aktiviteter. Samspelet upprätthålls genom att diskutera händelserna i boken, upprepa det som hänt och förutspå det som ännu ska hända. Händelser och ord ur boken upprepas gemensamt, man funderar också på hur valda begrepp sägs på de språk barnen behärskar (t.ex. hur många språk kan vi säga björn eller röd på). Vårdnadshavarna informeras om den betydelse som läsning har för barnets språkutveckling. Men hjälp av pedagogisk dokumentation beskriver man för vårdnadshavarna hur sagor och berättelser används som stöd för lärandet. Vårdnadshavarna bjuds in i mån av möjlighet för att delta i gemensamma lässtunder. Samtidigt erbjuds de också en möjlighet att låna böcker från daghemmet.

På webbsidan för projektet Lukunen hittar du en affisch om interaktiv sagoläsning där man beskriver skeden i interaktiv sagoläsning. Affischen ger tips om vad det lönar sig att beakta under den interaktiva sagoläsningen. Webbsidan innehåller också videor som presenterar metoden för interaktiv sagoläsning. Mer information om sätt för interaktiv sagoläsning finns i kapitel 2.4.

En saga som man lyssnat på tillsammans ligger till grund för den narrativa leken och skapandet av lekvärldar. När en saga eller en berättelse som man lyssnat på tillsammans lever vidare i leken utvidgas även barnets ord- och begreppsförråd. När personalen deltar i leken möjliggör de samtidigt det att varje barn kan komma med i leken och att leken blir långvarig.

Den narrativa lekens årsklocka utarbetad inom projektet Lukunen är avsedd för planering av småbarnspedagogikens samt förskole- och den förberedande undervisningens verksamhet. Affischen med Den narrativa lekens årsklocka och en video om lekens värld hittar du på projektet Lukunens webbsida (på finska).

Böcker stöder även utvecklingen av barnets identitet och stärkandet av självkänslan och de emotionella färdigheterna. Med hjälp av illustrationer i böckerna är det möjligt att introducera kulturell mångfald. Det är viktigt för varje barn att bland böckers illustrationer kunna hitta objekt att identifiera sig med. Barn borde få en möjlighet att själva påverka vilka böcker och sagor de får lyssna på och läsa. Samtidigt kan man bekanta sig med ortografin i olika språk och få information om bl.a. seder, traditioner och högtider i olika kulturer. Mer information om hur identiteter utvecklas hittar du i kapitel 4.1.

Genom att utnyttja tjänsterna i det flerspråkiga biblioteket kan man bekanta sig med olika språkversioner av samma saga. Med hjälp av böcker är det möjligt att undervisa i allt innehåll som anknyter till lärområdena. Mångsidigt utvalda böcker som finns framme i lärmiljön stöder inläringen av det tematiska innehållet. I småbarnspedagogiken används olika litteraturgenrer, såsom faktalitteratur, poesi och sagor. Biblioteket har utarbetat en språkmedveten bokförteckning över barnböcker. Dessa böcker stöder utvecklingen av ordförrådet och beaktar den kulturella mångfalden. Webbsidan Lukemo (på finska) som drivs av Barnboksinstitutet presenterar nyutkommen barn- och ungdomslitteratur och sammanfattar information om barn- och ungdomslitteraturen.

I början av språkinläringen har en andraspråksstuderande nytta av klarspråk. Klarspråk är svenska där budskapets innehåll, vokabulär och struktur har utformats för att vara mer lättläst och begripligt. På klarspråk produceras bl.a. böcker och nyheter.

Det finns också illustrerade sagor på klarspråk. Man övergår så småningom till mer krävande texter vartefter språkfärdigheterna utvecklas.

Småbarnspedagogiken bör beakta att familjers sätt att bekanta barnet med skriven text varierar avsevärt. Vissa kulturer kan ha en svagare skriftlig tradition eller sakna den helt och hållet. I sådana fall kan den muntliga berättarkonsten vara mycket stark. Det är viktigt att personalen påminner familjerna om betydelsen av den muntliga berättarkonsten och bildberättandet för utvecklingen av barnets språkliga färdigheter och förmågan att lära sig.

OLLAAN YHDESSÄ

Kohtaamme tunteet نختبر المشاعر
VI bomštar våra känslor Confronting our emotions
 Mii völdit dovduid vuostä испытываем чувства
 Jemi tš sinqertš nš lidhje me emocionet tona
 Dareenkeenna daacad baan u nahay
VI läser högt

Luomme turvaa نصنع جو آمن
Creating a sense of security **VI skapar trygghet**
 Mii leat oadjebasat Nabadgelyo ayaan is dareensiinaayaa
 чувствуем себя в безопасности
 Tš ndjehemi tš eigurtš

Closenoss ننحن قريبون
Olemme lähekkäin **Närhet** вместе
 Mii leat ovttas Jemi pranš njäri-tjetrit
 Waa isu dhowmahay

Jag läser på nytt أعيد القراءة
Read time and time again **Luen uudestaan**
 Akhriiska waan ku celceliinaayaa
 читаю снова и снова
 Laxoj päneeri Logan oddosit

Discuss أناقش
Keskustelen **Bisedoj Jag diskuterar**
 Waan la sheekaysanayaa
 Söggastan obsojxaxaa

Describe Govidan
Pirshkruoj Kuvaillen описываю
 Sawir baan ka bixinaayaa
 أصف **Jag beskriver**

Kuvittelen أنتخيل
Kuvittelen воображаю
 Maskaxdaan ka qiyaasanayaa
Jag föreställer mig **Imagine** Imaginoj

OIVALLAN JA KERRON

слушаю أسمع
Dögjoj Kuuntelen
 Waan dhegeysanayaa
 Guldalan **Jag lyssnar** **Listen**

Krijoj historinš time أقوم بتأليف قصتي
Luon oman tarinan создаю свою собственную историю
Jag skapar min egen berättelse
 Sheekadayda anigaa somaysanaya
 Hutkkan ležan mitalusa
Create my own story

Kyselen أنسال
Jag frågar Jearaan Ask
 Waan weydweydiinaayaa
 задаю вопросы Pyes

Etsin Soek أبحث
Jag tar reda på Ozan
 Waan raadinayaa

Opetus- ja kulttuuriministeriö **TUUSULA**

Vantaa

Bilaga 7 Varhain oppiva Vantaa, Lumoudu lukemisesta -projekt

[Ladda ner affischen här.](#)

Det löns också att använda sig av berättarkonsten i småbarnspedagogikens verksamhet. Det lönar sig också att låta barn använda bilder för att repetera sagan och för att skapa nya berättelser. Att kunna avläsa bilder utgör en del av multilitteraciteten. Det inom projektet Lukunen sammanställda materialet Polku Tarinaan (på finska) är ett bra stöd för multilitteracitetsfostran.

Genom att regelbundet läsa högt för barnet kan man på ett avgörande sätt påverka utvecklingen av barnets kunskaper, fantasi och emotionell intelligens. På webbsidan Läs för barnet finns resultat av undersökningar kring läsning, material för småbarnspedagogik, lästips för barn i olika åldrar samt rim och ramsor för gemensamma lässtunder.

FRÅGOR ATT BEGRUNDA:

- På vilket sätt drar ni nytta av det flerspråkiga bibliotekets tjänster?
- Hur främjar ni läskulturen mellan barn och vårdnadshavare?

Naturvetenskap och matematik som en del av språkinläringen

Eftersom språk, matematik och naturvetenskaper är väsentligt sammanfogade borde de betraktas som en sammanhängande helhet. I en språkmedveten småbarnspedagogik förstår man att matematiska färdigheter lärs med hjälp av språket. I småbarnspedagogiken erbjuds barnen en möjlighet att på ett åldersanpassat sätt lära sig det typiska språket och vokabulären för naturvetenskap och matematik. Undervisningen i naturvetenskap och matematik (LUMA) är målinriktad och utvecklar barns tankeförmåga. Man kan öva sig i LUMA-vokabulären även med knappa språkkunskaper.

I initialskedet av språkinläringen är det viktigt att komma ihåg att barnet behöver generella begrepp som stor eller falla i sitt ordförråd. Vartefter som språkkunskaperna utvecklas blir användningen av begrepp i olika situationer mer precis och barnet lär sig att stor kan även betyda bred, hög, lång, tung och att falla kan betyda att trilla eller att ramla omkull. Att benämna arter brukar också börja med generella begrepp och senare preciseras. I början lär sig barnet till exempel begreppet fågel och senare lär det sig att skilja på olika arter.

I undervisningen inom småbarnspedagogiken beaktas barns tidigare erfarenheter. Barn får gemensamma upplevelser och gör iakttagelser i olika kommunikativa situationer. Det att upplevelser och iakttagelser ges klara språkliga uttryck möjliggör utvecklingen av barnets språkkunskaper i riktningen mot ett mer begreppsligt språk (Bruner 1966). Till exempel barnens observation att tavelmagneten fastnar på en leksaksbil är en gemensam upplevelse och iakttagelse. I denna situation uttrycker en skickligare språkbrukare i ord att magneten drar till sig metall. Sedan lär personalen barnen ett mer begreppsligt uttryck för fenomenet magnetism. Detta utgör en naturlig utgångspunkt för att undersöka fenomenet och lära sig ordförrådet med hela barngruppen.

De bästa lärsituationerna finns i en för barnet naturlig lärmiljö, med andra ord i lekens och fantasins värld. Barnet behöver personalen för att kunna fästa sin uppmärksamhet vid omgivningens fenomen och bli intresserad av därtill relaterade begrepp. I byggleken kan man till exempel jämföra höjden på klosstornen, benämna olika klossars former, bilda enligt verbala instruktioner olika uppsättningar av klossarna, räkna antalet klossar och testa hur många klossar man behöver för att mäta kompisens längd. I lekar med under tre år gamla barn används i första hand barnets egen kropp som läromedel. Därefter används olika föremål och konkreta verktyg. Efter det blir det möjligt att lära sig med hjälp av bilder.

LUMA-undervisningen länkas samman med en förenhetligad pedagogisk verksamhet. Då kopplas den LUMA-vokabulär som ska läras ihop med temat för undervisningen. Man bör koppla ihåg att undervisningen i vokabulär och begrepp är viktigt i LUMA-undervisningen. Det mest centrala innehållet har sammanfattats på nedanstående lista:

- Uppfattning

- lakttagelser av olika detaljer i miljön, hos saker och föremål
- förändringar
- att bygga enligt en modell
- Läges- och relationsbegrepp
 - mängd (båda, lika många, mycket, litet osv.)
 - egenskaper (samma, kort osv.)
 - tid (ibland, morgon osv.)
 - rumsliga dimensioner (bredvid, framåt osv.)
- Jämförelse
 - antal, form, storlek, volym (ett, två, tre, cirkel osv.)
 - mått (kort, kortare, kortast osv.)
- Klassificering
 - överordnat begrepp (fortskaffningsmedel, bestick osv.)
 - egenskap (färg, storlek osv.)
 - åsikt (favoritmat, bokval osv.)
 - negation, eller vad som inte finns (lever inte, finns inte på bilden osv.)
- Regelbundenhet och programmering
 - serie (periodisk kö röda strumpor - blå strumpor - röda strumpor osv.)
 - upprepning och avvikelse
 - varannan
- Antalsuppfattning
 - förmågan att observera och gestalta antal (Hur många? att snabbt gestalta små tal med blicken, t.ex. poängtal på en tärning)
 - antalsräkning och ett-till-ett-förhållande (Hur många dörrar har vi här i rummet?) Ta lika många klossar ut ur lådan?)
 - att kombinera rätt antal och räkneord med rätt siffersymbol   = två = 2)
 - förmågan att kunna räkna upp talraden fram- och baklänges (1–10 i småbarnspedagogiken, 0–20 i förskoleundervisningen)
 - jämförelse av antal (mera, färre, lika många)
 - antalets beständighet (tre pennor i rad = tre pärlor i rad)
 - Ordningstal (först, tredje, sist)
- Mätning
 - längd (avståndet mäts med hjälp av t.ex. steg)
 - massa (hitta ett tungt föremål)
 - volym (hur många glas kan fås från en mjölkburk?)
 - areal (hur många barn ryms samtidigt att ligga på mattan?)
 - tid (morgon, kväll, nu, snart, ofta, veckodagar, månader, år)
- Geometri
 - ett tings egenskaper (hörn, sida osv.)
 - former (två- och tredimensionella, kvadrat, cirkel osv.)

Det LUMA-modellens material som utarbetats i projektet experimentell lärmiljö Goes Metsä hjälper personalen att genomföra egen matematisk och naturvetenskaplig undervisning. LUMA-modellen och dess material stöder personalen i att undervisa i ifrågavarande vetenskapsområdets vokabulär. Det finns också en broschyr om LUMA-projektet som kan skrivas ut.

Materialen Leikki tulee ulos (på finska) ger idéer för hur man kan kombinera LUMA-verksamheten med lekens värld.

FRÅGOR ATT BEGRUNDA:

- Hur beaktar ni LUMO -vokabulärer och begrepp när ni undervisar barn med olika språkliga färdigheter?

Iakttagelse och utvärdering av språkkunskaper som en del av den pedagogiska dokumentationen

Den pedagogiska dokumentationen har en central anknytning till iakttagelse och utvärdering av barnets språkkunskaper. Planen för flerspråkighet uppdateras utifrån överenskomna metoder, rutiner och pedagogiska lösningar. Därutöver iakttas och utvärderas utvecklingen av barnets svenska med hjälp av del 3 i verktyget SpråkPeda.

Utvecklingen av barnets kunskaper i svenska observeras regelbundet. Läraren i småbarnspedagogik ser till att varje två- och flerspråkigt barn får en plan för flerspråkighet som en del av sin plan för småbarnspedagogik eller förskole-/den förberedande undervisningens läroplan. När planen för flerspråkighet utarbetas och svenska är ett av det två- eller flerspråkiga barnets modersmål ska uppmärksamhet fästas speciellt vid hur man stöder utvecklingen av barnets övriga språk. Planen för flerspråkighet innefattar ett samtal med vårdnadshavarna om vikten av det egna modersmålet/de egna modersmålen, om språkets utveckling och upprätthållande samt överenskomna åtgärder för stöd och utvecklande av språket/språken. Dessutom diskuteras det hur småbarnspedagogen stöder barnets språkliga identitet. En överlappande användning av barnets modersmål och svenska ger barnet mera möjligheter att samspela och vid behov vila sig från utmaningarna förknippade med inläringen av ett andraspråk. Del 2 av SpråkPeda-verktyget kan användas speciellt för att granska ett flerspråkigt barns omgivning. Mer information finns i kapitel 4.3.

Under samtalen om barnets plan för småbarnspedagogik berättar man alltid för vårdnadshavarna om utvecklingen av barnets kunskaper i svenska. I planen för flerspråkighet antecknas samtidigt de mål och innehåll som inläringen av svenska har samt de verksamhetsformer och pedagogiska lösningar som stöder lärandet. De överenskomna metoderna, tillvägagångssätten och pedagogiska lösningarna utvärderas alltid innan en uppdatering av planen för flerspråkighet.

Om barnet talar ett annat språk än svenska som modersmål följer man med och iakttar utvecklingen av barnets svenska med hjälp av del 3 i SpråkPeda-verktyget. Med hjälp av detta verktyg ser man hur kunskaperna i svenska hos gruppens barn utvecklas. I beskrivnings- och övergångstexterna på varje nivå finns de pedagogiska metoder och tillvägagångssätt som bör användas i verksamheten. Undervisningen i svenska planeras och genomförs med varje

barns proximala utvecklingszon som utgångspunkt. Utvecklingen av kunskaperna i svenska dokumenteras med bland annat följande metoder:

- ordlistor
- dokumentering av barnets språkproduktion
- en intervju med barnet
- sagoberättande
- sagotering
- personalens iakttagelser i smågrupper
- iakttagelse av barnet i förskoleåldern
- barnets självutvärdering: förskoleflygplan

När utvecklingen av barnets språkkunskaper iakttas borde uppmärksamheten i olika kommunikationssituationer fästas på följande:

- Kan barnet uttrycka sina behov och önskemål? Så som "jag är törstig eller jag vill dricka surmjölk".
- Kan barnet styra eller uppmana andra med språket? Så som "man får inte springa, ta inte min leksak".
- Hur använder barnet språk i lekarna? Får det yttra sig i leken? Förmå barnet att muntligt vidareutveckla leken tillsammans med lekens andra deltagare?
- Hur uttrycker barnet sina känslor med språket? Så som "jag är rädd för ormar, min favoritfärg är blå".
- Hur kan barnet berätta om någonting barnet kan eller lära ut det till andra? Så som "kolla så visar jag hur man spelar det".
- Har barnet en möjlighet att använda sitt eller sina modersmål på daghemmet? I vilka situationer?

Den i pedagogik utbildade läraren i småbarnspedagogik har huvudansvaret för att observera utvecklingen av svenska, men hela teamet deltar i observationerna. Personalens språkbbruksvanor, samspel med barnen och lärmiljöer utvärderas regelbundet med hjälp av del 1 i SpråkPeda. Det är viktigt att diskutera barnets språkutveckling med barnet. Mer information om lärmiljöer finns i kapitel 4.5.

FRÅGOR ATT BEGRUNDA:

- Hurdana metoder använder ni när ni iakttar framstegen i barnens svenska?
- Hur drar ni nytta av de iakttagelser av språkutvecklingen ni samlat in?

Att beakta barns olika utgångslägen i småbarnspedagogiken

Kunskaper och färdigheter hos barn som börjar i småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen eller den förberedande undervisningen varierar avsevärt. Det nationella centret för utbildningsutvärdering (Karvi) startade en longitudinell utvärdering år 2018. Utvärderingen strävar efter att samla information om elevers kunskapsnivå framför allt i färdigheter som anknyter till modersmål, litteratur och matematik och om hur dessa utvecklas under den grundläggande utbildningen. Vid inledandet av första klass märkte man att skyddande faktorer som främjar lärande kan identifieras. Dessa är t.ex. ens en enda ledd hobby samt det att man regelbundet läser högt för barnet. Rapporten beskrev också fem faktorer som förknippas med låg utgångsnivå hos nybörjare i skolan. Dessa är ett innan skolstarten fattat beslut om intensifierat eller särskilt stöd, lärokurs i finska eller svenska som andraspråk (S2),

inlärningssvårigheter som konstaterats hos nära släkt, det att barnet är fött mot slutet av året samt vårdnadshavarnas låga utbildning. Riskfaktorerna kan identifieras redan i småbarnspedagogiken och man kan via tillräckligt stöd sträva efter att kompensera deras påverkan. Om det i barnets liv finns flera riskfaktorer som varslar om låg utgångsnivå lönar det sig enligt Karvis rekommendation att erbjuda familjen småbarnspedagogik på heltid istället för deltid. Likaså anser Karvi det vara befogat att rekommendera att barnets förskoledag kompletteras av småbarnspedagogiken till en heldag.

För att jämna ut skillnaderna i barns utgångsnivåer rekommenderar Karvi bl.a. rikligt med dagliga erfarenheter av läsning samt av det talade och skrivna språket. Personalen ser till att varje barn ska få uppleva och känna glädje över att lyckas, vilket ofta grundar sig i barnets styrkor och intresseområden. Småbarnspedagogikens personalens egna intresseområden eller avsaknaden av dessa får inte styra det vardagliga erfarenheter av och möjligheter till lärande barnet erbjuds. I verksamheten ser man till att barnet för att lära sig språket får höra tillräckligt mycket förståeligt tal riktas till sig. Att medvetet benämna, rikta barnets uppmärksamhet, utveckla tankeförmågan och uppmuntra till att uttrycka sina tankar är viktiga instrument för en systematisk förbättring av språkkunskaperna och utökning av ordförrådet. Det är viktigt att se till att varje barn upplever sig tillhöra gruppen och har en möjlighet att skapa kamratrelationer. Erfarenheten av delaktighet stöder barnets uppväxt till en medlem av samhället.

FRÅGOR ATT BEGRUNDA:

- Hur dokumenterar ni utvecklingen av barnets språkkunskaper?
- Hur ser ni till att personalens egna intresseområden eller avsaknaden av dessa inte påverkar det vardagliga erfarenheter av eller möjligheter till lärande barnet får?

4.5 SPRÅK-, KULTUR-, OCH ÅSKÅDNINGSMEDVETEN LÄRMILJÖ

Enligt lagen om småbarnspedagogik (2018) är syftet med småbarnspedagogiken att erbjuda alla barn likvärdiga möjligheter till småbarnspedagogik, främja likabehandling och jämställdhet samt att ge färdigheter att förstå och respektera den allmänna kulturtraditionen samt vars och ens språkliga, kulturella, religiösa och livsåskådningsmässiga bakgrund. Enligt grunderna för planen för småbarnspedagogik ska barngruppens språkliga, kulturella och åskådningsmässiga mångfald beaktas i planeringen och struktureringen av lärmiljöer. Personalen har ansvaret för att skapa både psykiska och sociala lärmiljöer. Fysiska lärmiljöer planeras och byggs tillsammans med barnen med beaktande av att varje barn ska få delta i att bygga miljöerna.

Den psykiska och sociala lärmiljön skapas av barns inbördes interaktion samt av samspelet mellan barn och personal. Erfarenhet av att höra till gruppen och möjligheter att framföra sina tankar och önskemål skapar delaktighet. Att bekanta sig med olika kulturer, språk, åskådningar och religioner vidgar världsåskådningen och skapar en atmosfär av acceptans. I småbarnspedagogiken skapas i mån av möjlighet tillfällen där barnen kan använda och lära sig också sitt eller sina modersmål. Interesse för och uppskattning av familjens modersmål,

kultur och religion eller annan åskådning stärker barnets självkänsla och stöder den kulturella identiteten.

Den fysiska lärmiljön omfattar trygga och hälsosamma verksamhetsutrymmen, lärverktyg och närmiljö. Användningen av bilder i lärmiljön hjälper barnet att agera och delta samt stöder förståelsen och inläringen av svenska. Strukturer och dagliga upprepningar skapar trygghet hos barnet och effektiviserar utvecklingen av kunskaperna i svenska. Bilder ger barnet en uppfattning om dagens gång och aktiviteter och hjälper att förstå instruktioner och göra val. Dessutom hjälper bilder barnet att berätta om sina tankar och önskemål samt att beskriva dagens händelser. Diverse föremål, fotografier, teckningar, känslokort, bildkartor, symboler och snabba skisser samt användningen av pekplattor strukturerar den dagliga verksamheten och möjliggör barnets delaktighet.

Olika språk syns både i den psykiska och i den fysiska lärmiljön. Artighetsfraser, hälsningar, veckodagar och månader på olika språk kan naturligt länkas samman med bl.a. hur dagen är uppbyggd. I lärmiljön presenteras barnens språk- och kulturbakgrunder via bland annat flaggor, kartor, texter på olika språk, böcker, musik och lekredskap. Som lekredskap i småbarnspedagogiken skaffas dockor, legofigurer och rollkläder med olika utseende.

Det är viktigt att barn känner till sina kulturella rötter redan från de första levnadsåren. Barn bör ha en möjlighet att identifiera sig både med den egna och den finländska kulturen och uppskatta dem båda. Förutom att bekanta sig med den nationella kulturen och kulturtraditionen diskuterar man i småbarnspedagogiken om olika kulturers och religioners viktiga högtider, klädsel, mat, språk och musik. Dessa kulturbundna synliga element är tillräckligt klara och konkreta för små barn. Det att ett barn som hör till en minoritetskultur får en möjlighet att se den egna kulturen i småbarnspedagogiken ökar barnets medvetenhet om de egna rötterna och sporrar barnet till att se positivt på den egna kulturen. På samma gång stärks medvetenheten om den egna kulturen hos de barn som hör till majoritetskulturen, och de får en möjlighet att relatera till den egna kulturen som en av många. Mer information om uppbyggnaden av kulturidentitet finns i kapitel 4.1.

Den språkmedvetna lärmiljön utvärderas och omarbetas med beaktande av barngruppens olika intresseområden, behoven för lärande och barnens olika språkliga och kulturella bakgrund. Del 1 i SpråkPeda hjälper personalen att utvärdera den språkmedvetna lärmiljön i den egna gruppen och fästa uppmärksamheten vid det som ännu bör utvecklas. I kapitel 5.2 hittar du konkreta exempel för att stödja utvecklandet.

En utbildningsvideo för ibruktagandet av SpråkPeda-verktyget har publicerats.

Boken Kulttuuri-identiteetti ja kasvatus (på finska) innehåller artiklar där man begrundar den betydelse som den kulturella identiteten har för en individs uppväxt och utveckling.

Den betydelse som lärmiljön har för lärandet behandlas i boken Lapsi ja kieli (på finska) samt i guiden för Mucca-projektet Homma hanskassa (på finska)

FRÅGOR ATT BEGRUNDA:

- Hur syns olika språk och kulturer i den fysiska lärmiljön på er enhet?
- Vilka lekar som synliggör olika språk och kulturer har ni planerat och genomfört?
- Vilken god praxis har ni i er enhet?

4.6 ÅSKÅDNINGAR SOM EN DEL AV DEN SPRÅK-, KULTUR- OCH ÅSKÅDNINGSMEDVETNA SMÅBARNSPEDAGOGIKEN

Grunderna för planen för småbarnspedagogik och grunderna för förskoleundervisningens läroplan styr åskådningsfostran i småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den förberedande undervisningen. Åskådningsfostran är ett överbegrepp som omfattar både religiösa och icke-religiösa åskådningar. Enligt lagen om småbarnspedagogik (2018) [strävar](#) småbarnspedagogiken efter att förstå och respektera den allmänna kulturtraditionen samt varje familjs språkliga, kulturella, religiösa och livsåskådningsmässiga bakgrund. Det är viktigt för barnet att känna att dess egen åskådningsmässiga bakgrund uppskattas och respekteras. Barnet får stöd i utvecklingen av sin åskådningsmässiga identitet, vilket omfattar det att man funderar på och förundras över olika livsfrågor. Barnet ges en möjlighet att behandla frågor inom detta ämnesområde och få stöd för att leva i ett Finland med flera kulturer och åskådningar. Enligt Utbildningsstyrelsens anvisningar om åskådningsfostran och anordnande av religiösa evenemang inom småbarnspedagogiken kan festtraditionen ha vissa religiösa inslag.

I småbarnspedagogikens åskådningsfostran ska man tillsammans bekanta sig med de religioner och övriga åskådningar som finns i barngruppen. Irreligiositet behandlas vid sidan av övriga åskådningar. Småbarnspedagogiken främjar respekt och förståelse mellan individer, vilket utgör en förutsättning för fungerande samspel. Den kulturella kompetensen omfattar förmågan att lyssna på, känna igen och förstå olika synsätt samt förmågan att utvärdera sina egna värderingar och attityder.

Kultur och religion sammanlänkas på många olika sätt, vilken innebär att man inte kan förbigå religion när man talar om kultur. Relationen mellan kultur och religion kan beroende på bakgrund variera avsevärt. I vissa kulturer kan tanken om mångfald kännas främmande. Därför är det bra att berätta för vårdnadshavarna vad den språkliga, kulturella och åskådningsmässiga mångfalden i barngruppens verksamhet innebär i praktiken. I småbarnspedagogiken bekantar man sig med barnens åskådningar och kulturer både i vardag och fest. Högtider ger en god möjlighet att bekanta sig med kulturella och åskådningsmässiga seder i Finland och i andra kulturer. På det sättet hjälper man barnet att förstå och respektera olika traditioner. Samtidigt stärks barnets identitet och barnets funktionella kulturella och åskådningsmässiga kompetens utvecklas. Man lär barnet begrepp och vokabulär som anknyter till åskådningar och religioner. Barngruppen kan få en gemensam festkalender på webbsidan kulttuurin vuosikello (på finska).

En festkalender som presenterar och informerar om de största religionernas högtider finns framme.

Dessutom kan man använda sig av webbsidan för religionskalendern, uskontokalenteri, som innehåller information om kristliga, judiska och muslimska högtider.

Samarbetet med vårdnadshavare genomförs med beaktande av och respekt för varje familjs åskådningar och värderingar. Frågor kring religion och åskådning diskuteras med föräldrarna under samtalen om barnets plan för småbarnspedagogik och planen för lärande. Det man

kommit överens om antecknas i barnets individuella plan. Man berättar för vårdnadshavarna om hur kulturell och åskådningsmässig mångfald syns och förverkligas i småbarnspedagogiken. Om inte barnet deltar i småbarnspedagogikens åskådningsmässiga eller religiösa tillställningar eller utflykter planerar personalen ersättande pedagogiskt planerad verksamhet för barnet.

Nedan bifogas frågor till stöd för samtalet.

- Hur syns er familjs språk, kultur och åskådning/religion/irreligiositet i ert liv? Hur påverkar det barnets liv?
- Vilka kulturella, religiösa eller åskådningsmässiga fester firar ni i familjen? Hur firar ni i familjen?
- Exempel på kulturella fester:
 - o Estland: Katarinadagen, Martindagen
 - o Ryska: Nyår (Fader frost och Snöflickan)
 - o Kina: kinesiskt nyår
 - o Beneluxländerna: Sinterklaas/Sint Nicolaas
- Exempel på religiösa fester:
 - o Islam: id al Fitra/Bayram (Ramadans avslutningsfest)
id al Adha/Bayram (offerhögtiden)
 - o Hinduism: Diwali, Holi
 - o Buddhism: Vesaki, Ullambana
 - o Judendom: Hanukka, festen Purim
 - o Kristendom/ortodoxi: påsk och jul
 - o Kristendom/katolicism: trettondag, fastlag och påsk
- Känner ni till den finländska kalendern och dess olika högtider? I småbarnspedagogiken firas olika till årscykeln anknutna kulturella högtider som finns med i den finländska kalendern samt sådana som anknyter till kristendom/det lutherska kyrkoåret, till exempel alla helgons dag, jul, påsk.
- Hur firar ni olika högtider under kalenderåret?
- Har ert barn tidigare varit i kontakt med andra religioner, åskådningar eller kulturer (grannar, släkt, bekanta familjer, semesterresor)?
- Hurdana diskussioner om religion har ni haft hemma?
- Hur har ni diskuterat livets grundläggande frågor med barnet: rätt/fel, god/ond, födelse, död, rädslor, säkerhet, gud?

Småbarnspedagogikens personal har kulturell och åskådningsmässig information och kompetens. Personalen utgör själva ett exempel på hur man förhåller sig till religioner, åskådningar och kulturer samt hur man pratar om dem. Frågor relaterade till åskådningsfostran diskuteras öppet i enheten. Gemensamma diskussioner och funderingar i arbetsgemenskapen förtydligar verksamhetsprinciperna, hjälper att planera verksamheten och skapar en gemensam verksamhetskultur. Daghemsföreståndaren har en viktig roll i hur värderingar och attityder i den egna enheten utvecklas. På webbsidan Kasvua katsomuksista (på finska) begrundas daghemsföreståndarens roll i hur enhetens åskådningsfostran genomförs och förverkligas. Webbsidan innehåller bl.a. följande videor till grund för diskussioner: hör jag barnets åskådningsmässiga tankar och frågor, vad skulle kunna uppmuntra dig till en dialog om mångfald och åskådningar samt hur gemenskapens värderingar påverkar sättet att bemöta på. Småbarnspedagogiken och församlingarna i Vanda samarbetar enligt gemensamt

utarbetade strategiska prioriteringar. En beskrivning av samarbetet finns på församlingens webbsida.

Man kan också använda sig av materialen Katsomusten aarrelaatikko (på finska) som finns till stöd för genomförandet av åskådningsfostran i småbarnspedagogiken.

FRÅGOR ATT BEGRUNDA:

- Hur beaktar ni i er verksamhet de olika högtiderna och traditionerna som anknyter till religioner och åskådningar i er grupp?
- Hur beaktar ni barns initiativ när de förundrar sig över livets frågor?
- Hur stöder ni barns åskådningsmässiga identitet?

4.7 SPRÅK-, KULTUR-, OCH ÅSKÅDNINGSMEDVETEN FÖRSKOLEUNDERVISNING

Den språk-, kultur-, och åskådningsmedvetna småbarnspedagogiken genomförs enligt förskoleundervisningens läroplan i Vanda samt enligt Vandas handbok för språk-, kultur-, och åskådningsmedveten småbarnspedagogik. Barns språkliga och kulturella bakgrunder och färdigheter beaktas både i förskoleundervisningen och den förberedande undervisningen. De språk och kulturer samt religioner och åskådningar som barngruppen representerar syns i verksamheten. Den språk-, kultur-, och åskådningsmedvetna förskoleundervisningen har som mål att:

- stödja utvecklingen av varje barns språkliga och kulturella identitet
- lära barn att uppskatta alla familjers traditioner och seder
- handleda barn i att respektera olika språk och kulturer samt religioner och åskådningar
- stärka barns förmåga att förstå samhällets mångfald
- stärka barns förmåga att vara samhällsmedlemmar

När man lär sig tala ett språk lär man sig också grammatiken. Man lär sig också nya saker genom ett språk, alltså är språket både ett mål och ett verktyg för lärande. I undervisningen beaktas det att varje temahelhet har sitt eget språk och genre, sina egna begrepp och symbolsystem. I undervisningen framskrider man från vardagsspråket till ett begreppsligt språk. Varje barn har rätt att utvecklas både som en språkbrukare och som en studerande av språket. I undervisningen beaktas barns olika förutsättningar för och olika sätt att lära samt de symbolsystem som hör ihop med barnens eget språk och kultur, såsom annorlunda ortografi. Läsriktningen bör också beaktas. Mer information om andraspråksinläring finns i kapitel 4.4.

Förskoleundervisning stöder utvecklingen av en flerspråkighets- och språkuppskattande attityd hos barnet. Inställningar till språksamhällen diskuteras i arbetsgemenskapen och begrundas gemensamt. I den språkmedvetna småbarnspedagogiken förstår personalen språkets centrala betydelse för lärande, samverkan, identitetsutveckling samt integration i samhället. I en språkmedveten småbarnspedagogik är hela personalen modell för det svenska språket och undervisar i temahelheters centrala vokabulär.

Grunderna för förskoleundervisningens läroplan styr åskådningsfostran i förskoleundervisningen. Att bekanta sig med närmiljöns seder, religioner och andra åskådningar stöder utvecklingen av barns kulturella kompetens och förmåga att kommunicera, samt den mångsidiga kompetens som anknyter till tankeverksamhet och inläring. Målet är att hjälpa barn att förstå och respektera både de egna och andra barns och familjers annorlunda åskådningsmässiga traditioner genom att uppmuntra dem att ställa frågor och fundera samt att ge rum åt förundran. Åskådningsfostran förverkligas i den dagliga verksamheten, på fester och aktuella evenemang. Utbildningsstyrelsens anvisning om anordnande av undervisning i religion och livsåskådningskunskap, av åskådningsfostran samt av religiösa evenemang i förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen stöder planeringen och genomförandet av förskoleundervisningens verksamhet. Kapitel 4.6 innehåller mer information om hur man förverkligar åskådningsfostran.

FRÅGOR ATT BEGRUNDA:

- Hur stärker ni barnens förmåga att vara samhällsmedlemmar
- Vilken god praxis har ni i din grupp

SAMMANFATTNING AV KAPITEL 4

- Planera hur du förverkligar språk-, kultur-, och åskådningsmedveten småbarnspedagogik med hjälp av del 1 och 2 i SpråkPeda-verktyget samt kriterierna för utvecklandet av en språk-, kultur-, och åskådningsmedveten småbarnspedagogik
- Börja iaktta barnets kunskaper i svenska med hjälp av del 3 i SpråkPeda
- Berätta för vårdnadshavarna om betydelsen av det egna modersmålet och diskutera metoder för att stöda utvecklingen av det egna modersmålet. Du kan använda del 2 av SpråkPeda
- Se till att ordna undervisningen i svenska som andraspråk och att genomföra en utvärdering med hjälp av del 1 i SpråkPeda.
- Synliggör barngruppens språk, åskådningar och religioner
- Samarbeta med språk- och kulturkoordinatörn

5 VIKTIG PRAXIS

5.1 PLACERING AV BARN SOM FLYTTAT TILL VANDA I SMÅBARNSPEDAGOGIKEN ELLER FÖRSKOLEUNDERVISNINGEN

Kommunen ska ordna småbarnspedagogik för varje barn som på grund av sina vårdnadshavares arbete, studier, sjukdom eller av motsvarande skäl är bosatt i kommunen, även om barnet inte har någon hemkommun i Finland eller om barnets hemkommun enligt lagen om hemkommun är någon annan kommun.

Ansökan till småbarnspedagogiken kan göras efter en genomförd registrering av EU-medborgares uppehållsrätt. Beslutet om småbarnspedagogik kan fattas ända tills barnet inleder sin skolgång då när familjen har sin hemort och stadigvarande adress i Vanda.

Om en familj som kommer från utanför EU har ett tidsbegränsat uppehållstillstånd kan barnet beviljas en plats i småbarnspedagogiken högst för uppehållstillståndets giltighetstid.

Asylsökande barn får service i småbarnspedagogiken huvudsakligen endast på barnskyddsgrunder. Då svarar mottagningscentralen för de faktiska kostnaderna. I dessa situationer vilar ansvaret på respektive områdets chef för småbarnspedagogiken.

Efter att ansökan lämnats in placeras barn snarast möjligt i förskoleundervisningen eller i den förberedande undervisningen. Även om barnet ännu inte har finsk personbeteckning, uppehållstillstånd, hemort eller stadigvarande adress i Vanda styrs barnet till förskole- eller den förberedande undervisningen.

5.2 UPPEHÅLLSTILLSTÅND

Daghemsföreståndaren tar reda på typen av uppehållstillstånd hos vårdnadshavarna för barn som söker till småbarnspedagogiken.

Uppehållstillståndets typ påverkar bland annat barns placering i småbarnspedagogiken, godkännandet av fakturor för tolkning, ansökningar om ersättning, ifall ett barn med flyktingstatus har beviljats stödåtgärder för utveckling och lärande. Mer information om ersättningar i kapitel 5.3.

EU-medborgare samt medborgare i de nordiska länderna eller Liechtenstein och Schweiz behöver inget uppehållstillstånd i Finland men bör registrera sin uppehållsrätt om vistelsen

eller arbetet i Finland överskrider 3 månader. En egen ansökan för registrering ska också ifyllas för barns del.

Uppehållstillståndet är antingen tidsbegränsat eller permanent. Ett tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas antingen som ett tillfälligt eller kontinuerligt uppehållstillstånd. Det första tillståndet är alltid tidsbegränsat.

Typer av tillstånd anges med en bokstavskod i uppehållstillståndet:

- A = kontinuerligt uppehållstillstånd
- B = tillfälligt uppehållstillstånd
- P = permanent uppehållstillstånd
- P-EU eller P-EY = ett EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta tredjelandsmedborgare.
- TTOL avser uppehållstillstånd för arbetstagare. Efter det anges branscherna inom vilka tillståndshavaren kan arbeta.

5.3 ANVÄNDNING AV TOLK

Om vårdnadshavaren inte behärskar svenska i tillräcklig mån används en tolk på det inledande mötet, i samtalen om barnets plan för småbarnspedagogik och i samtalen om förskoleundervisningens eller den förberedande undervisningens plan för lärande samt på föräldramöten. Tolkningen kan genomföras av en närvarande tolk eller via telefon- eller distans-tolkning.

Instruktioner för beställning av tolk samt för godkännande av fakturor för tolkning finns i Intra.

Fakturan för tolkning för en person med flyktingstatus handläggs på ett annat sätt än för personer med en annan status. För närvarande är de vanligaste språken hos personer med flyktingstatus arabiska, dari, farsi, somaliska (numera närmast i familjeåterföreningssituationer), swahili, kikongo, lingala, burmesiska, tjetjenska (ryska).

Ordande av tolkning:

- Ta reda på typen av uppehållstillstånd hos vårdnadshavaren: fakturor för tolkning för personer med flyktingstatus handläggs på ett annat sätt än för personer med annan status.
- Ta reda på familjens modersmål, dialekt och det land/världsdel, där språket talas
- Beställ tolken i god tid och informera om samtalsämnet
- Planera omsorgsfullt samtalets förlopp
- Reservera tillräckligt med tid för samtalet
- Tala till klienten, inte till tolken, och använd ett klart språk
- Ge tolken tillräckligt med tid för att tolka

5.4 ANSÖKAN OM ERSÄTTNING NÄR ETT BARN MED FLYKTINGSTATUS BEVILJATS STÖD FÖR UTVECKLING OCH LÄRANDE

Enligt lagen om främjande av integration har kommunen rätt att hos NMT-centralen söka ersättning för de kostnader som orsakats av åtgärder utöver den grundläggande småbarnspedagogiken. Det är således viktigt att dagvårdschefen tar reda på de typer av uppehållstillstånd vårdnadshavaren och barnet har eftersom det inverkar på kommunens rätt att söka ersättning.

Ersättningar kan sökas om barnet med flyktingstatus har funktionsnedsättning, kronisk sjukdom eller trauma. Det bör finnas ett expertutlåtande om barnets funktionsnedsättning eller trauma. Alla problem förknippade med växande och utveckling berättigar inte till återkrav (t.ex. lindriga inlärningssvårigheter).

När barnet får strukturella stödåtgärder för utveckling och lärande tillställer den konsulterande specialläraren inom småbarnspedagogiken den för ärendet ansvariga sakkunniga inom småbarnspedagogiken ett utdrag ur barnets beslut om stödåtgärder.

Mer information finns på arbets- och näringsministeriets webbsidor:

<https://kotoutuminen.fi/sv/ersattningar-till-kommunerna>

SAMMANFATTNING AV KAPITEL 5

Daghemsföreståndaren

- tar reda på vilken typ av uppehållstillstånd familjen/barnet har när de söker till småbarnspedagogiken
- ser till att man vid beställning av tolk vet vilken typ av uppehållstillstånd familjen/barnet har
- informerar den konsulterande specialläraren inom småbarnspedagogiken ifall ett barn som får intensifierat eller särskilt stöd har flyktingstatus

6 SÄRSKILDA SITUATIONER

Livets plötsliga, uppskakande händelser och förluster påverkar människor oberoende av ålder. Ju mindre barn det handlar om, desto viktigare är stödet från vuxna i barnets vardag. För att få rådgivning i att hjälpa barnet som drabbats av kris har personalen i förskoleundervisningen en möjlighet att kontakta förskoleundervisningens kurator eller psykolog. Familjerådgivningarna betjänar barnfamiljer i frågor som gäller barns, ungas och familjs växande och utveckling. Vanda och Kervo välfärdsområdes fostrings- och familjerådgivningen erbjuder hjälp när barnet drabbats av kris eller trauma.

Vanda och Kervo välfärdsområdes social- och krisjouren är en jourhavande enhet som har öppet dygnet runt, agerar jourhavande socialmyndighet och ger akut krishjälp i uppskakande situationer. Hjälp kan sökas av klienten själv, en anhörig eller en vän. Även en annan myndighet kan ta kontakt.

Vanda och Kervo välfärdsområdes service för invandrare, Fernissagatan svarar för de social- och hälsovårdstjänster som i kommunen bosatta flyktingar och återflyttare erbjuds, för handledningen i tjänsterna samt för klient- och patienthandledningen. Klienter är flyktingar, offer för människohandel samt invandrare med särskilt behov av stöd, såsom långtidssjuka, handikappade, familjelediga personer och äldre människor som flyttar till Vanda. Servicen för invandrare erbjuder eftervård för 18–24-åriga unga som kommer till landet utan vårdnadshavare samt ansvarar för socialarbete med papperslösa personer och vid behov för akutboende.

Socialtjänsterna erbjuder hjälp och stöd till unga, vuxna och familjer i olika utmanande livssituationer.

Socialt arbete för vuxna betjänar över 25 år gamla vandabor.

Kommunen ska vid behov göra en individuell utvärdering av servicebehovet. Den ska grunda sig i klientens egen uppfattning samt i ett eller flera expertutlåtanden. I brådskande fall ska sociala tjänster ordnas också för dem som tillfälligt vistas i kommunen.

6.1 OMSKÄRELSE OCH KÖNSSTYMPNING

Omskärelse av pojkar är en väsentlig del av judendom och islam men praxisen är också känd i flera afrikanska gemenskaper som en del av pojkars initiationsrit. På grund av religiösa och kulturella traditioner är omskärelser som utförs på pojkar tillåtna med pojkens och hans vårdnadshavares samtycke. Endast en legitimerad läkare eller en läkare med tillstånd kan utföra pojkars omskärelse. Det finns mer information om ämnet och broschyr på flera språk.

Stympning av kvinnors och flickors könsorgan är ett brott enligt Finlands strafflag. Så är fallet även när en i Finland bosatt person förs utomlands för könsstympning. Med de familjer som kommer från ett område med hög risk för könsstympning bör man rutinmässigt ta upp könsstympningen samtidigt som man diskuterar saker som gäller barnets välmående och hälsa. Om det behövs tas könsstympning upp i t.ex. följande situationer:

- Barnets vasu-samtal
- Hyve 4-samtal
- LEOPS-samtal och samtal om den förberedande undervisningens plan för lärande.
- När ett barn i förskoleåldern ansöker om över en två veckors frånvaro från förskoleundervisningen
- När familjen anmäler om barnets långa frånvaron

Enligt myndighetsanvisningen till personalen i Vanda ska både polisen och barnskyddsmyndigheterna kontaktas om det finns misstankar om att en flicka löper risk för att bli könsstympad eller har genomgått könsstympning. Misstanken om en redan utförd könsstympning kan väckas utifrån flickans beteendeförändring. Barnet kan känna smärta, vara tyst, tillbakadragen, ångestfylld, deprimerad, aggressiv, ängslig eller gråtfärdig. Hon kan också ha koncentrations- och inlärningssvårigheter.

Om du blir fundersam över saken kan du diskutera den med daghemsföreståndaren, språk- och kulturkoordinatoren, den konsulterande specialläraren inom småbarnspedagogik eller Kasos säkerhetsexpert .

6.2 HEDERSBEGREPP OCH HEDERSRELATERAT VÅLD

Hedersbegreppen uppfattas som begrepp om ett gott liv, men de kan också leda till konflikt-situationer. Med hedersrelaterat våld avses våldet som kränker de mänskliga rättigheterna och som försiggår i en familj eller en släkt med avsikt att försvara hedersnormerna. Hedersrelaterat våld hänför sig till tankesättet där hedern är hela familjens eller släktens angelägenhet. Individens gärningar påverkar hela samfundets heder. På webbsidan Handbok för barnskyddet finns mer information om hedersrelaterat våld.

6.3 KIDNAPPNING OCH BORTFÖRANDE AV BARN

Vilken person som helst som för bort ett barn utan vårdnadshavarens samtycke anses vara en kidnappare av barnet. Om barnets ena förälder eller en annan person uttrycker sin avsikt att kidnappa barnet ska vårdnadshavaren omedelbart informeras om detta och uppmanas att vända sig i ärendet till barnskyddet och polisen. Då bör övervakningen av barnet effektiv-eras och enhetens persontrafik begränsas i mån av möjlighet. I brådskande fall kan också en anställd på enheten göra en polisanmälan.

Den som egenmäktigt omhändertar ett barn och för bort barnet från den stat där barnet är bosatt eller kvarhåller barnet utom den staten gör sig skyldig till bortförande av barn. Om det finns en risk för att någon olagligt för bort barnet från landet handlar det om internationellt bortförande av barn.

I en kidnappningssituation bör man försöka agera lugnt och snarast möjligt meddela polisen, vårdnadshavaren och den egna chefen. I en situation där ett barn kidnappas eller när en motsvarande störning inträffar ska man i mån av möjlighet försöka fästa uppmärksamhet

vid kidnapparens kännetecken. Det är viktigt att under hela situationen sträva efter att ta väl hand om barnen och styra bort dem från platsen.

Om man blir fundersam över saken kan man diskutera den med daghemsföreståndaren, språk- och kulturkoordinatören, den konsulterande specialläraren inom småbarnspedagogik eller Kasos säkerhetsexpert.

6.4 BARNSKYDD OCH TRANSPORT AV BARNET TILL EN KRIGSZON

När det finns skäl att misstänka att barnet kommer att föras eller skickas till en krigszon har personalen i småbarnspedagogiken skyldighet att göra en barnskyddsanmälan. Hotet om en självorganiserad resa till en krigszon eller om att barnet ska föras bort från landet hänför sig oftast till våldsbejakande extremism där den avresande upplever sig vara förpliktigad att agera på plats i konflikten. Ett typiskt kännetecken som tyder på våldsbejakande extremism är en tvär förändring i barnets eller andra familjemedlemmars beteende. Handboken för barnskyddet ger mer information om ämnet.

Utrikesministeriets resemeddelanden innehåller aktuell information om det allmänna säkerhetsläget i olika länder.

Om man blir fundersam över saken kan man diskutera den med daghemsföreståndaren, språk- och kulturkoordinatören, den konsulterande specialläraren inom småbarnspedagogik eller Kasos säkerhetsexpert.

6.5 ATT I SMÅBARNSPEDAGOGIKEN KÄNNA IGEN OCH FÖREBYGGA RADIKALISERING

Det är viktigt att i småbarnspedagogiken kunna identifiera kännetecken för våldsbejakande radikaliserings och därtill relaterade fenomen. Det är viktigt att observera de barn som i sin livsmiljö blivit utsatta för våldsbejakande radikalisering. Även om det inte existerar några fullständiga kännetecken på våldsbejakande radikalisering känner personalen ofta igen oroväckande förändringar på till exempel barns eller en vårdnadshavares beteende, prat eller klädsel.

Om man blir fundersam över saken kan man diskutera den med daghemsföreståndaren, språk- och kulturkoordinatören, den konsulterande specialläraren inom småbarnspedagogik eller Kasos säkerhetsexpert. Säkerhetsföreskrifterna för fostran och lärande på stadsnivå finns i Intra.

På Utbildningsstyrelsens webbsidor har aktuell information om våldsbejakande radikalisering och dess förebyggande sammanställts.

Utbildningsstyrelsen har även publicerat handboken Konstruktiv interaktion, som kan utnyttjas i småbarnspedagogiken.

Publikationen Att bygga resiliens – stöd för demokratifostran stöder implementeringen av det nationella åtgärdsprogrammet för förebyggande av våldsbejakande radikaliserings och extremism inom utbildningsväsendet inklusive småbarnspedagogik.

7 HYÖDYLLISTÄ MATERIAALIA JA LÄHTEET

Tästä luvusta löydät lisää sähköistä ja painettua materiaalia.

7.1 LISÄTIETOA LUKUUN 2 KIELI-, KULTTUURI- JA KATSOMUSTIETOISEN VARHAISKASVATUKSEN JOHTAMINEN

- [Kielitaidon arviointiohjeet rekrytoijalle ja arviointitehtävät](#)
- [Avaimia moninaisuuden johtamiseen](#)
- <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20151384>
- [Palveleva johtaminen työpaikan kulttuuriksi | Työterveyslaitos \(ttl.fi\)](#)
- [Monimuotoinen työelämä | Työterveyslaitos \(ttl.fi\)](#)
- [Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen suunnitelmat](#)
- <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen-tueksi/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuus-varhaiskasvatuksessa-ja-esiopetuksessa>
- <https://tasa-arvoinenvarhaiskasvatus.fi/>
- https://maailmankoulu.fi/wp-content/uploads/2018/02/yhdenvertaisuus_opas_web.pdf
- [Tutustu rasminvastaiseen toimintaan - Punainen Risti](#)
- <https://maailmankoulu.fi/rasminvastainen-paiva/>
- <https://maailmankoulu.fi/kuvakirjoja-ja-kirjavinkkejä-varhaiskasvatukseen-ja-1-2-luokkalaisille/>
- <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuussuunnitelu-oppilaitoksissa>
- [Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022 \(opintopolku.fi\)](#)
- <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=varhaiskasvatuslaki>
- <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatus/varhaiskasvatuksen-tueksi>

7.2 LISÄTIETOA LUKUUN 3 HUOLTAJIEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ

- Alkukartoitukset uusille maahan muuttaneille vantaalaisille.
[Alkukartoitus tukee vastikään Suomeen ja Vantaalle muuttaneita | Vantaa](#)
- Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2016:1
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- International House Helsinki <https://ihhelsinki.fi/>
- Kotoutuminen.fi-verkkopalvelu on suunnattu työssään maahan muuttaneita kohtaville, kotoutumisen edistämisen ja pakolaisten vastaanoton toimijoille. [Etusivu](#) | [Kotoutuminen](#)
- Kotoudu kotona -opas <https://www.mikseri.fi/meri-la-pin+%C3%A4itien+%C3%A4rjest%C3%B6l%C3%A4ht%C3%B6inen+kotoutuminen/!!>
- Kotoutumislaki (1386/2010) <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>
- Kuvaopas vanhemmille – Varhaiskasvatuksen aloittaminen <https://vantaa.sharepoint.com/sites/Varhaiskasvatuksenintranet/Jaetut%20asiakirjat/Forms/AllItems.aspx?id=%2Fsites%2FVarhaiskasvatuksenintranet%2FJaetut%20asiakirjat%2FAloittaminen%2FKuvaopas%20vanhemmille%2DVarhaiskasvatuksen%20aloittaminen%2Epdf&parent=%2Fsites%2FVarhaiskasvatuksenintranet%2FJaetut%20asiakirjat%2FAloittaminen>
- Lastensuojelu sivusto. Kielet: arabia, englanti, farsi, kurdi, ranska, ruotsi, somali, suomi, selkosuomi, venäjä. <http://lastensuojelu.info/>
- Monikulttuurinen kodin ja koulun yhteistyö. 2010. Opetushallitus.
https://peda.net/p/sanna.kekkonen%40hirsensalmi.fi/ma/tmk/mkiky:file/download/5a3dcff684d2bf26b986c2b8e42e400ea66991f0/130188_monikulttuurinen_kodin_ja_koulun_yhteisty_2010_-esite_oph.pdf
- Neuvova Vantaa -sivusto <https://www.neuvovavantaa.fi/>
- Oma kieli – oma mieli. Opas oman äidinkielen oppimisen tukemiseen. 2016. Opetushallitus. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/179673_oma_mieli_oma_kieli_1.pdf
- Osallisuus varhaiskasvatuksessa videosarja <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/osallisuus-varhaiskasvatuksessa-videosarja>

- Opas varhaiskasvatukseen siirtyvän lapsen vanhemmille [Päiväkoti alkaa, tervetuloa! - Uusi opas vanhemmille - Vanhempainliitto](#)
- Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2015:49
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetukseen_valmistavan_opetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2015.pdf
- Rakkautta ja vanhemmuutta kahden kulttuurin perheessä. 2010. Monikulttuurisuusyhdistys Familia club ry.
<https://www.familiary.fi/duo-vanhempainvalmennus.html>
- Tervetuloa Suomeen -opas <https://tem.fi/tervetuloa-suomeen>
- Tietoa koulukiusaamisesta vieraskielisille vanhemmille -opas <https://kotouttaminen.fi/-/etno-julkaisi-vieraskielisille-selkokielisen-oppaan-koulukiusaamisesta>
- Tietoa suomalaisesta koulutusjärjestelmästä [Sinun oppaasi Suomessa \(infofinland.fi\)](#)
- Tietoa Suomesta. Kielet: arabia, englanti, espanja, eesti, kiina, persia, ranska, ruotsi, turkki, somali, suomi, venäjä. [Sinun oppaasi Suomessa \(infofinland.fi\)](#)
- Vantaan esiopetuksen opetussuunnitelma ja Vantaan valmistavan opetuksen opetussuunnitelma 6-vuotiaille. Opetuslautakunta 13.6.2022
<https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-ylobservice/api/dokumentit/22782453>
- Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma. 2022. Opetuslautakunta 10.5.2022. Vantaan kaupunki.
[Vantaan Varhaiskasvatussuunnitelma 2022](#)
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. OPH-700-2022
[Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022 \(opintopolku.fi\)](#)

7.3 LISÄTIETOA LUKUUN 4 KIELI-, KULTTUURI- JA KATSOMUSTIETOINEN VARHAISKASVATUS

- Alisaari, Jenni. Artikkel: Monikielisyyden tukeminen varhaiskasvatuksessa
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/monikielisyyden_tukeminen_varhaiskasvatuksessa.pdf
- Alkusanat. <https://nsmsuomi.cloud18.hostingpalvelu.fi/mitka-65-sanaa/alkusanat-suomeksi/>

- Arvola, Outi. Varhaiskasvatus eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten osallisuuden ja oppimisen mahdollistajana. 2021. Turun yliopiston julkaisuja. Väitöskirja.
<https://www.utupub.fi/handle/10024/152202>
- Dialogitaitaja. Materiaalia dialogikasvatukseen. Ikonen, E. & Vainio, S. (toim.) 2016
<https://www.pearltrees.com/s/file/preview/139686349/Dialogitaitajaverkkomateriaaliavaajaklikkaa.pdf>
- DIVED Kielitietoinen varhaiskasvatus – Sukella kieleen ja kulttuuriin <http://dived.fi/kielitietoinen-varhaiskasvatus/>
- Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Opetushallitus 2014
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Esiopetuksen ja valmistavan opetuksen oppimissuunnitelma [https://vantaa.sharepoint.com/sites/Esiopetus/SitePages/Lapsen-esiopetuksen-oppimissuunnitelma-\(LEOPS\).aspx](https://vantaa.sharepoint.com/sites/Esiopetus/SitePages/Lapsen-esiopetuksen-oppimissuunnitelma-(LEOPS).aspx)
- Helmet [https://www.helmet.fi/fi-FI/Tapahtumat_ja_vinkit/Vinkit/Mika_on_selkokirja\(196398\)](https://www.helmet.fi/fi-FI/Tapahtumat_ja_vinkit/Vinkit/Mika_on_selkokirja(196398))
- Juhlakalenteri. <http://www.juhlakalenteri.fi/>
- Karvin pitkittäistutkimus. 2018. <https://karvi.fi/esi-ja-perusopetus/oppimistulosten-arvioinnit/pitkittaisarviointi/>
- Kasvua katsomuksista -sivusto <https://evl.fi/kasvuakatsomuksesta>
- Lastikka Anna-Leena. 2019. Culturally and linguistically diverse children's and families' experiences of participation and inclusion in Finnish early childhood education and care. Licensiaattityö. Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019102835162>
- Kehittyvän kielitaidon asteikko, suomi ja ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (tukiaineisto) https://monikielisenoppijanmatkassa.fi/wp-content/uploads/2019/09/Kehittyvan-kielitaidon-asteikko_OpH.pdf
- Kehittävä palaute. Reunamo Education. 2020. <https://vantaa.sharepoint.com/sites/Varhaiskasvatuksenintranet/SitePages/Kehitt%C3%A4v%C3%A4n-palautteen-tuloksista-tallenteet-hy%C3%B6dynnett%C3%A4viksi.aspx>
- Kielinuppu. <https://www.kielinuppu.fi/>
- Kielestä koppi – oppimateriaali kielitietoiseen perusopetukseen. 2020. Turun yliopisto. <https://sites.utu.fi/minasta-ja-kielesta-kiinni/wp-content/uploads/sites/179/2021/02/Kielest%C3%A4-koppi-oppimateriaali.pdf>
- Kielitietoinen opetus – kielitietoinen koulu. Opetushallitus.

<https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/kielitietoinen-opetus-kielitietoinen-koulu>

- Kielitietoisien pedagogiikan kehittäminen varhaiskasvatuksessa. KieliPeda-työväline. Turun yliopisto. 2020. [Kielitietoisien pedagogiikan kehittäminen varhaiskasvatuksessa, KieliPeda -työväline](#)
- Kivistö, Outi. Katsomusten aarrelaatikko – materiaali Vantaan varhaiskasvatukselle katsomuskasvatuksen toteuttamiseksi varhaiskasvatuksen arjessa. 2019. Diak AMK. Oppinäytetyö. <https://www.vantaanseurakunnat.fi/documents/1087002/13540250/Katsomusten+aarrelaatikko+-menetelm%C3%A4+katso-muskasvatukseen/70a22d51-7db3-1d7b-e48f-2384a2175da1>
- Kuinka kieltä opitaan. toim. P. Pietilä & P. Lintunen. 2015. Gaudeamus.
- Kulttuuri-identiteetti & kasvatusta – Kulttuuriperintökasvatusta kotoutumisen tukena. Suomen kulttuuriperintökasvatusta seuran julkaisu 8. 2014. [Kulttuuri-identiteetti & kasvatusta – Kulttuuriperintökasvatusta kotoutumisen tukena \(kulttuuriakaikille.fi\)](#)
- Kulttuurien vuosikello. <http://www.kulttuurinvuosikello.fi/>
- "Iso palapelihän se on": inklusiivisen varhaiskasvatusta johtaminen. Hanna Tuominen. 2019. Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/63209/URN%3aBNB%3afi%3ajyu-201903191893.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatusta. Nurmilaakso & Välimäki (toim.). Unigrafia oy –Yliopistopaino. Helsinki 2011 <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80046/d9e0eb99-ef75-4704-a185-14aa8cbf9366.pdf?sequence=1>
- Lapsi oppii -videot. Väestöliitto. <https://www.youtube.com/playlist?list=PLP9tu512V7j36ZJEVNdgo5L5Y4L-KRe4P>
Saataavilla suomen-, englannin-, venäjän- ja arabiankielisinä.
- Lukuliike <https://lukuliike.fi/>
- Lue lapselle <https://luelapselle.fi/>
<https://luelapselle.fi/esitteet-eri-kielilla/>
- Materiaalia ja ajankohtaista tietoa kulttuuri- ja katsomustietoisesta kasvatusta tueksi <https://dialogikasvatus.fi/>
- Miten vuorovaikutus ja kieli kehittyvät? Papunet. <https://papunet.net/tietoa/miten-kommunikointi-ja-kieli-kehittyvat>
- Monikielisyys - arvokas voimavara –esite. Kielet: viro, vietnam, somali, albania, venäjä, turkki, arabia, kurdi, englantia ja suomi.

- Mucca-hanke: Homma hanskassa -opas
<https://docplayer.fi/5281633-Homma-hanskassa-paivakodin-monimuotoisuus-rik-kautena.html>
- Oman äidinkielen merkitys -esitteet. Turku. <https://blog.edu.turku.fi/monikulttuuri-nenopetus/oman-aidinkielen-merkitys-esitteet/>
- Ota koppi -ohjelma
<https://www.otakoppi-ohjelma.fi/kielitietoisia-kaytanteita-varhaiskasvatuksessa>
- Papunet, selkouutiset <https://selkosanomat.fi/kuva/>
- Perusopetuksen oppimistulosten pitkäjäsenarviointi. Karvi. <https://karvi.fi/esi-ja-perusopetus/oppimistulosten-arvioinnit/perusopetuksen-oppimistuloksien-pitkittaisarviointi-ensimmainen-vaihe/>
- Perusopetukseen valmistavan opetuksen perusteet 2015. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2015:49.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetukseen_valmistavan_opetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2015.pdf
- Poulter, Ubani, Laine, Kallioniemi. Lapsenkokoinen katsomuskasvatus. Lasten keskus. 2021
- Aerila, Kauppinen. Kirjasta kaveri. PS-Kustannus. 2021
- Sadutus
<https://maailmankoulu.fi/sadutus/>
<http://www.taksivarkki.fi/tv/wp-content/uploads/2011/07/Mango-2.-painos.pdf>
Suujumppa
<https://www.yumpu.com/fi/document/view/38434765/satu-kieliukosta>
- Sanasäkki
<https://www.theseus.fi/handle/10024/125495>
<https://docplayer.fi/47619162-Maaginen-sanasakki-tuokioiden-mallinnus.html>
- Selkokeskus <https://selkokeskus.fi/>
- Suosituskortit maahanmuuttajataustaisten lapsiperheiden kanssa toimiville
https://www.socca.fi/lapset_perheet_ja_lastensuojelu/aiempi_lasten_ja_perheiden_palvelujen_kehittaminen/lapsen_paras_-_yhdesa_enemman_-_hanke_%28lape%29_2017-2018/maahanmuuttajatyon_suositukskortit
- Tunne kieli -sivusto <https://sites.google.com/jyu.fi/tunne-kieli-verkkomateriaali/etusivu>

- [Tunne kieli - Kielten makupaloja \(google.com\)](#)
- Toward a Theory of Instruction. Bruner, J. S. 1966. Harvard University Press.
- Tähtijengi 1–2 maksuton materiaali S2-opetukseen
<https://dialogikasvatus.fi/material/1-2-kirja/>
- Uskonnon ja elämänkatsomustiedon opetuksen sekä uskonnollisten tilaisuuksien järjestäminen esi- ja perusopetuksessa. Opetushallitus. Ohje.19.9.2022
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/189009_ohje_perusopetuksen_uskonnon_ja_elamankatsomustiedon_seka_esiopetuksen_katso_0.pdf
- Vantaan seurakunnat -sivusto <https://www.vantaanseurakunnat.fi/info-ja-asiointi/yhteistyokumppaneille/kasvatusyhteistyoyhteistyokumppanina-paivakodit>
- Varhaiskasvatuslaki 2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Pidp445972800>
- Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset. Karvi 24:2018.
https://karvi.fi/app/uploads/2018/10/KARVI_2418.pdf
- Varhaiskasvatus-suunnitelman perusteiden 2016 toimeenpanon arviointi – Varhaiskasvatus-suunnitelmien käyttöönotto ja sisällöt. Karvi 2018.
https://karvi.fi/app/uploads/2018/08/Varhaiskasvatussuunnitelman-toimeenpanon-arviointi_2018.pdf
- Vuorotellen - opas vuorovaikutuksen ja kielenkehityksen alkuvaiheisiin. Tikoteekki. 2007. Kielet: suomi, ruotsi, englanti, venäjä, pohjois-, inarin- ja koltansaame.
<https://papunet.net/tietoa/oppaat>
- Vantaan esiopetuksen opetussuunnitelma ja Vantaan valmistavan opetuksen opetussuunnitelma 6-vuotiaille. Opetuslautakunta 13.6.2022.
<https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-ylops-service/api/dokumentit/22782453>
- Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma. Opetuslautakunta 10.5.2022. Vantaan kaupunki. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Opetushallitus. [Vantaan Vasu \(sharepoint.com\)](#)
- Varhaiskasvatuslaki <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>
- Varhaiskasvatus katsomusten keskellä. Haapsalo, T. et al. (toim.) Lasten Keskus. 2017.
- Yhteisymmärrysviikko www.yhteisymmarrysviikko.fi

7.4 LISÄTIETOA LUKUUN 5 TÄRKEITÄ KÄYTÄNTÖJÄ

- Hallintolaki <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434>
[Hallintolaki 6.6.2003/434, § 26](#)
- Kielilaki <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030423>
- Kotouttamislaki. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>
- Maahanmuuttovirasto. www.migri.fi
- Oleskelulupatyypit <https://migri.fi/oleskelulupatyypit>
- Pakolaisneuvonta ry (Lisätietoa turvapaikanhakijoista ja pakolaisten vastaanottamisesta) <https://www.maaailma.net/organisaatiot/pakolaisneuvonta>
- Pakolaisapu [Materiaalit - Suomen Pakolaisapu](#)
- Ulkomaalaislaki <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301>

7.5 LISÄTIETOA LUKUUN 6 ERITYISTILANTEITA

- Kunniakäsitykset ja väkivalta – selvitys kunniaan liittyvästä väkivallasta ja siihen puuttumisesta Suomessa. 2016. Ihmisoikeusliitto. https://ihmisoikeusliitto.fi/wp-content/uploads/2016/06/Kunniak%C3%A4sitykset-ja-v%C3%A4kivalta_B5_netiti-002.pdf
- Lastensuojelun käsikirja <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/lastensuojelu-ja-lapsen-vieminen-sota-alueelle>
- Maahanmuuttajien psyykkistä hyvinvointia ja mielenterveyttä edistävät tekijät ja palvelut. 2015.TEM https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75031/TEM-jul_40_2015_web_09062015.pdf?sequence=1
- Rakentavaa vuorovaikutusta. 2017. Opetushallitus. <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/rakentavaa-vuorovaikutusta>
- Resilienssiä rakentamassa -demokratiakasvatuksen tueksi. 2020. Opetushallitus. <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/resilienssia-rakentamassa-demokratiakasvatuksen-tueksi>
- Tietoa traumatisoitumisesta ja sen tunnistamisesta <http://www.traumajaoppiminen.fi/>
- Traumaterapiakeskus <http://www.traumaterapiakeskus.com/>

- Suojellaan lapsia [Aineistopankki – Suojellaan Lapsia](#)
- Turvapaikkaa hakevien lasten mielenterveys (ARTIKKELI)
<http://www.terveyskirjasto.fi/xmedia/duo/duo96302.pdf>
- Tyttöjen ja naisten ympärileikkaus Suomessa. Ihmisoikeusliitto ry • KokoNainen-projekti, Helsinki. 2004.
[https://ihmisoikeusliitto.fi/wp-content/uploads/2014/05/Tyttöjen ja naisten ympärileikkaus Suomessa Suositus sosiaali ja terveydenhuollon henkilötölle IOL 2011.pdf](https://ihmisoikeusliitto.fi/wp-content/uploads/2014/05/Tyttöjen_ja_naisten_ymparileikkaus_Suomessa_Suositus_sosiaali_ja_terveydenhuollon_henkilötolle_IOL_2011.pdf)
- [Tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen \(FGM\) estämisen toimintaohjelma - Valto \(valtioneuvosto.fi\)](#) STM 03.03.2021
- Esitteet tyttöjen ja naisten ympärileikkaus löytyvät suomen, ruotsin, englannin, somalin, ranskan, arabian ja kurdin kielillä.
<https://migri.fi/esitteet-ja-julkaisut#terveys>
- Väkivaltaisen radikalisoitumisen ehkäiseminen varhaiskasvatuksessa. 2019. Opetushallitus. [https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/196361 oph ekstremismi varhaiskasvatus 2019.pdf](https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/196361_oph_ekstremismi_varhaiskasvatus_2019.pdf)

7.6 AIHEESEEN LIITTYVÄÄ KIRJALLISUUTTA

- Aerila Juli-Anna & Kauppinen Merja 2021. Kirjasta kaveri – sytykkeitä lukijaksi kasvamiseen. PS-kustannus
- Arnold, C. (Edited) 2013. Young Children Learning Through Schemas. Deepening the Dialogue about Learning in the Home and in the Nursery.
- Arvola, Outi. Varhaiskasvatus eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten osallisuuden ja oppimisen mahdollistajana. 2021. Turun yliopiston julkaisuja. Väitöskirja.
<https://www.utupub.fi/handle/10024/152202>
- Bruner, J. S. Toward a Theory of Instruction. 1966. Harvard University Press.
- Duncan, R., Purpura, D. & Schmitt, S. 2017. Examining the Relations Between Executive Function, Math, and Literacy During the Transition to Kindergarten: A Multi-Analytic Approach
- Esteetöntä viestintää yhteinen asiamme. Arjen käytäntöjä ulkomaalaistaustaiset ihmiset. DVD & opas. 2015. Avainsäätiö.
- Gyekye, Marjaana & Kurki, Riikka & Muukkonen, Minna. Avainsanoja S2 Opettajan opas. 2009. Sanoma Pro.

- Gyekye, Marjaana & Thurin, Nina. Varhaiskasvatuksen kuvasanasto. 2020. Opetushallitus.
- Haapsalo Tiina, Petäjä Heljä, Vuorelma-Glad Päivi, Sanden Mirva, Pulkkinen Hanna, Tahvanainen Ilkka, Saarinen Erja (toim). 2017. Varhaiskasvatus katsomusten keskellä. Lasten keskus.
- Halme, Katjamaria & Vataja, Anita 2011. Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus. Sanoma Pro.
- Harju, Heidi. Kielitaito puhkeaa kukkaan. 2006. Folkhälsan.
- Hassinen, Sirje 2005: Lapsesta kasvaa kaksikielinen. Finn Lectura.
- Honko, Mari. Alakouluikäisten leksikaalinen tieto ja taito: toisen sukupolven suomi ja S1-verrokki. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. 2013
<https://trepo.tuni.fi/handle/10024/94544>
- Jäske, Maaria & Kuosma, Kirsi 2012: Erilaisuus osana yhtenäisyyttä. Ideaopas kulttuurienvälisen vuorovaikutuksen tukemiseen esiopetuksessa.
- Kansalliset juhlat sekä kristinuskon, juutalaisuuden, islamin, buddhalaisuuden, hindulaisuuden ja Krishna-tietoisuuden tärkeimmät juhlat. <http://www.juhlakalenteri.fi/>
- Karlsson, L. & Riihelä, M. 1993. Ajattelu alkaa ihmetyksestä. Helsinki: Painatuskeskus Oy.
- Karvonen, P. 2006. Tarinan kertojat. Iloa ja leikkiä kieleen, liikkumiseen ja laskemiseen. Jkl: Erilaisten oppijoiden liitto ry.
- Kuosma, Kirsi & Jäske, Maaria. 2012. Erilaisuudesta samanlaisuuteen: Ideaopas suvaitsevaisuuden tukemiseen esiopetuksessa.
- Kulttuuri-identiteetti & kasvatus Kulttuuriperintökasvatus kotoutumisen tukena. 2014. Suomen kulttuuriperintökasvatuksen seuran julkaisuja 8. https://www.kulttuuriakille.fi/doc/monikulttuurisuus_kansio/Kulttuuri-identiteetti_ja_kasvatus.pdf
- Kotka, Riika 2007: Kaiken maailman juhlat. Pieni karhu.
- Lappalainen, Ulla 2010: Aamu-Suomen kielen kuvasanakirja -sarja. Opetushallitus.
- Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Nurmilaakso, Marja & Välimäki, Anna-Leena (toim.) 2013, 3. painos. THL.
- Lapsen oikeus pyhään -julistus Lapsen oikeus pyhään -julistus <https://uskot.fi/2018/02/lapsen-oikeus-pyhaan-uskot-foorum-julkilausuma-lapsen-oikeuksien-sopimuksen-juhlavuonna-2009/>

- Nissilä, Leena & Martin, Maisa & Vaarala, Heidi & Kuukka, Ilona 2014, 3.painos: Saako olla suomea? – opas suomi toisena kielenä opetukseen. Opetushallitus.
- Oma kieli kultan kallis. Opas oman äidinkielen opetukseen. Latomaa, Sirkku (toim.) 2007. Opetushallitus.
- Paavola, Heini & Talib, Mirja-Tytti 2010: Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa. PS-kustannus.
- Pietilä, Päivi & Lintunen, Pekka. (toim.) 2015. Kuinka kieltä opitaan. Gaudeamus.
- Päiväkodista peruskouluun. Siirtymät varhaiskasvatuksen, esi- ja alkuopetuksen rajapinnoilla. Karila, Kirsti & Lipponen, Lasse & Pyhäntö, Kirsti (toim.) Raportit ja selvitykset 2013: 17. Opetushallitus.
- Satu ystävältä. Salmela, Anna Liisa (toim.) 2003, 2. painos. Opetushallitus.
- Saracho, O. N. & Spodek, B. (Edited). 2009. Contemporary Perspectives on Mathematics in Early Childhood Education.
- Taskinen, Satu. Ne voi opita toisilta - kasvatustieteellinen design-tutkimus maahanmuuttajaoppilaiden osallisuutta edistävästä luokkakäytännöistä. Väitös. Lapin yliopisto. 2017 <http://lauda.ulapland.fi/handle/10024/63013>
- Usko vapaasti – lausunto uskonnonvapaudesta http://www.ekumenia.fi/data/liitteet/usko_vapaasti_-_julistus_1542012.pdf
- Vaarala Heidi, Reiman Nina, Jalkanen Juha, Nissilä Leena. Tilanne päällä! Näkökulmia S2 -opetukseen. OPH. Oppaat ja käsikirjat 2016:1.

7.7 AIHEESEEN LIITTYVIÄ VIDEOITA

Sadusta Pedagogiikkaa –koulutus

[Varhaiskasvatuksen intranet -Sadusta pedagogiikkaa-](#)

Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoinen varhaiskasvatus ja esiopetus <https://www.youtube.com/watch?v=9ZqNk-4Df2Y&t=3s>

KieliPedan käyttöönottokoulutus <https://www.youtube.com/watch?v=6WNoX0JA3s0>

Vantaan Lukunen -hanke

- [Vantaan Lukunen -Lumoudu lukemisesta hankkeen sivuilta löydät lukemisen merkityksestä kertovat videot albanian, arabian, somalin ja venäjän kielellä.](#)
- [Leikkimaailmoista kertovan videon löydät Lukunen -hankkeen nettisivuilta.](#)

Kielinappu [Kielinappu laulut ja opetusvideot tukevat suomen kielen oppimista.](#)

Osallisuus. OPH. [Opetushallituksen julkaisemissa lyhyissä videokoulutuksissa syvennyttään osallisuuden pedagogiikkaan eri näkökulmista.](#)

Lapsi oppii -videot. Väestöliitto [Väestöliitto on julkaissut myös Lapsi oppii -lyhytvideoita monikielisten perheiden lasten kielen- ja vuorovaikutuksen kehityksen tueksi.](#)

Opetushallituksen videoita kielten rikas maailma -oppimisen alueen toteuttamiseksi:

- Satuhetki ja sadutus <https://www.youtube.com/watch?v=MvGjESJ9zAY>
- Laulupiirtäminen <https://www.youtube.com/watch?v=qg1p4yrmQEO>
- Satuhieronta <https://www.youtube.com/watch?v=6dkxexU-Gg0>
- Myrkkysanaleikki <https://www.youtube.com/watch?v=-yl9X35b79Y>
- Monikielinen varhaiskasvatus <https://www.youtube.com/watch?v=8x7rAPUdNOA>
- Monikielinen ja -kulttuurinen varhaiskasvatus <https://www.youtube.com/watch?v=fcPStelZAMc>
- Kielitietoinen varhaiskasvatus <https://www.youtube.com/watch?v=hEUngDhbml>
- Monikielisyyden tukeminen varhaiskasvatuksessa <https://www.youtube.com/watch?v=2bdcUEQBL2E>
- DivEd -sukella kieleen ja kulttuuriin <https://www.youtube.com/watch?v=QV6EsxYArGE>
- Merirastin päiväkodin kielivideo <https://www.youtube.com/watch?v=l1guMThEsy4>

Teaching in Language Rich Classrooms

- <https://www.youtube.com/channel/UCuznjX7nkcDqDwUJpzlYWsw>
- Linguistic Diversity in Vantaa, Finland <https://www.youtube.com/watch?v=pGZikeklCBQ>

7.8 TULOSTETTAVAT LIITTEET

Liite 1 Kieli-, kulttuuri- ja katsomustietoisien varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri

Liite 2 Varhaiskasvatuksen menetelmiä lapsen äidinkielen ja kulttuuri-identiteetin vahvistamiseksi

2.1 Varhaiskasvatuksen menetelmiä lapsen äidinkielen ja kulttuuri-identiteetin vahvistamiseksi ruotsi

Liite 3 Vanhempien keinot tukea äidinkielen/-kielten kehittymistä suomi

3.1 Vanhempien keinot tukea äidinkielen/-kielten kehittymistä ruotsi

3.2 Vanhempien keinot tukea äidinkielen/-kielten kehittymistä venäjä

3.3 Vanhempien keinot tukea äidinkielen/-kielten kehittymistä englanti

Liite 4 Kysymyksiä lapsen äidinkielen/-kielten osaamisen selvittämiseksi

Liite 5 Ensimmäisten varhaiskasvatusvuosien tavoitteet

Liite 6 Suomi toisena kielenä opetuksen sisältöjä

6.1 Suomi toisena kielenä opetuksen sisältöjä ruotsi

6.2 Suomi toisena kielenä opetuksen sisältöjä englanti

Liite 7 Monikielinen juliste lukemisen merkityksestä

Liite 8 Vuorovaikutuksellisen sadunlukeminen juliste

Liite 1

Kielitietoisessa varhaiskasvatuksessa

- Tunnistetaan kielen keskeinen merkitys oppimisessa, opetuksessa, arvioinnissa ja kaikessa toiminnassa
- Arvostetaan kaikkia lasten käyttämiä kieliä
- Eri kielet näkyvät oppimisympäristössä luontevasti
- Tunnistetaan eri kieliin kohdistuvia asenteita ja keskustellaan niistä
- Annetaan mahdollisuus lasten omien kielisten resurssien monipuoliseen käyttöön
- Tehdään konkreettisia kielitekoja (vietetään Satakielipäivää, sovitaan viikon tai kuukauden kieli, jolla opetellaan esim. tervehdykset, viikonpäivät yms. sekä tutustutaan murteisiin)

Kielitietoinen henkilöstö

- Ymmärtää kielen keskeisen merkityksen lasten kehityksessä, oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja osallisuudessa.
- Ymmärtää oman äidinkielen osaamisen merkityksen toista kieltä opeteltaessa.
- Keskustelee oman äidinkielen tai -kielten sekä toisen kielen kehittymisen vaiheista huoltajien kanssa.
- On tietoinen omasta tavastaan käyttää kieltä
- Rakentaa vuorovaikutusta, joka takaa kaikkien lasten osallisuuden
- Opettaa kuhunkin oppimiskokonaisuuteen liittyvää sanastoa.

Kulttuuri- ja katsomustietoisessa varhaiskasvatuksessa

- Edistetään kielellisen, kulttuurisen ja katsomuksellisen moninaisuuden myönteistä näkemistä osan lapsiryhmän arkea ja juhlaa
- Tuetaan lapsen kulttuuri-identiteettien rakentamista tarjoamalla kokemuksia, tietoa ja taitoja eri kulttuuriperinnoista esim. leikkien, ruokailuhetkien ja juhlien avulla
- Huomioidaan, että vuorovaikutustaidoilla, kyvyllä ilmaista itseään ja ymmärtää muita on tärkeä merkitys identiteetille, toimintakyvylle ja hyvinvoinnille
- Huomioidaan, että toimiva vuorovaikutus erilaisista kulttuuri- ja katsomustaustoista tulevien ihmisten kanssa edellyttää oman ja muiden kulttuurin sekä katsomuksellisen taustan ymmärtämistä ja kunnioittamista
- Tuetaan lasta myönteisen suhteen luomisessa moninaiseen ympäristöön
- Rohkaistaan lasta tutustumaan toisiin ihmisiin, kieliin ja kulttuureihin
- Toimitaan mallina lapsille erilaisten ihmisten myönteisessä kohtaamisessa.
- Henkilöstöllä on taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä kyky pohtia omia arvoja ja asenteita

Alkuperäislähde: [Kielitietoinen opetus – kielitietoinen koulu. Opetushallitus 2017](#)

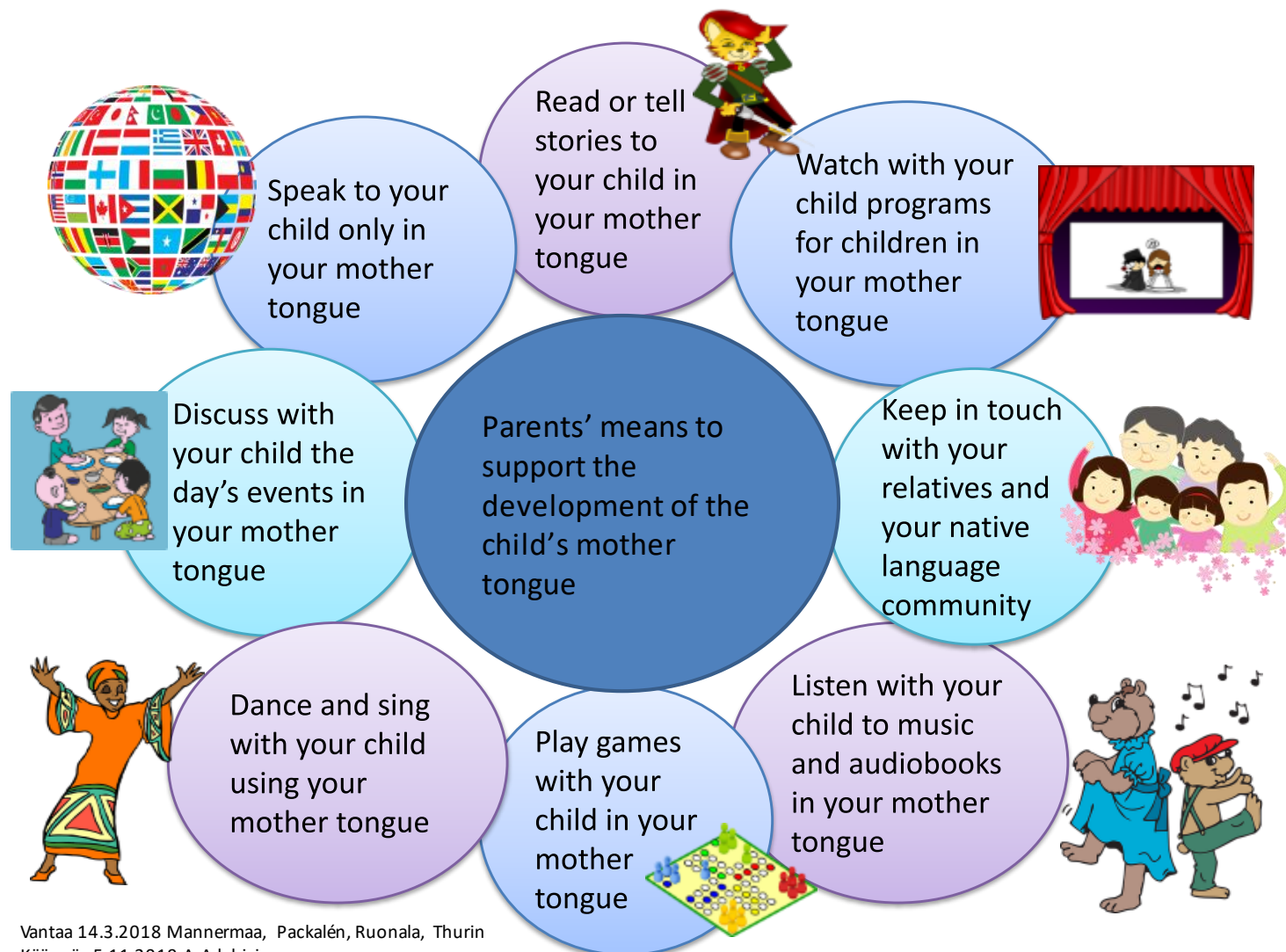

Vantaa 14.3.2018 Mannerman, Packalén, Ruonala, Thurin
Käännös 5.11.2019 A. Adebisi

Vantaa 14.3.2018 Mannermaa, Packalén, Ruonala, Thurin
Käännös 2019 N.Sidelnikova

KYSYMYKSIÄ LAPSEN ÄIDINKIELEN / -KIELTEN OSAAMISEN SELVITTÄMISEKSI

ALLE 3-VUOTIAS

- ONKO LAPSI KIINNOSTUNUT, KUN KERROT HÄNELLE JOTAIN?
- OSAAKO LAPSI OSOITTAA NIMETTYÄ ASIAA?
- NOUTAANKO LAPSI PYYDETYN ESINEEN?
- OPPIIKO LAPSI KOKO AJAN UUSIA SANOJA?

3-4 -VUOTIAS

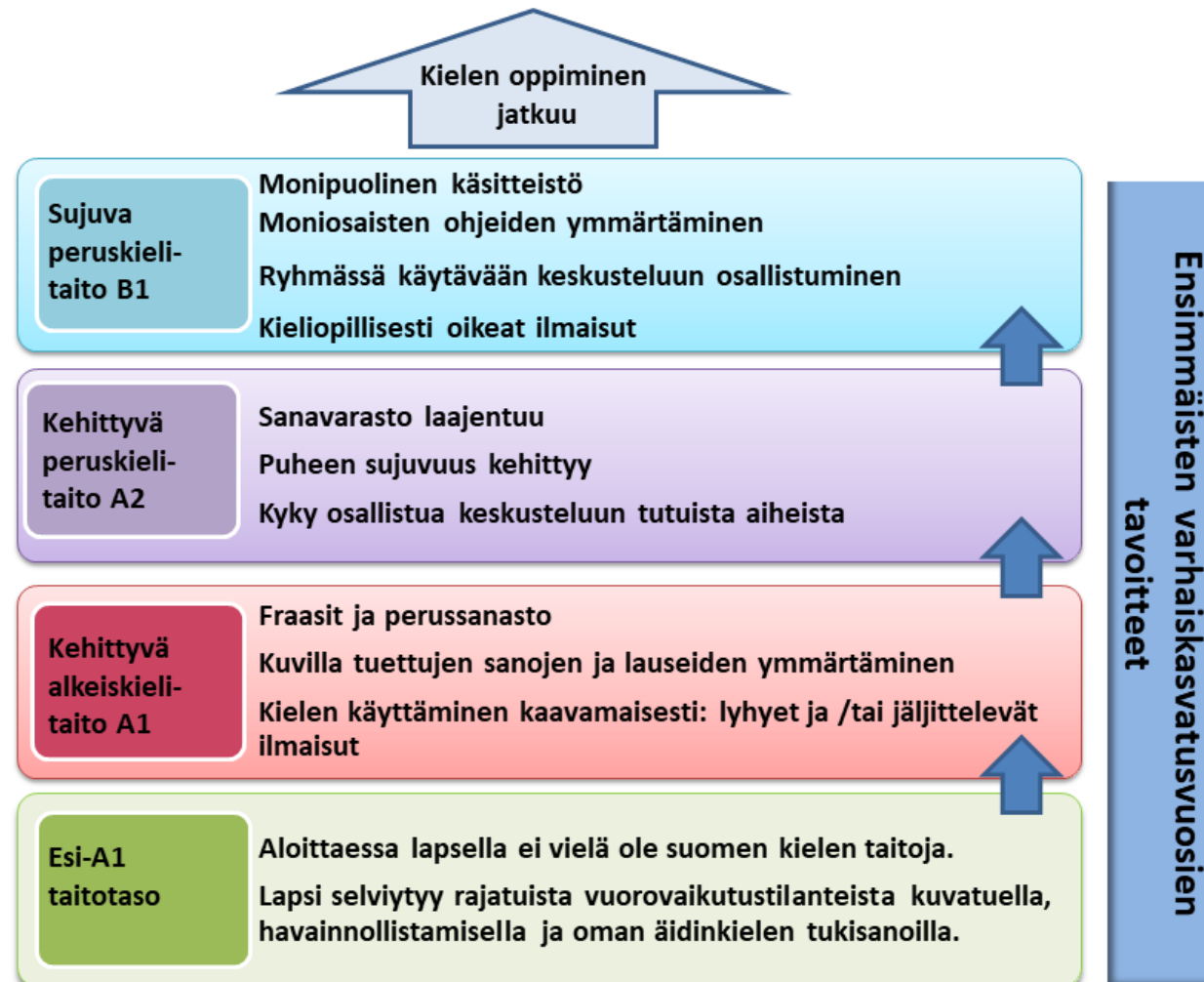
- JAKSAAKO LAPSI KUUNNELLA KUVAKIRJAA?
- LEIKKIIKÖ LAPSI MIELELLÄÄN MUIDEN LASTEN KANSSA?
- PYSTYYKÖ LAPSI NOUDATTAMAAN KAKSIOSAISTA OHJETTA, KUTEN "RIISU VAATTEET JA VIE NE KYLPYHUONEESEEN"?
- KERTOOKO JA KYSELEEKÖ LAPSI MIELELLÄÄN ASIOITA?

5-6 -VUOTIAS

- KUNTEELEEKÖ JA OSALLISTUUKO LAPSI KESKUSTELUUN?
- YMMÄRTÄÄKÖ LAPSI KAIKEN MITÄ HÄNELLE PUHUT?
- YMMÄRTÄÄKÖ LAPSI AJAN JA PAIKAN MÄÄREITÄ?
- YMMÄRTÄÄKÖ LAPSI, ETTÄ ASIAT JA ESINEET VOIDAAN LUOKITELLA ERILAISIKSI RYHMIKSI?
- YMMÄRTÄVÄTKÖ VIERAAT LAPSEN PUHETTA?
- OSAAKO LAPSI SANOA KAIKKI ÄÄNTEET OIKEIN?
- PUHUUKO LAPSI SUJUVASTI?

KYSYMYKSET POHJAAVAT EUROOPPALAISIN OPIOLN KYSYMYKSIIN
5/2021 M. THURIN

S2-opetus

Sanastot

Minä, koti, perhe
Tunnesanasto
Leikkisanasto
Päiväkotisanasto
Vaatteet
Kehonosat
Ruoka, ruokailu
Eläimet
Värit
Lukukäsitteet
Matemaattiset käsitteet
Lähiympäristö
Ammatit

Kielenkäyttö

Verbit
Adjektiivit
Eri lausetyypit (kysymyslauseet,
kieltolauseet)
Sijaintia ja aikaa kuvaavat käsitteet
Toimintaohjeen noudattaminen
Puheen tuottaminen
Kertova puhe

Undervisning i S2

Vokabulärer

Jag, hemmet, familjen

Den emotionella
vokabulären

Lekens vokabulär

Dagisvokabulär

Kläder

Kroppsdelar

Mat, måltider

Djur

Färger

Talbegrepp

Matematiska begrepp

Närmiljö

Yrken

Språkbruk

Verb

Adjektiv

Olika satstyper (frågesatser, nekande
satser)

Begrepp som beskriver rum och tid

Att följa instruktionerna

Att producera tal

Berättande tal

Finnish as a second language (S2) teaching

Glossaries

Me, home, family
Glossary for emotions
Glossary for playing
Glossary for ECEC centre
Clothes
Body parts
Food, eating
Animals
Colours
Number concepts
Mathematical concepts
Immediate surroundings
Professions

Use of language

Verbs
Adjectives
Different sentence types
(question sentences, negative
sentences)
Concepts describing location
and time
Following operating instructions
Speech production
Narrative speech

اقرأ بصوت عال
Read out loud Mii lohkat jitosit
Luemme ääneen
Lexojmē me zē tē lartē читаем вслух
Kor baan u akhrinaynaa
Vi lāser hōgt

نختبر المشاعر
Kohtaamme tunteet
Vi bemšter våra känslor Confronting our emotions
Mii vāldit dovduid vuostā испытываем чувства
Jemi tē sinqertē nē lidhje me emocionet tona
Dareenkeenna daacad baan u nahay

OLLAAN YHDESSÄ

Luomme turvaa
Creating a sense of security نصنع جو آمن
Mii leat oadjebasat **Vi skapar trygghet**
Nabadgelyo ayaan is dareensiinaynaa
чувствую себя в безопасности
Tē ndjehemi tē sigurtē

Closeness
Olemme lähekkäin
Närhet вместе
Mii leat ovttas نحن قريبون
Jemi pranē njēri-tjetrit
Waa isu dhownahay

Describe Gowidan
Pērshkruoj **Kuvallen** описываю
Sawir baan ka bixinaynaa
أصف **Jag beskriver**

Gowahalan أنخيل
Kuvittelen воображаю
Maskaxdaan ka qiyaasanaynaa
Jag föreställer mig
Imagine Imaginoj

OIVALLAN JA KERRON

أستمع
Dəgjoj **Kuuntelen**
Waan dhegeysanaynaa
Guldalan **Jag lyssnar**
Listen

Krijoj historinē time
Luon oman tarinan أقوم بتأليف قصتي
создаю свою собственную историю
Jag skapar min egen berättelse
Sheekadayda anigaa samaysanaya
Huttkan ležan muitalusaa
Create my own story

أعيد القراءة
Jag lāser på nytt
Read time and time again
Luen uudestaan
Akhriska waan ku celcelinaynaa
читаю снова и снова
Lexoj pērsēri Logan oddasit

Discuss
Keskustelen أناقش
Waan la sheekaysanaynaa
Bisedoj **Jag diskuterar**
Sāgastan обсуждаю

TUTKIN JA OPIN

أنتسأل
Kyselen
Jag frågar Jearan Ask
Waan weydweydiinaynaa
задаю вопросы Pyes

Etsin Sook
Jag tar reda på Ozan
ищу Kōrkaj
Waan raadinaynaa

Opetus- ja kulttuuriministeriö

TUUSULA

Vantaa
Vanda